

Слово ВЧИТЕЛЮ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

www.slovovchitelyu.org

4/2020

МИР ВАШОМУ ДОМУ!

Християнський
духовно-просвітницький часопис

«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 4(54)/2020

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Коректор	Галина Венгліньська
Дизайн і верстка	Андрій Тригуба
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блошук, Адріан Буквинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»

Адреса: вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, 33023, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідectво про державну реєстрацію: серія KB
№ 12846-1730P від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Поштові на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Поштові на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: РОХМ «Надія — людям», р/р UA963333910000026009054740378, АТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 43075744 з позначкою: «Благодійні пожертвування».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Миколи Мельника

Надруковано: ПП «Естеро»,
вул. Данила Галицького, 25А, м. Рівне, 33000, Україна
тел. 068 22 62 444
Наклад 2500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі! Дорогі друзі! Мир вам!

Мине трохи часу, і знову радісно й урочисто залунають у наших храмах і домівках під час святкових дійств і традиційних вертепів дивовижні слова, уперше проголошені ангелами на вифлєемських полях Палестини:

Слава Богу на висоті,
і на землі мир,
у людях добра воля
(Лк. 2:14).

Так Небо вітало народження Ісуса Христа, Сина Божого, який прийшов на землю з миротворчою місією. Бог простягнув Своему грішному творінню руку примирення. Він не відсмикнув її навіть тобі, коли римський воїн прицвяхував її до голгофського хреста разом із нашими гріхами. Він і зараз, майже дві тисячі років потому, тримає розкритими Свої батьківські обійми для всіх, хто прагне цього миру. І дає його «не так, як дає світ» (Ів. 14:27).

Та й мир цей особливий, Божий, він панує в серці не через те, що у вашому житті все гарно складається, що вас усі люблять і цінують, що ви здорові й фінансово забезпечені, а через те, що ви відчуваєте непорушний зв'язок із вашим Небесним Отцем, якого любите й цінуєте понад усе і якому цілковито довіряєте все своє життя.

Саме цей мир є запорукою й підґрунтям усякого іншого: миру в сім'ї, суспільстві, між народами тощо.

Отож цього річного циклу «Християнські чесноти» завершуємо темою миру з молитвою про всіх наших читачів і дописувачів:

І мир Божий, що вищий
від усякого розуму,
хай береже серця ваші
та ваші думки
у Христі Ісусі
(Флп. 4:7).

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4 Найважливіший аспект вищої освіти — духовний
Ірина Сіданіч

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 7 Люди миру у світі ворожнечі
Тарас Приступа
- 10 Пасха на самоізоляції
Сергій Головін
- 12 Як закінчити війну
Наталія Педченко

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 14 У пошуках утраченого миру
Микола Нікітін
- 16 Князь миру
Любомир Турчак

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 18 Мир на землі
Рік Дестрі

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 22 Здоров'я людини та Боже піклування
Тетяна Оборіна
- 24 Якщо здоровий дух — здорове тіло
Ірина Бурнашова
- 30 Різдво Христове
Любов Венета
- 32 Вчимося бути миролюбними
Руслана Ковальчук
- 34 Взаємини між братами і сестрами
Ольга Прокопович
- 37 Любов із розрахунку
Світлана Кудрей

ЗНАЙОМСТВО

- 40 Пізнаючи красу та силу християнства
Себастьян Тегза

ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 43 Шалом Бродського
Олег Блошук

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 46 Ми маємо справу з поколінням, яке кардинально різниться у сприйнятті реальності та світу в цілому
Сергій Найдъонов

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 48 Заповіді блаженства, або Сповідь жінки
Тахір Таліпов

РОЗДУМИ ДУШІ

- 50 Життя — не полігон експериментів
Зоя Оксаніченко

ПОДІЇ

- 53 Духовне здоров'я — підґрунтя радісного життя
Віра Сучок
- 54 Духовність як основа цілісної особистості
Оксана Сенчук
- 56 Християнській етиці в українській школі — бути!
Василь Жуковський, Марта Глушик
- 58 Комплект літератури для закладів дошкільної освіти
Дарія Новікова
- 59 Християнська відкрита академія — можливість учитися в найкращих!

с. 7

с. 40

НАЙВАЖЛИВІШИЙ АСПЕКТ ВИЩОЇ ОСВІТИ — ДУХОВНИЙ

Кириченко Микола Олексійович, ректор державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих.

— Миколо Олексійовичу, очолюваний Вами ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» — один із небагатьох навчальних закладів України, який не на словах, а на ділі підтримує християнські цінності в освіті. Розкажіть, будь ласка, про ваші досягнення в цій сфері. Які наступні кроки?

— Сьогодні все більше українських учених-педагогів усвідомлює й визнає, що християнські цінності, християнські морально-духовні засади — це порятунок нації. Важливою передумовою виховання й навчання молодого покоління на християнських духовно-інтелектуальних і морально-духовних засадах є давня християнська традиція в Україні.

Перехід педагогічної школи до ступеневої системи освіти передбачає оновлення змісту базової педагогічної освіти молодших спеціалістів, бакалаврів, а також розробки змісту, форм і методів педагогічної підготовки магістрів як фахівців найвищого кваліфікаційного рівня, які в майбутньому поновлять склад науковців із різних галузей науки та викладацький корпус вищих навчальних закладів. Враховуючи актуальність проблеми підготовки таких фахівців, ректорат визначив за необхідне ввести в навчальний процес Інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України дисципліни, які спрямовані на формування духовно-моральних знань, умінь і компетенцій майбутніх магістрів-викладачів навчальних дисциплін духовно-морального спрямування.

2015 року рішенням Вченої ради УМО було відкрито магістерську програму «Християнська педагогіка у вищій школі», яку мали змогу засвоїти випускники ННІМП на провідній кафедрі управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи, а зараз кафедра має нову назву — педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти. У навчальний процес були введені навчальні дисципліни «Основи християнської педагогіки», «Християнська духовність», «Основи християнської моралі й етики», «Методика викладання предметів духовно-морального спрямування». Відповідно до чинної програми підготовки магістрів за ОПП «Християнська педагогіка», маістри засвоюють основи християнської педагогіки, християнської етики й моралі, християнської духовності, технології й методики викладання навчальних дисциплін духовно-морального спрямування в загальноосвітній і вищій школах. Професійну підготовку майбутніх викладачів до якісного викладання християнської педагогіки треба здійснювати через поглиблення знань із християнської теології та християнської етики і моралі; методики викладання навчальних дисциплін духовно-морального спрямування; розвиток відповідних здібностей та навичок через проходжен-

ня навчально-педагогічної практики в наукових, освітніх, пенітенціарних, медичних, соціальних, культурних, релігійних, консультативних організаціях та установах; у підрозділах органів державної влади, муніципальному управлінні відповідно до основної спеціальності.

Фахова підготовка в магістратурі передбачає елективні курси. Розрізняють обов'язковий набір дисциплін (за вибором навчального закладу) та за вибором студента. Зміст фахової підготовки магістрантів визначається з урахуванням здійснення виробничих функцій (магістр-викладач, магістр-дослідник) й освітньо-кваліфікаційного рівня, на базі якого здійснюється підготовка майбутніх фахівців.

Навчальні заклади, де можуть працювати маістри зі спеціалізації «Християнська педагогіка»: 1) професійні академії та вищі навчальні заклади; 2) вищі навчальні та виховні заклади Церков та релігійних громад; 3) міжнародні й зарубіжні вищі навчальні заклади. Основні сфери діяльності викладача предметів духовно-морального спрямування: організація та проведення духовно-просвітницької роботи зі студентською молоддю на основі християнського вчення; надання консультативних послуг майбутнім студентам,

Перший випуск маістрів християнської педагогіки, 2017 рік

Учасники XI міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та X міжнародної виставки освіти за кордоном «World Edu», 2019 рік

установам та організаціям із питань духовно-морального розвитку й освіти; розробка методичних та наочних матеріалів для викладання предметів духовно-морального спрямування тощо.

Навчання в магістратурі передбачає співпрацю з іншими навчальними закладами й громадськими організаціями шляхом підготовки й проведення низки заходів. Саме інтелектуальне й духовне збагачення через спілкування з колегами, обмін досвідом та ідеями на зустрічах найрізноманітніших рівнів і форматів і є «родзинкою» освітнього процесу в університеті. У магістерській програмі перевага надається практичній підготовці, розвитку загальних та формуванню професійних компетентностей. Особливий акцент робиться на безпосередньому зв'язку між інтелектуальним розвитком та практичним благочестям: дотриманням християнської поведінки викладачів і студентів, правил здорового способу життя та християнських принципів сприймання, формуванням естетичної досконалості й вишуканості.

Наступні наші кроки — інтеграція християнських цінностей у теорію і практику освітнього процесу всіх підрозділів Університету і спеціальностей Навчально-наукового інституту менеджменту та психології. Будемо намагатися й надалі долати стереотипи минулого, атеїстичну ідеологію й виконувати освітні запити наших здобувачів вищої освіти.

— Хто вас підтримує? З якими вищими маєте партнерські зв'язки?

— Працюємо за підтримки Національної академії педагогічних наук України. Ми уклали угоди про співпрацю з Українським біблійним інститутом (м. Київ), Українським католицьким університетом (м. Львів), плануємо підписати договір з НаУ «Острозька

академія», університетом «Україна» та іншими духовними закладами освіти України. Поглиблення конструктивного діалогу між представниками богословської та світської науки, розроблення нових наукових напрямів співпраці, підготовка навчально-методичних посібників, підручників, концепцій виховання та освіти, які б, з одного боку, враховували християнські традиції, а з іншого, тенденції розвитку сучасної науки, є нагальною потребою сьогодення в контексті управління підготовкою майбутніх викладачів християнської педагогіки, які покликані постійно шукати нові шляхи до пізнання істини, знаходити ключі до сердець та розуму студентської молоді, зокрема майбутніх педагогів предметів духовно-морального спрямування. Ефективна діяльність і взаємодія світських і духовних сучасних закладів вищої освіти є найважливішим ресурсом розвитку священної місії сучасної національної освіти.

— Які труднощі постають на цьому шляху?

— Труднощі розробки методології духовності й духовно-моральної освіти, відокремлення держави від Церкви, повільне розроблення нормативно-правового забезпечення духовно-моральної освіти.

— Як Ви оцінюєте перспективи розвитку християнської освіти в Україні?

— Свобода совісті означає світський характер державної освіти в країні, водночас релігійні спільноти утримують важливі позиції в галузі освіти та виховання. Релігійні переконання — особиста та внутрішня справа кожної людини, її власного вибору, її совісті, на яку не мають права здійснювати тиск ні держава, ні суспільство, ні інші індивіди. На законодавчому рівні розкрито

поняття «науковий характер освіти» та її світський характер, які донедавна невинно вважалися практично синонімами базового поняття «освіта» — такий, що забезпечує можливості для формування «духовного обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, процес формування обличчя людини»¹.

— Що, на Вашу думку, є найгострішою проблемою в життєдіяльності українських вишів? Чи лежить вона лише в матеріальній площині?

— На мою думку, вища школа є одним зі стратегічних ресурсів країни, ця теза визначає ключові моменти впливу освітньої системи на безпеку країни, функціонування яких необхідно забезпечити передусім. Саме вища освіта значною мірою обумовлює завтрашній день самостійної країни у європейському співтоваристві, у якому зростає розуміння ролі освіти як інструмента стійкого розвитку та забезпечення добробуту людей. Відповідно до щорічного звіту ООН конкурентоспроможність країн світу у XXI ст. визначатиметься не природними й навіть не фінансовими ресурсами, а кваліфікацією робочої сили. Не випадково Японія, що претендує на світове лідерство, оголосила про готовність переходу до обов'язкової вищої освіти. Тому головною метою кожного закладу освіти країни повинна стати великомасштабна діяльність із підвищення освітнього рівня нації. Одержання позитивних результатів можливе тільки за умови додаткового фінансування, однак на сьогодні простежується зовсім протилежне явище — скорочення асигнувань.

Видається доцільним звернути увагу на ключові проблеми. По-перше, вища освіта не є повною мірою доступною, зокрема для молоді, учасників АТО, осіб з інвалідністю тощо. Організація та проведення ЗНО часто проходять на межі дотримання основоположних прав людини, освітніх потреб окремих категорій соціально вразливих груп населення. Значна частина талановитої молоді обирає зарубіжну вищу освіту, з огляду на більш гнучкі правила вступу, освітнього процесу, більш сприятливі умови доступу до ринків праці інших держав. У зв'язку з цим ми розробили освітньо-наукову програму «Спеціальна освіта» й отримали сертифікат НАЗЯВО на надання освітніх послуг.

¹ Педагогічний словник / За ред. дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. Київ: Педагогічна думка, 2001. С. 241.

Другий випуск магістрів християнської педагогіки, 2018 рік

Сьогодні слід задуматися і про найважливіший аспект вищої освіти — духовний, бо без духовного здоров'я життя людини втрачає будь-який сенс. А за останні роки істотно деформувалася система духовного самовідтворення суспільства, перш за все в результаті кризи інститутів соціалізації й культурної спадкоємності, найважливішим із яких є інститут освіти (формування особистості — його найважливіша складова).

Розвиток національно і духовно орієнтованої освіти — головна передумова активізації творчих сил і здібностей нації, мобілізації її духовних ресурсів. Таке розуміння ролі освіти викликає сьогодні об'єктивну необхідність переорієнтації її філософських підстав, потребу розроблення освітньої парадигми без еклектичного з'єднання концепцій та ідей інших національних шкіл. Тільки на вищих ступенях духовного пізнання можливий синтез антиномій, але джерелом цього нового знання вже є не розум, а серце. Пізнати розумом — означає «впізнати суперечності», зрозуміти серцем — означає «зрозуміти цілком», «уникнути однобічностей» і створити систему понять, що найбільш цілісно й економічно охоплюють усю сукупність буття (П. Флоренський). Збагачення духовності вимагає максимальних зусиль, але лише цей процес робить кожну особу цілісною, яскравою і привабливою.

— Яке Ваше ставлення до виховної складової освітнього процесу? Чи поділяєте думку, що педагог — це не тільки учитель, але й виховник?

У радянській педагогіці не було заведено звертатися до часів становлення християнського виховання: більш властивим було згадувати про недоліки християнського виховання середньовічного періоду та протиставляти їм педагогічні надбання епохи Відродження, з гуманістичними тенденціями й поверненням до античних традицій.

Шлях від абітурієнта до магістра-фахівця, педагога-професіонала лежить через усвідомлення власного професійного «Я». Особливість педагогічної діяльності полягає не тільки у тому, що треба вміти виконувати свою роботу й знати, як це робити краще. Здобувач вищої освіти стає викладачем тоді, коли до нього приходить відчуття власного «Я», здатного сіяти добре слово, відчуття і переконання у тому, що він як особистість і як митець має моральне право й несе відповідальність за духовний розвиток своїх вихованців. Особистісне зростання, набуття теоретичного багажу та практичного досвіду пов'язане насамперед із творчим характером освітнього процесу та його успішного засвоєння майбутнім викладачем, що одночасно підкріплюється розвитком критичного мислення, емоційної наповненості, особистісної зрілості та творчого пошуку.

— Ваша думка щодо місця предметів духовно-морального спрямування в освітньому процесі, особливо у світлі морального стану нашого суспільства.

— Визначення основ християнської духовності, певних орієнтирів на шляху навчання і виховання учнівської та студентської молоді переконливо доводить, що найефективнішим способом виховання молоді є релігія та християнські засади впливу на молодь у душі високих моральних цінностей, етикету, спілкування, якщо процес виховання ґрунтується на загальноприйнятих Божих Заповідях. Із часом цей процес не тільки затвердився, але набрав ясних форм і різних напрямів. Сьогодні ми маємо можливість пізнавати й усвідомлювати, якими цінностями керувалися наші давні попередники при визначенні пріоритетів педагогіки. Хочеться відзначити, з усією повагою до надбань людської цивілізації та вироблення методики виховання учнівської та сту-

дентської молоді, що лише християнство — християнське вчення про Бога, християнська мораль, християнська антропологія — надає педагогіці цілісного характеру, глибинної сутності й абсолютного значення, і, що ще важливо зауважити, допомагає сформувати християнську педагогіку як особливу науку.

— Як Ви особисто ставитеся до християнської педагогіки у вищій школі і християнського виховання в школі?

— Християнська педагогіка є наукою про формування духовного і тілесного життя людини на основі абсолютних цінностей, якими наповнена християнська культура. Вона ґрунтується на універсальному моральному законі людства — Десяти Заповідях Божих і двох головних заповідях Любові, а також на ділах милосердя щодо душі та тіла ближніх, євангельських чеснотах та блаженствах. Християнська педагогіка допомагає людині усвідомити свою гідність.

На мою думку, духовно-моральне виховання на християнських цінностях потрібно розпочинати ще з дошкілля. Тільки взаємодія родини, школи, закладів освіти допоможе сформувати духовно здорову й зрілу молодь і всю нашу націю.

— Завданням часопису «Слово вчителю» є сприяння розвитку предметів духовно-морального спрямування і підтримка вчителів, які ці предмети викладають. У чому можлива наша співпраця?

— Ми з вами багато років співпрацюємо і будемо щиро дружити. Наші магістри, викладачі читають кожний номер і обговорюють на семінарських заняттях. В Університеті в багатьох кабінетах можна побачити ваш часопис, кожний новий чекаємо з нетерпінням. Бажаємо вам успішних і цікавих випусків, наукових статей і методичних рекомендацій. До нової зустрічі!

Розмовляла Ірина Сіданіч, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи УМО НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

ЛЮДИ МИРУ У СВІТІ ВОРОЖНЕЧІ

Роздуми, якими хочу поділитися з вами, базуються на тексті з Євангелії від Матвія. Богослови називають цю Євангелію «царською», тому що її головна думка — це звістка про Царя і Царство Небесне, це презентація Самого Царя. І сьогодні хочу наголосити, що прийшов Цар миру. І Він яскраво засвідчив це Своїм життям.

Бог любить мир

Пригадуєте, як в Єрусалимі зустрічали Царя Ісуса, коли Він в'їжджав туди на молодому віслюкові, і це було свідченням того, що Він прийшов не як завоювальник, а як Цар миру. Пам'ятаєте, як Він на суді в Пилата виявляв Свій внутрішній мир, і це був надзвичайний приклад не лише для юдеїв, які знали Бога, але й для того ж Пилата, який вигукнув: «Оце Людина!» Він побачив перед собою справжню Людину! Ми спостерігаємо за Христом і тоді, коли Його розпинали на хресті, як Він поводився перед ворогами, перед тими, хто ненавидів Його й, зрештою, убив. Він був наповнений Божим миром і міг виявити його навіть у таких надзвичайно скрутних і трагічних обставинах. Тобто, пам'ятаймо, що це Цар миру і Його Царство — царство миру. І люди Божого Царства — це люди миру у світі невинної ворожнечі! Ми живемо у світі, де війна не припиняється, вона постійна. І навіть коли війна на Сході закінчиться, чого ми так очікуємо, загалом війна продовжуватиметься, тому що ми живемо в такому світі. Однак повернеться Цар миру і настане Царство миру. Пам'ятаєте, Едем був царством миру, абсолютної гармонії, абсолютного спокою, але через гріх усе було зруйновано. Проте в нас є надія: Цар миру Ісус Христос повернеться, і Він усе виправить. І це надія для людей Його Царства.

Ще Царство не настало, але люди Царства жили протягом усіх цих віків, відколи прийшов Ісус Христос. Як же людям Царства поводитись у світі, доки Царство миру ще не настало в повноті, доки не повернувся Цар миру? Прочитаємо біблійний текст — Євангелія від Матвія 5:21–26: «Ви чули, що було стародавнім сказано: «Не вбивай, а хто вб'є, підпадає він судові». А Я вам

кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає судові. А хто скаже на брата свого: «рака», підпадає верховному судові, а хто скаже «дурний», підпадає геєнній огненній. Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, — і тоді повертайся, і принось свого дара. Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не відда-си ти й останнього шеляга».

Один із коментаторів Писання ось так перефразовав слова Ісуса Христа: «У старі часи люди засуджували вбивць, і справді, вбивця засуджений навічно. Я кажу вам, що не тільки очевидна для всіх поведінка є предметом засудження, Бог уважно пильнує за найпотаємнішими думками людини. Закоренілий гріх — погано, зневажливі слова — ще гірше, і найгірше — безглузді ворожі розмови, перемішані зі злобою, які руйнують репутацію людини. Може, люди, які є рабами свого гніву, які говорять зневажливо зі своїми братами, безчестять і нищать їхне добре ім'я і не

вчинили справжнього вбивства, але в серцях своїх вони вбивці». Оце позиція цього тексту. Оце позиція Бога, який дивиться на вбивство в зародку. Господь звертав увагу на серце Каїна, коли думка про вбивство лише зароджувалась. І Господь звертається і звертає увагу на те, що відбувається саме в серці, тому люди Біблії, люди Божого Царства, люди миру мають вчитися мислити по-Божому й у цій сфері. Ми маємо стежити, що зароджується в нашому серці, коли це ще не відбулося на нашій поведінці. Цього треба вчитися, щоб не легалізувати вбивцю й не жити з ним. Якщо ми раби власного гніву, то ми вже там. І це означає, що нам треба з цим боротися, тому ми вже зараз починаємо запитувати себе: «Чи любимо ми війну, чи любимо мир?» З одного боку, на це запитання відповісти просто. «Ми не любимо війну, а любимо мир». Але ціну миру, його солодкість ми можемо пережити тоді, коли переживаємо чи пережили війну. Ті, кого безпосередньо торкнулася війна на Сході, хто втратив своїх рідних, хто на передовій і вже втомився від цієї постійної напруги, можуть по-справжньому оцінити мир. Як би вони хотіли, щоб усе це завершилося!.. І це предмет наших постійних молитов, щоб Господь установив Свій мир на нашій землі.

З прочитаного тексту видно, що Бог ненавидить ворожнечу, а любить мир. Мир — це характер Самого Бога, Його властивість, Він — Бог миру, Бог стосунків, і стосунки в Трійці це підтверджують. Стосунки миру, гармонії, справжньої насолоди. І в цьому прославляється Господь, у цих славних, величких стосунках Триєдиного Бога. І ці стосунки вилилися в благодаті Божій на світ і на тих, які стали Божими дітьми.

Що таке мир?

Згідно з тлумачними словниками, мир — це стан спокою і гармонії, слово «мир» вживається як у значенні миру в душі людини, так і в значенні миру між групами людей, між народами, між державами.

Мир не означає відсутності конфліктів, але означає згоду вирішувати конфлікти. Це дуже важливо, бо характеризує світ, у якому ми живемо. Нстане час, коли Христос повернеться й усе зміниться, усе налагодиться, і тоді ми будемо говорити про мир не як про згоду вирішувати конфлікти, але поки живучи в цьому світі, ми маємо зрозуміти, що конфлікти були, є і будуть, і мир не означає відсутності конфліктів, але внутрішню згоду їх вирішувати.

Мир — це відсутність злоби, це заспокоєння, умиротворення, єдність.

Жити в мирі з кимось — це означає бути прихильним до нього. Чи є люди в нашому житті, до яких ми не готові виявляти прихильність?

Бути в мирі з кимось — це мати благовоління, добру волю до когось.

Це означає також бути дружнім. Мир — це не просто нейтральне ставлення, коли ми в мирі, то можемо сказати, що у нас дружні стосунки.

Знаєте вислів — «він мені милий»? Чи є серед ваших рідних, близьких люди, які вам не милі? Ті люди, які вам не милі, — це ті, з якими у вас немає абсолютного, Божого миру, немає того, що мало б бути, що до вподоби Богові.

Отже, мир — це характер Бога. Коли Бог у мирі з нами, це означає, що Він прихильний до нас, Він має благовоління до нас, Він у дружбі з нами, ми Йому милі. І це правда! І це лише завдяки Ісусові. Слава Йому за це!

Ворожнеча — глобальна проблема людства

Із цього тексту ми бачимо, що у світі є величезна проблема — це ворожнеча. Бог обіцяє сувору відповідальність за ворожнечу. І от тут ми маємо застерегти своє серце, тому що для нас, як для дітей Царства миру, це має бути і зрозумілим, відтак ми маємо знати, що понесемо відповідальність за цю ворожнечу, яка може приховуватися в нашо-

му серці й із якою ми не ведемо війну.

Бог ненавидить ворожнечу, причому ворожнечу в зародку. Наприклад, ми бідкаємося, коли в сім'ї сталося розлучення, але Господь ще більше, ніж саме розлучення, ненавидить гнів, який там перебував, непримиренність, яка там зародилася давно, це легалізоване вбивство, яке там перебувало вже давним-давно. Ми звертаємо увагу й хотіли б ці наслідки якось прикрити, або заховати, або не допустити, або не навидимо самі наслідки, але якось добре, спокійно й тихо ставимось до того, що ці наслідки спричинило. Та Бог не такий: Він насамперед бореться з причинами, а не з наслідками. Бога не влаштовує «поганий» або який-небудь мир (тихо, аби не лихо). Бога не влаштовує, коли це тільки зовнішній мир, а всередині його немає. Непрощення й непримиримість свідчать про зіпсовані стосунки з Богом. Поклоніння й служіння настільки важливі, що не можна і неможливо здійснювати їх, не примирившись із Ним.

У цьому ж тексті звучить переконливий, потужний заклик до миру. Господь, звертаючись до Своїх дванадцяти учнів, до інших учнів, до юдеїв і самарян, до представників інших народів, переконливо закликає їх до примирення. Це Його Блага Звістка, Він підкреслює надзвичайну важливість, цінність життя в мирі, у спокої, гармонії. Чому це важливо? Чому вже вдруге в Нагірній проповіді Ісус звертається до цієї теми? Раніше Він сказав, що «блаженні миротворці», а тепер наголошує на важливості примирення. Він ще не раз у Своїх повчаннях говоритиме про примирення, про стосунки між людьми Царства. Коли Христос повернеться і забере нас у те Царство, то там цієї проблеми не буде, там буде абсолютний спокій. Там усі будуть нам милі, і ми будемо всім милі. І це буде особливий час і особливо благословенне перебування. А сьогодні ми до цього готуємося, тренуємося, і люди, які є дітьми Царства миру, вже сьогодні борються за цей мир. Не йдеться про боротьбу за мир, яка є у світі. Ця боротьба починається з власного серця. Тому пам'ятаймо, що ми живемо у світі, у якому миру в принципі немає. Мир не притаманний для цього світу, і це тотальна і глобальна проблема.

Гріх є причиною і сутністю всякої ворожнечі

Диявол, Люцифер, був ангелом світла, якого створив Господь, він же став батьком брехні і автором першої війни, яка розпочалася на небі, він же став натхненником першого повстання людей проти абсолютної Божої влади.

Гріх є причиною Божого гніву. Гріх є причиною Божої ворожнечі. Проклинаючи змія, Господь говорить: «Покладу ворожнечу між насінням твоїм і між насінням жінки» (Бут. 3:15), тобто Господь дає тут надію, проголошує Євангелію, але й говорить, що тепер, коли у світі царює гріх, Він теж веде війну, справедливую війну, водночас зберігаючи мир всередині Трійці. Там абсолютний мир і абсолютна гармонія. При цьому Господь атакує грішників і не може змиритися з їхнім гріхом і ніколи не примириться з ним. І ця війна не вшухає. Порушена гармонія з людиною не дасть заспокоїтися Богові, доки Він не приведе все в той порядок, який був на початку. І це до снаги тільки Йому.

Ми всі є свідками екологічних проблем. Зрештою, уся життєдіяльність людини порушує екологічну систему у світі й спричиняє постійний конфлікт між людиною й природою, між людиною і світом тварин. І як би люди не намагалися врятувати ситуацію, цей конфлікт не припиниться, доки Господь не повернеться. Очевидно, що навіть природа наповнена постійним конфліктом і постійною ворожнечею.

Ворожнеча між расами і народами. Ворожнеча в межах однієї країни, ворожнеча міжрелігійна і міжконфесійна, ворожнеча в сім'ях і в церквах. Немає миру в серці — ось причина.

Гріховна людська природа не здатна не ворогувати. Ворожнеча — її ДНК.

Ісус Христос — наш мир

Як же на цьому темному тлі, яке ми змалювали, побачити промінь світла?

Насамперед хочу запитати всіх своїх читачів: чи став Ісус Христос вашим примирителем із Богом Отцем і вашим миром? Якщо Він не став вашим миром і не є вашою єдиною надією, то ваша війна проти Бога триває. Це повстання не припиняється, і ви неспроможні щось змінити. Змінити це може тільки Божий Син. І лише тоді, коли Він стане вашим Примирителем, вашим миром — це єдина надія на те, що війна між вами й Богом завершилася. Він є наш мир.

Лише Божий Син, Його жертва та кров є нашим миром. Діти Божі примірилися із Богом через смерть Його Сина. Діти Божі мають мир із Богом не тому, що не мають гріха, а тому що Божий Син, який не має гріха, став жертвою за нас, яка зробила нас милими для Бога. Не тому, що ми щось досягли, не тому, що ми абсолютно чисті від гріха, не тому, що ми вже зовсім не грішимо, а тому що святий Божий Син, померши за нас, зробив нас милими для Небесного Батька.

Божі діти, ви примирені! Мир із Богом — це неймовірна благодать, це великий дарунок Неба.

Діти Божі отримали у спадок природу Отця і стали миротворцями. Це чудова й блаженна перспектива для нашого життя. Божі діти починають прагнути миру, а не війни. Бо вони підданці Царя миру. Прагнення миру — це участь блаженних і викуплених, яких Бог об'єднав під Своїм знаменом і веде за Собою до обіцяного Небесного Царства. Їхня нова природа веде боротьбу проти природи старої, Адамової. Ворожнеча є стихією Адамової природи, але природа миру веде боротьбу з Адамовою природою. Це єдина законна війна для нас — ворожнеча проти ворожнечі. Тому ми говоримо про те, що поки ми в тілі, абсолютна гармонія неможлива. Тепер ми маємо таке право, маємо таку можливість, ми не зобов'язані перебувати в стані війни, але якщо ми примиримось із гріхом, то це буде початком великої війни на всіх фронтах. Тобто ми пам'ятаємо, що основа цього миру, який зв'язує Христос, — це ворожнеча до гріха. Наше примирення з гріхом, коли ми будемо його плекати, — це початок великої війни в нашому житті.

Божі діти, незважаючи на неминучість конфліктів, які були, є і будуть, прагнуть миру. І тому нам важливо звернути увагу ось на що: ця війна має вести не на рівні наших зовнішніх проявів, а ми маємо навчитися відловлювати це в зародку, нищити ворожнечу у своєму серці. А для цього треба навчитися розпізнавати її в собі.

Причини і природа ворожнечі

З'ясуємо, які ж причини початку ворожнечі. От живуть собі люди. Можливо, вони навіть друзі. І чому між друзями починається ворожнеча? Таких випадків тисячі. І навіть кожен із вас може пригадати щось подібне у своєму житті. Коли виникає ворожнеча, треба розуміти, що вона з'являється в нашому серці, а не в серці нашого друга. Запам'ятаймо, наша ворожнеча, як і будь-що — непримирення, непростощення тощо — виходять із нашого серця. Проблема не в ньому і не в ній, а в мені.

Яка ж природа цієї ворожнечі? Про це говорить апостол Яків: «...від ваших пожадливістей...» (Як. 4:1). Ідеться про сильні бажання, за які ви боретесь. Вони є причиною відсутності миру між вами й іншими людьми, а також відсутності миру у вашому серці, із самим собою. Ця ж причина змушує вас ворогувати з усім, із чим ви стикаєтеся, і навіть примушує протистояти Богові. Сильні бажання спричиняють ворожнечу. Усе це розпочалося з Едему. Коли ми стали грішними, ми стали егоїстичними, нами керують наші бажання, ми

хочемо за будь-яку ціну домогтися свого, — і це руйнує наше життя.

Чому ж це відбувається у християн? Яків дає відповідь: незрілість, життя за тілом породжує це ворогування, і Господь не може з цим миритися. Наприклад, хтось згрішив проти нас. Вони згрішили, а неспокій, ворожнеча зароджуються в нашому серці. Ми не відповідальні за те, що проти нас згрішили, але ми відповідальні за нашу гріховну реакцію на гріх проти нас. І Господь закликає нас примиритися, а не продовжувати ворогувати, доки не відбудеться помста; простити, навіть коли з нами не миряться.

Ще одна причина ворожнечі — ми згрішили проти когось, і це має нас більше хвилювати, ніж коли згрішили проти нас.

Буває й так, що ніхто ні проти кого не згрішив, але ми щось собі натлумачили, щось нам здалося, і стосунки руйнуються. Треба не надумувати, не перебільшувати і не применшувати, а з'ясовувати. Живучи в гріховному світі, нам треба бути уважними до того, які думки опановують нашим розумом, направляють наше життя й формують наше ставлення до тих чи інших людей.

Іноді причиною непорозуміння є просто те, що ми різні. Виховані в різних культурах, різномовні національністю, мовою, звичками, зрештою, статтю. І нам потрібна мудрість, щоб розрізнити гріх і різноманітність, яку Бог створив чи влаштував. У сім'ї, а тим паче в церкві, об'єднані дуже різні люди. Але, на жаль, це іноді сіє в наше серце ворожнечу.

«Замінники» миру

Важливо аналізувати своє серце і вміти себе діагностувати, бо без цього не буде ніяких змін і примирення, якщо в цьому є потреба. Ми маємо діагностувати себе не лише на наявність відкритої війни, але якщо ми, наприклад, ігноруємо одне одного — це теж війна. Як це може виявлятися? Применшувати проблему, не помічати конфлікту, забувати про нього, просто пройти, проскочити якимось чином. Це можна робити певний час, тримаючи все в собі, але потім настає момент, коли вже дуже важко примиритися.

Холодна байдужість, утеча — це теж не мир, точніше, це фальсифікований мир, який теж, зрештою, призведе до ворожнечі.

Коли ми виявляємо незадоволення, нарікання, ремствування одне на одного (як ізраїльський народ на Мойсея) — це стан ворожнечі. Незгода, наговори, плітки, віддалення, відчуження, суперництво — це не стан миру.

Самоправедність — це також не мир. Це швидше вже конфлікт з Богом, ніж із людьми, хоча часто самоправедні люди конфліктують із ближніми, вони домагаються від них того, чого самі не досягли, але думають, що досягли. Це фальшиве самозаспокоєння, фальшивий мир.

Коли ви роздратовані — це не мир.

Відомий російський письменник Микола Лесков писав про своє дитинство: «Перше, що мені пригадується, — це розмова в той самий вечір, коли між мною і матінкою відбулося сердечне примирення після моїх подратованих про неї роздумів». Отже, йому потрібний був спеціальний вечір і спеціальна розмова для примирення з матінкою не після її подратованих відповідей, а його подратованих роздумів, незадоволення, яке гніздилося десь там у думках.

Що нами керує? Чого там більше: миру чи ворожнечі?

Примирення — солодкий плід праведності. Праведне життя, якого прагнуть Божі діти, неможливе без справжнього миру. Плід Духа — мир. Це плід наших близьких стосунків з Христом, коли ми з Ним разом проживаємо, коли з Ним ми спілкуємося, коли з Нього черпаємо силу, коли Він є наша надія. Це надзвичайно цінно розуміти і цим користатися. Господь є нашою надією і нашою Євангелією.

Яків пише про те, що миротворці і сіють, і збирають плід праведності.

Звернімо увагу, як у нашому тексті звучать повеління Ісуса. «Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм...» (Мт. 5:23–24.)

1. Миріться обов'язково — ось наказ Ісуса! Це не наш вибір. Апостол Петро пише: «Бо хто хоче любити життя і бачити добрі дні, нехай здержить свого язика від лихого, уста свої від говорення підступу, ухилийся від злого, добре чини, шукай миру й женися за ним, бо очі Господні до праведних, а вуха Його до їхніх прохань. А Господнє лице проти тих, хто чинить лихе» (1 Петр. 3:10–12). Женіться за миром, переслідуйте його, доганяйте його. Коли він втрачений — шукайте його.

2. Мирися швидко, доки ти ще в дорозі, доки ти ще живий, доки ти ще не перед Божим судом, зараз мирися, сьогодні, до заходу сонця, як тільки згадаєш.

3. Миріться глибоко й неформально. «А Я кажу вам: всякий, хто гнівається на брата свого без причини, підлягає суду...» (Мт. 5:22). Тобто, хто гнівається в серці, це ще не видно,

це ще не проявилось. Боріться з тим, що всередині зароджується і починає рости. Шукайте в Бога примирення, шукайте Його підтримки. Це єдина можливість досягти справжнього примирення.

Кенет Сенді в книзі «Миротворець» пише: «Коли людина широко прагне завершити конфлікт примиренням, можна з великою часткою впевненості сказати, що зрештою вона його досягне». Досить часто примирення не відбувається, тому що ми шукаємо не примирення, а чогось іншого, примиром, довести свою правоту.

4. Миріться заради майбутнього. Річ у тім, що не вирішені конфлікти доганяють нас у майбутньому. Про це говорить наш текст, а саме про наслідки непримирення — буде засудження. Господь дуже серйозно ставиться до гріха ворожнечі. Тому перевірмо себе, чи є в нас конфлікти.

Ісус чітко пояснює, що це дожене вас у майбутньому. Невеликий вітерець поступово переростає в бурю. Це одна проблема. Ваші діти повторять і примножать вашу непримиримість. Це гріх проти Божої благодаті, який неминуче підлягає осуду. Непримиримість і непростення підкреслюють вашу протидію благодаті. Це гріх проти благодаті. Своєчасно не вирішений конфлікт забере потім ваш час, ваше здоров'я, ваші гроші, ваших друзів, зруйнує ваше служіння, знищить щире поклоніння. І це наздоганятиме ваших дітей і ваших онуків. Чи підходить вам така перспектива? Такого щастя ви шукаєте, добиваючись своєї правоти?

5. Миріться заради Божої слави. Пригадуємо: «Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, — і тоді повертайся, і принось свого дара» (Мт. 5:23–24). А євангеліст Марк пише: «Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам. І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші. Коли ж не прощаєте ви, то й Отець ваш Небесний не простить вам прогріхів ваших» (11:24–26). Тут не йдеться про те, що Бог поставив усе в залежність від вас, а не від Христа. Але це свідчить про те, що, можливо, ваше серце й не прощене, якщо воно не здатне прощати; про те, що в цьому житті ми житимемо як непростені, житимемо з образами, зруйнуємо стосунки, якщо не вирівняємо їх, якщо не примиримося з тими, хто нас засмучує, якщо не простимо нашим боржникам. Тому миріться за-

ради Божої слави, миріться тому, що це Йому подобається. Апостол Павло говорить: «Отож, хочу я, щоб мужі чинили молитви на кожному місці, підіймаючи чисті руки без гніву та сумніву» (1 Тим. 2:8). А пророк Ісаї пише: «Коли ж руки свої простягаєте, Я мружу від вас Свої очі! Навіть коли ви молитву примножуєте, Я не слухаю вас, — ваші руки наповнені кров'ю. Умийтесь, очистьте себе! Відкиньте зло ваших учинків з-перед очей Моїх, перестаньте чинити лихе!» (1:15–16). Саме прагнення миру — це те, що до вподоби Господу, що примножує Його славу, робить поклоніння нелицемірним і нефальшивим.

Прагнення миру виявляє довіру й послух Богові та наслідує Бога. Той же Кенет Сенді пише: «Конфлікт — один із інструментів, які Бог використовує, щоб допомогти вам розвинути якості, які допомагають нам у наслідуванні Христа». Тобто, коли Господь тримає нас у цьому світі, то нам треба розуміти, що ми тут не позбудемося конфліктів і самі конфлікти — не трагедія, ворожнеча — трагедія. Конфлікт — один із Божих інструментів, який робить нас більш досвідченими, розвинутими, щоб навчитися їх вирішувати й допомагати в цьому іншим і так наслідувати Христа, бо Він — Цар миру. Наш Бог, наш Господь — Цар миру!

Якщо мир — плід благодаті, то не вирішені конфлікти безславлять Христа й руйнують Церкву, вбивають істинне поклоніння, розривають взаємозв'язки й служіння стає не ефективним. У примиренні прославляється благодать, у похвалу слави Його благодаті потрібне примирення, потрібне прощення. Не миріться з ворожістю. Ворожість тільки підкреслює, навіть коли вона в зародку, що нам постійно потрібна благодать, постійно потрібна Христова жертва для нашого очищення. Ми все ще на війні, але ми маємо надію: Цар миру скоро повернеться!

Тарас Приступа,
магістр богослов'я, головний редактор часопису «Слово вчителю», директор християнської місії «Надія — людям», пастор біблійної місіонерської церкви «Община Доброї Пастиря»

Ту Пасху десятеро зустрічали в умовах самоізоляції. Двері будинку були замкнені, ніхто не міг ні увійти, ні вийти. Серця ж переповнювало сум'яття. Усе змінилось так швидко й так радикально! Їх мучили запитання:

- Як довго це триватиме?
- Коли, нарешті, можна буде вийти?
- Наскільки реальна загроза?
- Чи зможуть вони зберегти свою роботу?
- Чи в безпеці їхні близькі?
- Чи можна було якось уникнути того, що сталося?
- Наскільки зміниться життя, коли все це закінчиться?

Звучить знайомо, чи не так? Так у них ще й стільникових телефонів та інтернету не було! Нам простіше. Ми постійно на зв'язку. А раптом — то гугл допоможе! Гугл знає все. Ну, майже все. Причому не лише для вас, але й про вас. Він постійно стежить за вами — чим ви цікавитесь, де буваєте, що читаєте... І не лише Гугл. Siri стежить за вами. Аліса стежить за вами. Навіть Amazon — і той стежить!

За тим, хто що читає, Amazon стежить особливо. І не лише, що читає, але й які позначки робить у прочитаному. Так ось, на початку 2020 року, коли пів світу раптом виявилось на самоізоляції, у рейтингу найбільш позначуваних місць в електронних книгах перше місце з величезним відривом посіла фраза: «Іноді з людьми відбувається таке, до чого вони зовсім не готові» («Голодні ігри: І спалахне полум'я». Частина 1, розділ 3).

Цілком слушно, чи не так? Адже унікальність нинішньої ситуації не в тому, що ми не знаємо, що ж буде далі, а в тому, що тепер ми знаємо, що не знаємо цього. А раніше плекали ілюзію, що знаємо, і з упевненістю будували наївні плани на майбутнє. До того ж не лише на найближче.

Саме такий стан і переживали ті десятеро. «Того ж дня — дня першого в тиждні, — коли вечір настав, а двері, де учні зібрались були, були замкнені, — бо боялись юдеїв, — з'явився Ісус, і став посередині, та й промовляє до них: „Мир вам!“ І, сказавши оце, показав Він їм руки та бока. А учні зраділи, побачивши Господа. Тоді знову сказав їм Ісус: „Мир вам!“» (Ів. 20:18–20).

Причиною їхньої самоізоляції був страх. Учні замкнулися від усього світу зі страху перед ідеями, страху перед гоніннями, перед смертю, перед проблемами, перед невизначеністю. Вони були стурбовані, у їхніх серцях не було миру. Тому першою ж фразою, з якої воскреслий Христос звернувся до затворників, стали слова «Мир вам!». Саме це, — мир, — Він обіцяв їм, кажучи: «Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю...

ПАСХА НА САМОІЗОЛЯЦІЇ

Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!» (Ів. 14:27). І ось, Він виконує обіцяне — дає їм мир.

Чи стверджує при цьому Спаситель, що в Його послідовників більше не буде проблем, конфліктів, хвороб, фінансової нестабільності, економічних негараздів? Чи обіцяє їм невразливість щодо вірусів, недобрих людей, стихійних лих та інших напастей? Нічого подібного! Доки Вавилон занепамого світу не згорів остаточно, доки Господь продовжує на землі час для покаяння, ми неминуче стикаємося з проявами й наслідками гріха, що увійшов у світ. У Христі ми отримуємо не звільнення від проблем, а мир посеред проблем. Він каже: «Мир Свій вам даю» і — простягає нам Свої пробиті руки. Бо іншого підґрунтя для справжнього миру в цьому світі не знайти.

Скажіть, що найбільше загрожує нашому внутрішньому миру, через що ми втрачаємо спокій? Багато хто погодиться, що умовно наші страхи можна розділити на три категорії:

- жаль про минуле;
- проблеми сьогодення;
- невпевненість у майбутньому.

Наприклад, часто доводиться чути, що будь-які проблеми, з якими ми стикаємося сьогодні, — покарання за минулі гріхи. Безумовно, наші дії мають певні наслідки. Нерідко хвороби, невлаштованість, самотність, зруйновані стосунки — результат нерозсудливих учинків, скоєних у минулому. Але саме результат, а не покарання! Бо «хто в Христі, той створіння нове, — стародавнє минуло, ото сталося нове» (2 Кор. 5:17). Христос звільнив нас від тягаря минулої провини.

Або, — який найбільший страх люди відчують, думаючи про майбутнє?

І соціологи, і психологи одностайно стверджують: це — страх смерті, наближення неминучого кінця всьому, що нам дороге. Статистика неблаганна. Рівень смертності серед людей становить 100%. Живим із цього світу ще ніхто не йшов. Але Христос цілковито змінив цей розклад! Тепер кожен, хто слідує за Ним, набуває вічності. Ісус каже: «Я Перший і Останній, і Живий. І був Я мертвий, а ось Я Живий на вічні віки. І маю ключі Я від смерті й від аду» (Об. 1:17–18). «Я там уже побував, і ось — Я тут. І ключі — ось вони! Усе, там уже не замкнено! Пекло більше не має влади! Смерть втратила свою силу!»

Разом із жалем про минуле й жахом перед майбутнім, Господь звільняє нас від страху перед проблемами сьогодення: «Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг!» (Ів. 16:33). З'явившись після воскресіння Своїм учням, Він «дихнув, і говорить до них: «Прийміть Духа Святого»» (Ів. 20:22). Не вдаючись у суперечки стосовно значення цього вірша, згадаємо, що Слово Боже — це міст між часом і вічністю. Як говорив Карл Барт, проповідник має тримати вічне Слово Боже в одній руці й свіжу ранкову газету — в іншій.

З одного боку, подих, яким скористався Ісус, щоб передати учням Святого Духа, нагадує те, як був оживотворений перший чоловік: «І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув в ніздрі її, — і стала людина живою душею» (Бут. 2:7). Христос повертає справжнє життя взятому із пороку земного, відновлює втрачене під час гріхопадіння. З іншого боку, в умовах пандемії ми нічого так не боїмося, як дихання навколишніх. Недарма під час карантину в людних місцях, у тран-

спорті й у закритих приміщеннях по всьому світу треба носити захисні маски. Вийшовши ж на відкритий простір, ми з полегшенням їх зриваємо, щоб на повні груди вдихнути свіже повітря.

Наше дихання було створено для вічного життя, але в занепадомому світі воно може призводити до поширення вірусів і бактерій. І як ми прагнемо уникати дихання носіїв інфекції, так само належить ховатися від дихання духів пекла — усіляких спокус і гріхів. Водночас треба відкривати себе для божественного Духа, Духа Христового. Адже мир — це не відсутність проблем у нашому житті. Мир — це присутність у ньому Христа.

Статистика Amazon щодо фрази, яку найчастіше позначають при читанні, неточна. У їхньому рейтингу відсутня одна книга — найпопулярніша книга у світі, Біблія. Бо якби додали її, весь топ-чарт виявився б заповнений виключно цитатами з'вдти.

Але що цікаво, коли респондентів запитують, який текст із Писання їм подобається найбільше, ті найчастіше називають Івана 3:16 або Псалом 22. Але за фактом читачі електронних Біблій найчастіше позначають вірш — Филип'ян 4:6–7: «Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою. І мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші та ваші думки у Христі Ісусі».

Слово, перекладене тут як «не турбуйтеся», аж ніяк не має на увазі холодної байдужості. Воно означає «не хвилюйтеся», «не переживайте». Натомість дякуйте Богові за все, з чим доводиться стикатися, і з подякою відкривайте свої бажання Йому. Адже, як би не було важко, перемога вже здобута. Христос воскрес! Мир вам!

Сергій Головін, доктор філософії, доктор прикладного богослов'я, президент Християнського науково-апологетичного центру, президент міжнародного просвітницького товариства «Людина і християнський світогляд»

Як закінчити війну

Одного разу, гортаючи стрічку новин в інтернеті, натрапила на цікавий заголовок: «Про що мріють і чого бажають українці». Коли я відкрила статтю, то побачила, що найбільше українці не хочуть війни. Про те, що війна — це дуже наболіла людям тема, говорить і безліч політичних обіцянок. «Ми відновимо мир», — на різні голоси співають політики з різних політичних сил. Але вже 7 рік ми втрачаємо найкращих синів свого народу на цій несправедливій, загарбницькій війні. Чи є шлях до миру? Чи реально почути переможну новину — війну закінчено! У миротворчому процесі задіяно так багато впливових людей цього світу, але миру й досі нема...

Але є війни, про які не говорять у новинах. Вони не менш виснажливі й на них теж гинуть. І я зараз не про ту велику, що на сході нашої країни, або десь в іншій країні. Я про цю маленьку, яка відбувається, можливо, у вашому домі, або в коментарях у соцмережах, з друзями, рідними... Ці війни не менш жакливі й руйнівні. І дуже часто ми ходимо поруч із людьми, які щойно повернулися з «гарячої точки». Про це іноді говорять порожній відсторонений погляд, а можливо, дратівливість, іноді вологі очі. Часто такі війни не дуже помітні ззовні. Гарний будинок, або квартира, престижна робота, чемні й добре одягнені діти, але це тільки на перший погляд. Насправді там давно вже все розбите і розтрошене бойовими діями. Поламані стосунки, розбита довіра, емоційно скалічені діти. Там голосно свистять кулі образ і звинувачень, іноді вони важко ранять і знекровлюють душу...

Можливо, ви самі живете в такій «гарячій точці», а можливо, місце вашої війни на роботі, у школі, або в батьківській хаті. У вас уже було безліч мирних угод. Перемир'я на Різдво, на Пасху... а потім усе поверталось знову до гарячої фази. Знову хтось спровокував, і війна відновила з ще більшою силою.

Коли «війна» тільки починалась, то ви сподівалися, що швидко відвоюєте свою територію, але минають місяці, а іноді і роки, а ви й досі на війні. Невже так має бути? Невже всі ваші близькі мають страждати, неville неможливо знайти вихід? Невже ці руїни легше покинути, ніж відновити? І ми іноді так і робимо. Покидаємо близьких, видаляємо номер телефону і намагаємося побудувати новий світ. Але поранене серце болить і в нових стінах, шрами образ ниють, як ніби й не гоїлися, і ви приносите війну в нові стосунки.

Можливо, ви вже втомилися від війни? Можливо, ви в пошуках миру й вирішення своєї біди? Тож є добрі новини. Ваша війна може закінчитися перемогою! Якщо ви справді прагнете миру — є шлях не до капітуляції, а до звільнен-

ня життя від війни. Є Той, Хто вилікує вашу понівечену душу. І Його обіцянки не порожні, Його шлях до миру не хибний. Уже багато людей повірили Його плану з відновлення миру у своєму житті й святкують перемогу.

Я впевнена, що ваші близькі, ті хто щиро переживають про вас, не раз пропонували шляхи для вирішення конфліктів. Малювали «дорожню карту», говорили роби так і так, і тоді ти переможеш. Але дуже часто стається, що людські поради ще більше поглиблюють нас у конфлікті. У Святому Письмі Христос запропонував досить важкий, але дієвий шлях до миру. Він не просто запропонував капітулювати, Він запропонував перемогти ворога й отримати винагороду.

«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує» (Мт. 5:44).

Це шлях миротворця. Шлях, ідучи яким, людина відчуває себе щасливою й отримує найвищу винагороду — право бути сином Божим. «Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть» (Мт. 5:9). Це важкий шлях, але перемагають тільки ті, хто бореться. Це не пасивна позиція «просто перестати стріляти». Ні, навпаки — зібратися з силами й виборювати мир. Христос говорить:

ЛЮБІТЬ. Любити? Як любити? Майже кричимо ми в душі. Це неможливо. Я не відчуваю любові... Але це не про почуття. Святе Письмо говорить про любов, як про дію: «Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає!» (1 Кор. 13:4-8).

Почніть діяти так, як діє любов. Це надміру важко, бо найперше треба зробити зусилля над собою і перестати

чекати на зміни, а почати змінювати. Але ви побачите, що ви почнете по кроку пересувати межу, яка розділяє вас із людиною. Для прикладу розповім історію мого друга. Він повертався з відрядження додому автобусом. Перевізник обіцяв якісне обслуговування і комфортну дорогу, але все вийшло на-впаки. Помічника у водія не було, тож він був сердитим і роздратованим. Усю дорогу Олександр боровся з обуренням невідповідності ціни та якості, утім наприкінці його очікував бонус. Виходячи з автобуса, він не помітив пакета зі сміттям, який стояв на сходах. Сміття розсипалось, а водій замість вибачень і побажань доброї дороги — вилаявся. Здається, це було вже занадто. Почуття закипіли й хотілося сказати щось дуже образливе, але Олександр зупинився і побажав водію «всього найкращого». І — водій розчулився, обняв його

КРИЛА

*А й правда, крилатим ґрунту не треба.
Землі немає, то буде небо.
Немає поля, то буде воля.
Немає пари, то будуть хмари.
В цьому, напевно, правда пташина...
А як же людина? А що ж людина?
Живе на землі. Сама не літає.
А крила має. А крила має!
Вони, ті крила, не з пуху-пір'я,
А з правди, чесноти і довір'я.
У кого — з вірності у коханні.
У кого — з вічного поривання.
У кого — з щирості до роботи.
У кого — з щедрості на турботи.
У кого — з пісні, або з надії,
Або з поезії, або з мрії.
Людина нібито не літає...
А крила має. А крила має!*

Ліна Костенко

і сказав: «Вибач, сину, важкий видав-ся день». Це була перемога! Перемога світла над темрявою, перемога добра над злом. Війна закінчилася тріумфом Неба. Друзі, любов — це таємна зброя. Вона знешкоджує швидше, ніж ми думаємо, і замість виснаження дає відчуття сили для наступної перемоги. Почуття накочуються як переможний фесерверк, хоча перші кроки були нестерпно важкими й болючими.

БЛАГОСЛОВЛЯЙТЕ. Що мається на увазі? Тут ідеться про слова, про те, що виходить із наших вуст. Це значить не говорити поганого про людину. Це значить перестати воювати образливими словами, нівечити душу огидними плітками. Але це не значить просто мовчати, ні, Христос закликає бути активним. Він говорить — говоріть добре про тих, хто вас ненавидить. Хіба це можливо? Хіба це реально? Господь знає, на що здатне слово! Саме Словом були створені небо і земля. Слово може будувати, а може руйнувати. Це потужна зброя. І у ваших силах правильно користуватися нею. Мудрий Соломон сказав: «М'якенький язик ломить кістку» (Пр. 25:15). І навпаки, коли ми говоримо зле одне одному, або ж розпускаємо чутки, війна тільки посилюється, злість зростає, ненависть поглиблюється. Нездаремно у великих війнах між країнами таку важливу роль відіграє пропаганда. І у війнах на це витрачається багато коштів, бо слово формує ваш світогляд. Воно йде перед танками і гар-

матами. «Нема просто слова. Воно або прокляття, або привітання, або краса, або біль, або бруд, або квітка, або брехня, або правда, або світло, або темрява» (Р. Гамзатов).

ТВОРІТЬ ДОБРО. Це важко, але почніть робити добрі вчинки для людини, із якою вам зараз важко. Приготуйте сніданок, подаруйте квіти, підкажіть правильну відповідь, зробіть щось, що буде добром для цієї людини... Робіть те, що ви хотіли б, щоб зробили вам. І хоча спершу ви не почувате навіть «дякую», або, може, навіть вам дорікнуть. Але не зупиняйтесь. Робіть добро вчасно, робіть переконливо. «Найніжніші рослини прокладають собі шлях через найжорсткішу землю, через тріщини в скелях. Так і доброта. Який клин, який молот, який таран може зрівнятися із силою доброї, відвертої людини?! Ніщо не може протистояти їй» (Г. Торо). І, як не дивно, добро змінює не тільки людину, для якої ми його робимо, воно змінює нас. Воно робить нас чуттєвими й більш обережними. Робіть добро з мудрістю і щиро. За кожним добрим ділом завжди стоїть Господь, бо тільки Він може вкласти щось добре в наші серця, спотворені гріхом.

МОЛІТЬСЯ. Любити, говорити добрі слова, творити добро вороже налаштованій людині — хіба це можливо? Неможливо. Але все, що неможливо людині, можливо Богові. Тому Ісус говорить — моліться. Визнайте, що ви безсилі в цій війні, що ви слабкодухі.

Просіть у Бога сили для кожного кроку. Моліться за людину, яка завдає вам болю й ображає вас. Ви навіть не уявляєте, як Бог може змінювати серця. Просто довіртеся Богові, і ви побачите, як Він вступається за вас. Це так надзвичайно відчувати підтримку сильного союзника. Давид знав про це й співав: «Господь визволив мене від ворогів моїх, підніс мене над тими, що воювали проти мене, і від чоловіка неправедного визволив мене (Пс. 18:49). Ваші молитви можуть починатися сльозами, але Господь їх перетворить у переможні пісні. Бо Він завжди стоїть на сторожі дітей Своїх. Він завжди з тими, хто йде шляхом правди. Тож ви не одні на шляху до миру, і якщо ви робите перші кроки і вам важко, знайте, Бог тримає вас міцно за руку і Він доведе вас до перемоги.

«Коли настане день, закінчиться війна», — співає Святослав Вакарчук. Так, усі війни колись закінчуються. Вони закінчуються або поразкою, або перемогою. І тільки вам вирішувати, як закінчиться ваша війна. «Не будь переможець злом, але перемагай зло добром!» (Рим. 12:21).

Не будь переможений, але перемагай!

Наталія Педченко

Не люблю сірих стін. Згадую дитинство, і перед очима — сіра школа, чорні фар-тухи, коричнева форма... Цього літа разом з Анною Скотніцькою почали боротьбу із сірістю. Спочатку руки тремтіли й було трохи лячно, але далі працювали з великим задоволенням. Дуже хочу, щоб мій син, згадуючи дитинство, не згадував сірих стін.

Наталія Педченко

У пошуках втраченого миру

Псалом 37

Ілюстрація зі збірки Зої Оксаніченко «Сонце на павутинні»

Чи відчували ви коли-небудь внутрішній дискомфорт та неспокій від сказаного вами слова чи зробленого вчинку? Думаю, усім нам час від часу доводиться відчувати докори сумління за нерозумні слова, грубість, жорстокість або неправильні вчинки стосовно ближніх.

Щоразу, коли ми відчуваємо цей докір, нам хочеться якомога швидше позбутися цього стану, щоб «мати спокій» і щоб нас ніхто не чіпав. Тому ми або намагаємося заглушити це відчуття, або швидше забути про це й не думати про погане, практикуючи позитивне мислення, або виправдовуємо себе тим, що інші роблять ще гірше, або просто втікаємо в якісь справи чи розваги...

Ми шукаємо для себе швидких і легких шляхів звільнення від тягара в душі, але, на жаль, із незрозумілих для нас причин лише ускладнюємо ситуацію, заганняючи себе в глухий кут...

Як же нам знайти той справжній мир і спокій для нашої душі в цій ситуації? Де знайти доброго радника й спеціаліста, який би допоміг нам отримати довгоочікуваний душевний спокій? Як звільнитися від внутрішніх кайданів?

Щоб відповісти на ці запитання, звернемося до Божого Слова, 37-го Псалму, де на прикладі життя царя Давида розглянемо три важливі практичні уроки, які допоможуть нам знайти реальний вихід у наших заплутаних життєвих ситуаціях і нарешті відчути свободу у своєму серці.

Це досить великий і глибокий за змістом Псалом. На початку автор відкриває своє серце перед Богом і, не соромлячись людей, починає виливати свою душу й плакати перед своїм Творцем.

Смуток і плач — правильний початок

«Господи, не карай мене в гніві Своїм, і не завдавай мені кари в Своїм пересерді,

бо прошили мене Твої стріли, і рука Твоя тяжко спустилась на мене...

Від гніву Твого нема цілого місця на тілі моїм, немає спокою в костях моїх через мій гріх, бо провини мої переросли мою голову, як великий тягар, вони тяжчі над сили мої...» (Пс. 37:1–5).

Псалмоспівець має глибокий смуток у своєму серці через гріх, який він учинив проти Бога й свого ближнього.

Для отримання душевного спокою й миру автор відкриває своє серце й звертається до Бога в сльозах розкаяння. Він просить, щоб Бог послав у його серце справжній спокій, який йому так потрібен. Тому що те, що зараз навколо нього відбувається, просто руйнує його, як ізсередини, так і зовні. Йому дуже погано! І в цей час він біжить до Бога, сповідує свою провину перед Ним, визнає свій внутрішній тягар, щоб Він змилювався над ним і спас його...

Важливо пам'ятати: для отримання справжнього миру в серці нам треба навчитися по-справжньому відкриватися перед Богом, нічого не приховуючи...

А. Смиренний пошук Божого лиця

«Господи, не карай мене в гніві Своїм, і не завдавай мені кари в Своїм пересерді, бо прошили мене Твої стріли, і рука Твоя тяжко спустилась на мене...» (Пс. 37:2–3).

Він просить, щоб Господь змилосердився над ним, не докоряв його суворо і не наказував його за справедливістю.

Звертаючись до Бога, ми не можемо стояти гордо й зухвало, вимагаючи від Нього виконати наші забаганки, як примхлива дитина. Саме «вбогість духа» приводить нас до смиренного прохання перед Творцем. З цього все й має починатися. Без цього душа ніколи не зможе відчути миру й спокою.

Зазвичай ми не любимо, коли нас хтось докоряє й говорить, у чому ми не

маємо рації, але коли це робить Бог, уже ніхто не може нічого сказати, тому що ми розуміємо, що Він знає все. Він знає, що відбувається в нашому серці, і ми про це знаємо...

У цьому й полягає початок визволення, коли людина починає плакати про свої провини перед Богом. *«Блаженні ті що плачуть, бо вони будуть втішені»*, — сказав Христос (Мт. 5:4).

Важливо пам'ятати: для того щоб нам мати внутрішній мир і спокій для своєї душі, нам потрібно йти на такий непопулярний крок, як почати смиренню визнавати свої провини перед Богом. Саме з Його руки ми отримуємо і покарання, і благословення.

Б. Щире визнання причини своїх бід

«Від гніву Твого нема цілого місця на тілі моїм, немає спокою в костях моїх через мій гріх, бо провини мої переросли мою голову, як великий тягар, вони тяжчі над сили мої...» (Пс. 37:4–5).

Тут псалмоспівець проводить причинно-наслідковий зв'язок. Те, що я зараз переживаю, має початок, він досліджує причину і визнає, що це його гріх спричинив Боже покарання. Він визнає свій гріх і свою провину перед Богом.

На жаль, такий підхід вважається непопулярним і застарілим у сучасному світі. Однак саме таким шляхом Боже Слово пропонує нам йти в пошуках справжнього миру.

Враховуючи те, що це псалом покаяння, можливо, події, що відбуваються навколо, пов'язані з гріхом Давида з Вірсавією й подальшим повстанням його сина Авесалома (2 Сам. 11:15–18). Давид розуміє, що те, що він зробив, неправильно з погляду Бога та Його святого Закону, і саме за це він зараз отримує покарання від Нього!

Він чітко усвідомлює, що Бог не грається з ним, а виливає на нього Свій

праведний гнів через обставини, які його оточують.

Важливо пам'ятати: коли ми проходимо важкі часи страждань і ворожені з боку людей, нам треба зупинитися й серйозно дослідити причинно-наслідковий зв'язок подій і обставин, у яких ми опинилися. Чому так сталося? Чому я зараз так страждаю? Навіщо Бог допустив у моє життя таке випробування?

Як би нам не хотілося позбутися тягара страждань, які мучать і переслідують нас сьогодні, нам не знайти кращого шляху, як почати визнавати перед Богом гріхи, за які ми отримуємо своє покарання. Визнати їх не загально: «Боже, прости мені грішному», а дуже конкретно й чесно: який гріх я зробив, так потрібно його й сповідувати. Тільки по-справжньому щире й відкрите серце перед Богом отримає справжній Божий мир!

В. Плач перед Богом заради Бога

«...смердять та гниють мої рани з глупоти моєї... Скорчений я, і над міру похилений, цілий день я тиняюсь сумний, бо нутро моє повне запалення, і в тілі моїм нема цілого місця... Обезсилений я й перемучений тяжко, ридаю від стогону серця свого... Господи, всі бажання мої перед Тобою, зідхання ж моє не сховалось від Тебе. Сильно тріпочеться серце моє, опустила мене моя сила, навіть ясність очей моїх і вона не зо мною... Друзі мої й мої приятелі поставали здала від моєї біди, а ближні мої поставали оподаль...Тенета розставили ті, хто чатує на душу мою, а ті, хто бажає нещастя мені,говорять прокляття, і весь день вимишляють зрадливе! А я, мов глухий, вже не чую, і мов той німий, який уст своїх не відкриває... І я став, мов людина, що нічого не чує і в устах своїх оправдання не має, бо на Тебе надіюся я, Господи, Ти відповіси, Господи, Боже мій!» (Пс.37:6–16).

У цих словах Давид жаліється перед Богом і говорить про свої біди:

- про свої фізичні страждання — «смердять та гниють мої рани з глупоти моєї...»;
- про свої внутрішні фізичні недуги — «скорчений я, і над міру похилений, цілий день я тиняюсь сумний...»;
- про свої внутрішні душевні муки — «обезсилений я й перемучений тяжко, ридаю від стогону серця свого... Господи, всі бажання мої перед Тобою, зідхання ж моє не сховалось від Тебе. Сильно тріпочеться серце моє...»;
- про відсутність сили і послаблення зору — «опустила мене моя сила, навіть ясність очей моїх і вона не зо мною...»;

- про втрату друзів — «друзі мої й мої приятелі поставали здала від моєї біди, а ближні мої поставали оподаль...»
- про небезпеку від ворогів — «тенета розставили ті, хто чатує на душу мою, а ті, хто бажає нещастя мені,говорять прокляття, і весь день вимишляють зрадливе!»
- про свої печалі і мовчання — «і я став, мов людина, що нічого не чує і в устах своїх оправдання не має».

Але плаче він не стільки заради себе самого (пошкодуйте мене, мені так погано...), скільки шукаючи порятунку й захисту в Самого Бога.

«Господи, всі бажання мої перед Тобою, зідхання ж моє не сховалось від Тебе... бо на Тебе надіюся я, Господи, Ти відповіси, Господи, Боже мій!»

Його плач за тим, адже він розуміє, що образив Бога, і зараз усвідомлює, що і навіщо з ним відбувається.

Він шукає примирення з Тим, Кого образив і Кому завдав збитку. Він хоче почути Божу милостиву відповідь і впевнений, що Він не залишить його в цих бідах. Мир і спокій знову запанують у його житті!

Важливо пам'ятати: ми можемо жалітись Богу на долю, людей, здоров'я, роботу, душевні болі тощо, забуваючи про те, що самі завинили перед Ним і що нам потрібно плакатись не на обставини, а на самих себе.

«Бо смуток для Бога чинить каяття на спасіння, а про нього не жалемо, а смуток світський чинить смерть» (2 Кор. 7:10).

Сльози ж праведника навіть у тяжких обставинах завжди знаходять утіху в сподіванні на Нього

Якщо ми розуміємо, Кого ображаємо, коли грішимо, тоді зовнішні обставини повинні лише допомогти нам шукати справжнього примирення з Творцем через нашу віру в Ісуса Христа, як Того, Хто заплатив за наші гріхи й може простити їх нам сповна...

Розкаяння — шлях до справжнього спокою і миру в душі

«Бо я до упадку готовий, і передо мною постійно недуга моя, бо провиную свою визнаю, журюся гріхом своїм я!» (Пс. 37:18–19).

Це кульмінаційна ідея цього псалма, тут автор набуває шалом (внутрішній мир і спокій). Знову він говорить про те, що йому заважає, але через що він обов'язково має пройти.

Визнання своєї вини перед Богом і сповідання її — це і є ключ до отримання сердечного миру для душі, що перебуває в темряві.

«Хто ховає провини свої, тому не вестись, а хто признається та кидає їх, той буде помилуваний» (Пр. 28:13).

«Коли ж кажемо, що не маєм гріха, то себе обманюємо, і немає в нас правди! Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:8–9).

Для отримання справжнього миру в серці нам потрібно навчитися щиро розкаюватися у своїх провиних.

Важливо пам'ятати: якщо людина не визнає своїх гріхів і не журиться про них, то вона так і залишиться страждати у своїх муках. Лише сповідання принесе їй справжнє зцілення і довгоочікуваний мир небесного походження!

Примирене з Богом серце може разраховувати на відновлення життя

«Не покинь мене, Господи, Боже мій, не віддаляйся від мене, постіши мені на допомогу, Господи, Ти спасіння моє!» (Пс. 37:22–23).

Після того як мир отримано, Давид висловлює своє прохання про Божу допомогу й близькість у тих сферах, на які він скаржився раніше (37:6–16).

Важливо пам'ятати: ми можемо просити Бога відновити наше життя в різних сферах тільки після справжнього примирення і прощення наших гріхів.

Висновок

На прикладі Давида ми побачили, як, із погляду Бога, розв'язувати конфліктні питання в нашому сумлінні. Нам не потрібно втікати від докорів сумління, заглушати їх, або нехтувати ними. Ні, лише щире серце, яке визнає й оплакує свою провину, знайде справжній спокій і мир. Поміч обов'язково прийде, і захист від Нього ми обов'язково отримаємо. Він принесе в наше життя Свій мир, «який вище від усякого розуму».

Микола Нікітін,
викладач біблійних дисциплін
християнської місії «Надія — людям»

КНЯЗЬ МИРУ

*Бо Дитя народилося нам, даний нам Син,
і влада на раменах Його, і кликнуть ім'я Йому:
Дивний Порадник, Бог сильний,
Отець вічності, Князь миру*
Іс. 9:5

Пропоную розглянути два питання: який мир необхідний людині і як його отримати?

1. Мир із Богом

Переконали, що читачі часопису знають біблійну притчу про блудного сина (Лк. 15:11–32). Маючи повний мир і достаток у домі свого батька, молодший син вирішив пожити, як йому заманеться. Він розтратив увесь спадок і залишився біля корита зі свинями, втративши всякий мир. Ця притча говорить про те, що всі діти, які народилися, мають мир із Богом. До часу, коли вони починають розуміти, що таке добро і зло. У момент вибору першого свідомого гріха дитина втрачає мир із Богом, якого згодом наполегливо шукає. Біблія стверджує, що в цю категорію входять всі люди, які дожили до свідомого віку (приблизно 9–11 років), крім Ісуса Христа. Він не зробив жодного гріха, тому Небесний Батько дав Йому одне з Імен — Князь миру.

Гріх, бажання жити, як я хочу, а не згідно з волею Божою, є головною причиною втрати миру з Богом. Адам та Єва жили в ідеальних умовах, маючи щодня спілкування з Творцем Усесвіту, але в одну мить втратили все, а найголовніше — мир із Небесним Батьком: *«І вигнав Господь Бог Адама. А на схід від еденського раю поставив Херувими і меча полум'яного, який обертався навколо, щоб стерегти дорогу до дерева життя»* (Бут. 3:24). Проти Бога пішли не тільки Адам і Єва, але й усе людство: *«Бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави»* (Рим. 3:23). Утративши Божу славу, людина втрачає й мир, а з ним бажання і можливість спілкуватися з Творцем через Біблію та молитву. Як наслідок, людина шукає посередників, через яких можна звернутися до Господа. Але Бог хоче мати з кожною людиною особисті стосунки любові.

Ісус Христос прийшов на землю, щоб примирити людство з Творцем. Він став Князем миру, якого Бог пообіцяв людству задовго до Його народження, через смерть на Голгофському хресті як покарання за наші гріхи. Його подвиг любові проклав єдину дорогу до Небесного Батька: *«Промовляє до нього Ісус: «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене»* (Ів. 14:6). Уже понад дві тисячі років людина має можливість примиритися з Богом, вибравши Дорогу життя, якою є Ісус.

Якщо ти вибрав цю дорогу і маєш мир із Богом, то не забувай постійно за це дякувати Господу Ісусові Христу. Якщо ти ніколи не відчував миру з Богом і Він для тебе завжди був чужий і неосяжний, то ти можеш зараз пережити примирення з Творцем: *«Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа, через Якого ми вірою одержали доступ до тієї благодаті, що в ній стоїмо, і хвалимось надією слави Божої»* (Рим. 5:1–2). Апостол Павло пише до римлян, що для примирення з Богом потрібно мати віру, яка виправдовує і дає доступ до Божої благодаті (сили, необхідної людині, щоб виконати волю Божу). Віру в те, що Бог любить нас, у те, що я грішний, і в те, що Ісус Христос відкупив мене від вічних мук у пеклі.

Мир не тільки потрібно отримати, його ще необхідно зберігати. Диявол буде спокушати відроджених людей гріхом. І ми час від часу будемо ловитися на ці приманки й грішити. Як наслідок, будемо засмучувати Духа Святого: *«Нехай жадне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує. І не засмучуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день викупу. Усакє подратування, і гнів, і лють, і крик, і лайка нехай буде взято від вас разом із усякою злобою»* (Еф. 4:29–31). Тут перераховують дії, через які ми засмучуємо Духа Святого. А через засмучення Духа Святого ми втрачаємо мир у душі. Єдиний шлях його повернення — це сповідання своїх гріхів перед Богом і людьми, проти яких ми провинилися: *«Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої»* (1 Ів. 1:9).

Від усього серця бажаю всім читачам часопису миру з Творцем Усесвіту й рекомендую прочитати книгу Біллі Грема «Мир із Богом», щоб отримати повне розуміння цієї істини.

2. Мир із людьми

Ісус Христос прийшов на землю не тільки для того, щоб примирити людство з Богом, але й для того, щоб примирити людей між собою: *«І, прийшовши, Він благовістив мир вам, далекому, і мир близькому, бо обоє Ним маємо приступ у Дусі однім до Отця»* (Еф. 2:11–18). Ми бачимо в Біблії, що навіть до Ісуса люди ставилися вороже й далеко не всі мали з Ним мир. Понад те, Ісус сказав: *«Не думайте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести, Я не мир принести прийшов, а меч»* (Мт. 10:34–39). Чи заперечував Ісус Сам Собі? Зовсім ні! Христос, зі Свого боку, мав мир з усіма людьми. Біблія закликає нас бути в мирі з усіма людьми: *«Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі зо всіма людьми!»* (Рим. 12:18). Бог не поклав на нас відповідальності, щоб усі люди мали з нами мир. Кожна людина несе відповідальність за себе. Якщо з нами хтось не в мирі через те, що ми увірували в Живого Бога, то це проблема тієї людини, а не того, хто увірував. Ми зробили все так, як нас навчає Слово Боже. Коли люди не мають з нами миру, бо ми неправильно себе поводимо (переступаємо біблійні принципи), то тоді необхідно змінити свою поведінку та вибачитися перед цими людьми.

Мир із людьми виявляється через **єдність** з ними: гармонію, розуміння та доброзичливість. Ісус молився про наш мир між собою і навіть охарактеризував його: *«Щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав. А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине і Ми»* (Ів. 17:20–21). Ми бачимо прекрасну єдність протягом усього Нового Завіту між Ісусом та Небесним Батьком. Гармонія в усьому, коли Ісус народжується, хреститься, служить, умирає і воскресає. Ісус нічого не робить від Себе, хоча все знає і розуміє, але перепитує в Небесного Батька. У Нього є людське бажання, щоб

Його проминуло страждання на Голгофі, але Він вирішує поставити волю Отця вище за Свої душевні переживання. Як наслідок, Ісус мав повну єдність із Небесним Батьком і тепер по правici Нього на небесах. Єдність завжди має благословенні наслідки, зокрема забезпечує мир.

Один із прекрасних рецептів єдності, який Ісус залишив людям, коли проповідував їм Євангелію, це виконання двох найбільших заповідей: «Він же промовив йому: Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:37–39). Дуже важко мати мир із людьми, якщо немає любові до Бога. Що більше людина любить Бога, то більше вона любить людей, відтак має з ними мир.

До того як зустрітися з Ісусом, я недолюблював свого тата й зацаїв на нього образу. Ми ніколи сердечно не спілкувалися. Тато жодного разу не запитував мене, як мої справи. Коли я покався та хрестився, то зрозумів, що між татом і сином не можуть бути такі стосунки — повна відсутність миру. Навчаючись на курсі «Батьківство», мені необхідно було заповнити анкету моєї схожості з татом і мамою. Я навіть не намагався знайти в собі щось схоже на тата. Я стверджував: «Я повністю схожий на маму». До кінця курсу Бог смирило моє серце, і я покався перед Богом за своє неправильне ставлення до тата. Приїхавши додому, я відразу попросив у тата пробачення. Ми обнялися вперше і двоє плакали. Бог зцілює наші стосунки, і між нами запанував мир: «Ось Я пошлю вам пророка Іллю, перше ніж день Господній настане, великий й страшний! І поверне він серце батьків до синів, і серце синівське до їхніх батьків, щоб Я не прийшов, і не вразив цей Край прокляттям!» (Мал. 4:5–6).

Бог хоче, щоб усі люди жили на землі в мирі між собою. Він забезпечив це через Свого Сина Ісуса Христа, Який примирив Собою все людство, стер усі грані між людьми: «Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!» (Гал. 3:28). Тому всі люди можуть жити на землі в мирі. Бог зі Свого боку зробив усе для цього. Людині залишається ухвалити рішення жити в мирі з людьми. Для того щоб це рішення ніколи не порушити, необхідно любити Бога і людей.

Живіть у мирі з усіма людьми.

3. Мир із собою

Мир із собою можна охарактеризувати такими словами: задоволеність, спокій, безпека, порядок. Автор 118-го Псалма говорить, що людина, яка має мир у собі, не має спотикання: «Мир великий для тих, хто кохає Закона Твого, і не мають вони спотикання» (Пс. 118:165). Людина шукає цього миру все своє життя й чимало випробує, щоби його отримати: релігію, науку, спорт, кохання, розваги тощо. Усі ці спроби приводять її до розчарування і відчаю, адже досягнути миру з собою своїми зусиллями неможливо.

Слово Боже вказує шлях, як можна досягнути миру з собою: «Улюблені, коли не винуватимуть нас серце, то маємо відвагу до Бога, і чого тільки попросимо, одержимо від Нього, бо виконуємо Його заповіді та чинимо любе для Нього. І оце Його заповідь, щоб ми вірували в Ім'я Сина Його Ісуса Христа, і щоб любили один одного, як Він нам заповідь дав! А хто Його заповіді береже, той у Нім пробує, а Він у ньому. А що в нас пробує, пізнаємо це з того Духа, що Він нам Його дав» (1 Ів. 3:21–24).

Перший крок для отримання миру з собою — це покаяння, примирення з Богом. Тільки тоді, коли людина отримає мир із Богом, вона може отримати мир із собою. Ми не маємо миру з собою через те, що не можемо простити самі собі. Отримавши прощення від Бога, ми маємо силу простити собі: «Терп'ять один одного, і прощайте собі, коли б мав хто

на кого оскарження. Як і Христос вам простив, робіть так і ви!» (Кол. 3:13). Творець знає, що життя повернути назад неможливо, тому Він розв'язав цю проблему через жертву Ісуса Христа. Нам не потрібно минулим отруювати своє майбутнє. З минулого треба взяти уроки й відпустити його у вічність. Простити собі й людям, які накоїли нам багато зла. І жити з Богом сьогодні так, щоб було завжди чим порадити завтра — і нам, і нашим дітям, а може навіть і внукам.

Другий необхідний крок для примирення з собою, це любити заповіді й жити згідно зі Словом Божим. З кожною людиною траплявся випадок, коли вона дуже грубо відповідала співрозмовникові. Цим проступком людина переступила декілька біблійних принципів:

- не поставила себе нижче (2 Кор. 12:7);
- не виявила любові, як до самої себе (Мт. 22:39);
- не понесла тягаря ближнього (Гал. 6:2).

Звісно, я перерахував не всі принципи Писання, які ми порушили однією дією. І це понесе за собою втрату миру в душі. Щоб так не чинити, необхідно пам'ятати біблійні принципи, вивчати їх напам'ять, коли захочеться зробити неправильно, то в цей момент потрібно цитувати їх собі в думках, відтак нам перехочеться робити погані вчинки, і так буде збережений мир із людьми.

Я не міг собі простити за багато проступків, які зробив у житті. Вони мучили мою душу, і навіть були моменти, що я втрачав сон. Так хотілося повернути життя назад і прожити його заново. Але це нереально зробити. Тому я почав молитися до Бога і шукати вихід. Я почав читати Слово Боже. Відчуття спокою сповнювало мене з кожним наступним рядком Біблії. Читання привело мене до покаяння, а воно дало мені мир із Богом і самим собою. Я усвідомив, що Бог простив мені все на хресті Голгофи і замість мене поніс покарання за всі мої провини. Тільки після того я простив собі й відпустив своє минуле у вічність, перестав ним жити і згадувати його. Біблія є цілителем нашої душі й джерелом миру. Тому вона має бути нашою настільною книгою щодня. І двадцять останніх років я розпочинаю свій день зі Слова Божого, встаючи на годину раніше.

Любити ближнього, як самого себе — це третя необхідна умова для отримання миру з самим собою. Відсутність миру з людьми безпосередньо впливає на відсутність миру з собою. Щойно ми помітимо, що порушилися стосунки з людиною, не чекаймо, коли це призведе до краху, а відразу шукаймо можливості повернути взаємини, щоб не втрачати з людьми мир, а також і мир зі самим собою. Біблія залишила для нас прекрасний принцип: примирятися з людиною до вечора або поки ти з нею на одній дорозі: «Гнівайся, та не грішій, сонце нехай не заходить у вашому гніві, і місяця діялові не давайте!» (Еф. 4:26–27); «За своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддавав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули» (Мт. 5:25).

Чинімо так, щоб, живучи на землі, мати відчуття, які будуть у раю. І пам'ятаймо: Князь миру прийшов на землю, щоб примирити людину з Собою, людей між собою і людей із самими собою. Йому слава за це навіки-віків. Амінь!

Любомир Турчак,
сімейний психолог-консультант,
пастор євангельської церкви
«Дім Божий», м. Рівне

МИР НА ЗЕМЛІ

І замешкає вовк із вівцею, і буде лежати пантера з козлям, і будуть разом телятко й левчук, та теля відгодоване, а дитина мала їх водитиме! А корова й ведмідь будуть пастися разом, разом будуть лежати їхні діти, і лев буде їсти солому, немов та худоба! І буде бавитися немовлятко над діркою гада, і відняте від перс дитинча простягне свою руку над нору гадюки...

Ісаї 11:6–8

На початку часів Цар Усесвіту створив усе суще. І під Його люблячим поглядом усе живе гармонійно розвивалося на прекрасній землі.

Та одного разу, того трагічного дня, людина повстала проти Господа й Владики, проти свого Царя. Цей бунт відобразився на всьому Божому творінні, на кожній живій істоті, і саме через цей бунт досі зітхає й мучиться земля. Тепер більшість Божих творіннь навчилася боротись за їжу й місце під сонцем. Проте — так буває не завжди!

Ще створюючи світ, Триєдиний Бог — Отець, Син і Святий Дух — знав наперед, що Його творіння буде зіпсоване, спотворене людським гріхом. Але Владика не переставав піклуватися про Своє творіння. У Своему Сині Він виявив Свою владу — владу любові — перед обличчям зла.

Погляньмо на свідчення Господнього миру на землі. Вони не завжди помітні, але цілком очевидні для того, хто шукає істину.

Гриби і ми

Нещодавно в мене через якусь інфекцію запалилась права нога. Нічого серйозного, але ця неприємність відразу ж нагадала мені, що по всіх усядах Божі творіння воюють одне з одним. До гріхопадіння людини все твориво існувало в дивовижній співдружності. Коли ж гріх прийшов на землю, цей мир розбився вщент.

Мікроб, що спричинив запалення, намагався проникнути в моє тіло, але мій організм захищався й виграв цю битву! Господь Ісус Христос у Своїй мудрості й милосерді не міг не передбачити, що деякі рослини й тварини можуть завдати шкоди іншим живим істотам. У Своїй нескінченній любові до Свого творіння Він дав більшості живих організмів механізм захисту від різноманітних втручань. Багато тварин мають імунну систему, тобто внутрішній захист, щоб інші тварини чи рослини не могли їм зашкодити¹.

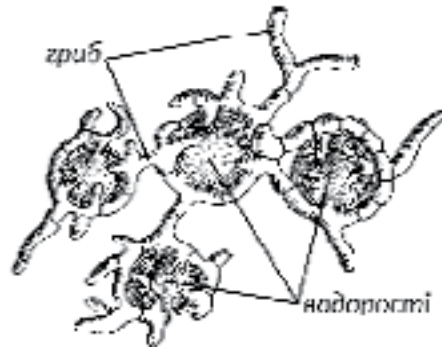
Але багатьом живим істотам Господь дає перепочинок у бойових діях. Навіть більше, ми можемо виявити навколо себе пробіски Його первинного задуму спокою й миру, споглядаючи які, можна хоча б трішки уявити Його божественну силу Миротворця.

Непросто зробити так, щоб два живі організми співіснували. Рослини й тварини зазвичай конкурують за їжу, воду й життєвий простір. Коли ж дві істоти живуть у тісній взаємодії, ми називаємо це симбіозом.

Симбіоз дослівно означає «життя разом». Організми, які мають симбіотичні взаємовідносини, не завдають шкоди один одному, навпаки, допомагають і приносять користь. У природі є безліч таких прикладів. Один із них — симбіоз, пов'язаний із різними видами грибів.

Гриби подібні до рослин, але в них немає хлорофілу, тому вони не можуть самостійно виробляти собі їжу. Щоб вижити, усім грибам доводиться рости на мертвих чи живих тканинах. Гриби (або, як їх частіше називають — грибки), що проникають у живі тканини, спричиняють запалення (як це було в мене на нозі). Але частіше гриби (і грибки) живуть на мертвих рослинах або тваринах. Усім відомі сиріжки, гурзді, масляки — типові нешкідливі їстівні гриби.

Можна побачити, як деякі гриби не розучилися жити з іншими істотами, не завдаючи їм шкоди. Мабуть, найвідоміший приклад такого грибового симбіозу — *лишайники*.

Лишайник під мікроскопом (гриб ніжно обіймає клітини водорості)

сплів в один організм гриб і особливий вид водорості. Ми знаємо інші водорості — ті, що вкривають слизькою зеленою шубою прибережне каміння або просто плавають у морській воді. Пригадайте: гриби не можуть самі виробляти їжу, тому Небесний Отець використав водорості, у яких є хлорофіл, щоб вони годували свого партнера. Зі свого боку, гриб забезпечує водорості безпечний життєвий простір і запобігає висиханню зеленої рослини.

Найдивовижніше в лишайнику те, що він є абсолютно самостійним організмом, який складається з двох інших — гриба й водорості. Часто лишайники можна побачити на каменях, вони подібні на чудернацькі жовті, оранжеві, зелені або чорні плями. Лишайники можуть вижити в найсуворіших умовах, смертельних для водоростей і грибів поодиночі. Лишайники спокійно ростуть і на гірських схилах на неймовірних висотах, і на піщаних дюнах, де не може вижити жодна інша рослина!

Ще один союз гриба й рослини можна знайти в будь-якому лісі. Древа густих лісів, незважаючи на добре розвинену кореневу систему, не можуть вижити без сторонньої допомоги. Там іде дуже жорстка конкуренція за мінеральні речовини й воду. Творець дав деяким деревам (дубу й сосні, наприклад) перевагу в цьому змаганні — їхні корені групуються з ґрунтовими грибами, що утворюють густу мережу з ниточок-коренів. Ці особливі гриби живуть поряд із коренями молодих дерев, допомагаючи їм усмоктувати воду й корисні речовини. Наукова назва цього явища — *мікориза*, що означає «грибкові корені». Корені дерева працюють ефективніше завдяки пліснявому грибку, який не шкодить дереву, а, швидше, навпаки. Мікоризні гриби допомагають дереву протистояти захворюванням, посушливим літнім періодам. А замість того дерево живить гриб своїми соками.

В усіх куточках земної кулі на схилах гір ростуть ліси. Що вищі гори, то важче деревам рости. На великих висотах надто сильний вітер і низькі температури; до того ж там набагато менше

¹ Див. «Слово вчителю» № 2-2020. С. 22–25.

Грунтовий гриб навколо
кореня дерева

кисню. На таких висотах усі дерева «дружать» із такими корисними для них пліснявими грибами. Подруживши їх, Творець дав деревам ще один шанс вижити в суворих умовах.

Гриби ростуть і на коренях багатьох лісових рослин: вереску, папороті тощо. І приносять їм велику користь. Та особливо хочеться згадати орхідеї. Без допомоги грибків насіння деяких орхідей не можуть розвиватися й рости. Річ у тім, що насіння орхідей надзвичайно мале й зазвичай не містить необхідного для проростання запасу поживних речовин. Серед рослин це виняток із правил. Насіння диких орхідей не проросте, доки не «заразяться» особливим видом пліснявого грибка. Орхідеї єдині рослини, насіння яких не здатне прорости без допомоги плісняви! Нитки плісняви постачають «голеньким» насінням орхідеї вітаміни й цукор. Відтак той самий грибок прикріплюється до коренів рослини й допомагає орхідеї вижити, доки коріння її ще недостатньо розвинене. Лише після цього рослина спроможна жити самостійно.

Ба більше, Творець створив деякі цілком солідні за розміром орхідеї взагалі без коренів. Замість звичної кореневої системи в них тісна співдружність з певним видом грибків. Грибки й квіти функціонують як один організм. Грибок дає квітці воду й мінеральні речовини, замість того отримуючи продукти фотосинтезу.

Однак дружать із грибами не лише рослини. У тропічних лісах Центральної й Південної Америки живуть

мурахи, які вирощують гриби, як ми — помідори. Незвично це й саме собою, але ще й тому, що мурахи переважно — хижаки. У Белізі таких мурах називають віві, у Венесуелі — бачако, у Бразилії — саува, у Перу — кокі. Ми називаємо їх мурахами-листорізами. Усередині своїх підземних жител листорізи пережовують шматочки листків, які настригли з дерев у лісі, і в цю пережовану масу висаджують свої улюблені гриби². У підземних хорах для них створені прекрасні умови: темно, волого, мурахи доглядають, як тільки можуть; тому й урожаї завжди високі. Якщо детально дослідити цей процес, ми ще яскравіше побачимо в цьому руку Небесного Отця. Один відомий учений сказав, що мурахи «підтримують свої сільськогосподарські угіддя в підземних залах, виконуючи окремі, надзвичайно точні операції, чітка продуманість яких межує з чудом»³.

Ці гриби створені Ісусом лише для того, щоб рости в підземних гніздах мурах-листорізів. Більше в природі ви їх ніде не зустрінете! А якщо мурахи чомусь залишають своє гніздо, то гриби відразу ж гинуть.

На грибниці виростають круглі «плоди», саме їх і їдять мурахи. Листорізи старанно доглядають свої підземні сади, постійно додаючи добрива, розпушуючи землю й «виполнюючи» грибки-бур'яни. Тож гриби й мурахи цілковито залежать одні від одних.

Люди не можуть похвалитися тим, що живуть у співдружності з тими чи іншими грибами. У лікарнях лікарі нерідко борються з грибами, зупиняючи запальний процес, спровокований ними. Зізнаймося, для багатьох дорослих і дітей грибок — це неприємний зелено-білий мох на не зовсім свіжій їжі, яку доводиться викидати. Але з цієї розповіді ми дізналися, як Творець об'єднав грибки й інші організми в досконалий союз. І це один із чудових прикладів симбіозу. Саме симбіоз показує нам, як Ісус об'єднує два різні організми в гармонійний єдиний організм, щоб засвідчити, що Він — Володар, який дарує Своему творінню мир!

Мир і любов

Пропонуємо вам три оповідання про Божий мир між тваринами — яким ми його побачили в природі. Усі ці історії — не вигадка, їхніх героїв можна побачити в будь-якому місці земної кулі.

Метелик і мурашки

Кажуть, що одного разу йшла ліською стежиною руда мурашка. Не просто так тинялася — поживу шукала. Йшла вона, йшла, і раптом назустріч їй — гусениця метелика-синявця!

Злякалася мурашка — вона одна, а гусениця он яка величезна. Підійшла до неї обережно, придивилася, тихенько погладила її волохату шкірку вусиками-антенами. І раптом — що це? — прозора краплина з'явилася на поверхні гусениці.

Мурашка — комашка допитлива, тому вона відразу ж цю краплинку покуштувала. «Ой, як смачно!» Вона була солодкою й дуже приємною. І тут ніби Хтось шепнув мурашці, що робити далі. Творець підказав мурашці відвести цю солодку гусеницю в мурашник.

Руда мурашка доглядає лялечку метелика-синявця

Товстушку відразу ж полюбили всі мурахи цієї дружної сімейки. Наша знайома мурашка не була скнарою й, звичайно ж, розповіла всім про солодкий сюрприз, який дістала від гусениці. І майже все гніздо зібралося навколо неї, і всі лагідно гладили її вусиками й очікували на смаколик.

Гусеницю доглядали по-королівськи. Взагалі-то мурахи завжди з'їдають інших комах, але цього разу їхній мисливський інстинкт Господь замінив на бажання турбуватися й оберігати. Бог зробив так, що жодній мурасі не спало на думку з'їсти цю гусеницю. День у день її опоряджували й годували — Творець захистив беззахисну гусеницю, наказавши цілій армії мурах охороняти її. Навзамін гусениця давала їм солодку їжу.

Довго чи коротко, але гусениця перетворилася на лялечку, а відтак, після довгого-предового сну, з неї вилупився прекрасний голубий метелик. Турбота Творця не дала йому зламати ніжні крильця в тісноті мурашиного дому. Метелик вибрався назовні, і там, під голубим небом, розкрив свої прекрасні крильця й полетів.

Ця історія повторюється рік за роком. І неважливо, де це відбувається: чи далеко, чи близько, за тридев'ять земель, чи в тридесятому царстві. Важливо те, що й зараз, у цей момент, якась мурашка-мандрівниця йде стежиною назустріч ще одній солодкій гусениці.

Рибка та сліпа креветка

У теплих тропічних водах одного далекого моря жила собі сліпа креветка. У неї був вірний друг — рибка на ім'я бичок. І це щира правда, хоча креветка — ракоподібна, а вони, як відомо,

² Atta sp., Acromyrmex sp.

³ Bert Holldobler & Edward O. Wilson, *Journey to the Ants: A Story of Scientific Exploration*, (The Belknap Press: Cambridge MA, 1994), p. 112.

не довіряють риbam. Як же їм довіряти, коли вони так і хочуть з'їсти бідних рачків!

Але великий Миротворець наказав бичку піклуватися про сліпу креветку. А креветка за це мала збудувати в піску на дні моря хатинку для себе й бичка.

Щодня креветка й маленька смугаста рибка-бичок залишали свою затишну безпечну хатинку й вирушали шукати собі їжу. Якби не її вірний супутник, сліпа креветка ніколи б не насмілилася покинути свій прихисток.

Бичок плив не поспішаючи, так, щоб його подруга не відставала від нього. А креветка весь час торкалася бичка антенами, щоб знати, у який бік рухатися. Так, неквапом, спокійно вони й проводили обідній час, перекушуючи морською всячиною.

А коли бичок відчував небезпеку, він різко смикав хвостом — уперед-назад, назад-уперед. Це сигнал для креветки, що треба негайно втікати. Що вони й робили.

Бичок і сліпа креветка

Цій незвичайній дружбі, цьому дару Творця досі немає кінця. І в наш час діти дітей тих стародавніх креветки й бичка живуть — нерозлийвода — серед рифів Червоного моря, в Індійському та Тихому океанах.

Зелений равлик

Давним-давно жив собі зелений равлик⁴. Узагалі-то, він був не равликом, а слимаком, адже в нього не було черепашки. Але він соромився цього імені й просив називати його равликом. Так ось. Жив він собі, жив у синьому-синьому морі. І не було в нього ні гарної черепашки, ні гарних кольорових смуг із боків.

Але навіть у ті далекі часи всі знали, що рослини — це рослини, а тварини — це тварини. А як же інакше, адже такими їх створив Бог! Але одного разу Творець вирішив поєднати рослину й тварину разом.

Як ви думаєте, чим снідає равлик? Правильно, водоростями (до речі, обідає і вечеряє — ними ж). Він жує й жує водорості, а потім ковтає пережовані шматочки. А потім вони там у нього всередині перетравлюються.

Коли Творець усього створив, Він помістив у них крихітні механізми, що перетворюють сонячне світло в цукор. Ми називаємо

ці мікроскопічні машини хлоропластами. Якщо тварина з'їсть зелену рослину, то хлоропласти перетравлюються в ній так само, як і всі інші частини рослини.

Але з нашим героєм все було по-іншому. Не те щоб він не їв зелені рослини, навпаки, апетит у нього був чудовий. Але потім відбувалося дещо просто дивовижне.

Коли цей равлик з'їдав рослини, крихітні хлоропласти не руйнувалися всередині нього. Навпаки, вони збиралися всередині тканин його тіла, і поступово вся його спина вкрилася зеленим килимом. І це дивовижне творіння почало саме виробляти їжу — адже тепер равлик міг перетворювати сонячне світло на цукор! Ось такий фотосинтез!

Зелений морський равлик

Як же його тепер називати: рослинна тварина чи тваринна рослина? Але, власне кажучи, чи не однаково! Важливо те, що Той, Хто зробив це, гідний називатися Великим Миротворцем, Володарем мирного життя, Князем миру й спокою.

Це лише три життєві історії — із величезної кількості тих, які можна розповідати про мир між творіннями, який творить Господь. Але нам забракло місця. А то ми розповіли б про крокодила й пташок, які чистять йому зуби, про дерево юку та юкову міль, яка його запилює, про дерева, які виростають з готовими хатинками для мурах, а ще про термітів, акул, тридакт, морських губок... Але не полінуйтеся, прочитайте про це в інших книгах — ці історії просто дивовижні!

Володар спокою

Бо Дитя народилося нам, даний нам Син, і влада на раменах Його, і кликнуть ім'я Йому: Дивний Порадник, Бог сильний, Отець вічності, Князь миру.
Ісаї 9:5

Про кого говорить пророк Ісаї? Звичайно, про Ісуса! Про Бога, Який у Свого Сина прийшов на землю, тому що Він — і лише Він! — може спасти нас від вічної смерті. Але чому Ісаї називає Його «Князем миру»? Про який мир ідеться?

Якщо ми подивимося в єврейський текст Біблії (а саме давньоєврейською мовою була написана вся її перша частина — Старий Завіт), ми відразу все зрозуміємо. Ми виявимо на цьому місці

радісне слово *шалом*, яке означає *мир, тиша, спокій і радість у Богові*. До сьогоднішнього дня мешканці Ізраїлю вітають один одного: — *Шалом!* — як і ми можемо побажати при зустрічі один одному: — *Мир тобі!*

Ми розглядали приклади миру й співпраці серед рослин і тварин. Який із них найбільше нагадує наші стосунки з Господом? Мені здається (хоча це, мабуть, здивує й спочатку не дуже втішить вас), що це — лишайник. Адже так само як через водорості надходить в організм лишайника життєдайна енергія Сонця, так і Господь через Свого Сина несе світло й життя в наше буття. А гриби нічим цього не заслужили, як і ми. Коли Господь поєднує водорості й гриби, створюючи лишайник, то виходить зовсім новий організм. Коли ми з'єднуємося з Ісусом, ми теж стаємо новими людьми (2 Кор. 5:17). Те, що водорості й гриби об'єдналися в один організм, дозволяє їм жити там, де гриб чи водорість одні б загинули. Так і ми: ми можемо зробити багато чого, коли ми в Ньому, тому що Він зміцнює нас (Флп. 4:13). Через те, що в грибі поселяється водорість, гриб живе дуже довго. А якщо в нашій серці оселився Ісус, то ми зможемо жити вічно! Майже всі лишайники можуть витримати дуже високу температуру, таку, що вбила б будь-яку іншу рослину. Так і Ісус, заходячи в наше життя, захистить нас судного дня. Тоді всі люди, які жили колись, живуть зараз і ще народяться, стануть перед судом. І лише ті, хто зможе вистояти перед палючою чистотою Бога, житимуть вічно. Як Творець злив в одне ціле водорість і гриб, щоб утворився лишайник, так Ісус об'єднує нас зі Своїм Святим Отцем у Церкві Христовій.

На початку часів люди собі на лихо вирішили, що не хочуть жити так, як признав для них Господь, і вибрали свій шлях. Це обернулося страшним лихом — не лише для людства, але й на все, що існує у світі лягло прокляття людського гріха. Але Господь в Ісусі викупив наші гріхи Своєю смертю на хресті.

«Направду ж Він немочі наші узав і наші болі поніс, а ми уважали Його за пораненого, ніби Бог Його вдарив поразми й мучив... А Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, — кара на Ньому була за наші гріхи, Його ж ранами нас уздоровлено!» (Іс. 53:4–5).

Ісус став тим Миром, який здобув перемогу над безперервною війною з усіх боків. Але не кожна людина прагне відчувати в собі цей Божий мир і спокій. Адже щоб він розквітнув у нашому серці, треба ухвалити рішення жити в ім'я Христа, іти за Ним тим шляхом, який Він нам указує. Ісус любить нас без-

⁴ Наукова назва цього равлика — *Tridachia crispata*.

мірно — і говорить нам, що наші гріхи можуть бути пробачені, що ми можемо возз'єднатися з Богом:

«Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!» (Ів. 14:27).

«Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг!» (Ів. 16:33).

Що вимагається від нас? Зрозуміти й визнати перед Господом свою гріховність, повірити всім серцем, що Ісус Христос — єдиний шлях спасіння й здобуття вічного життя — і йти за Ним, слухаючись Його в усьому. Якщо ваша душа стурбована, якщо у цьому світі ви не можете знайти миру й спокою, якщо хочете знайти вічний мир із Господом, то зверніться до Бога (просто зараз) із простими словами.

Милостивий Боже, я зрозумів, що чинив гріх, живучи своїм життям і відкидаючи Тебе. Прости мені через Сина Твого, Ісуса Христа, через смерть Його на хресті. Ісусе, увійди в моє серце і стань моїм Царем і Богом. Господи, дай мені вічне життя, прошу Тебе. Укажи, як мені жити. В Ім'я Господа Ісуса Христа. Амінь.

Рік Дестрі, доктор медицини

Дестрі, Р. Мир на землі (симбіоз) [Електронний ресурс] // Творець, № 26. Електрон. журн. Режим доступу: <https://scienceandapologetics.com/books/pdf/tv26.pdf>. Дата перегляду: 05.10.2020.

Друзі навіки

Усередині збільшеного кореня рослини Творець зробив спеціальні тунелі для мурах. Мурахи й лапкою не поворухнули, щоб побудувати хатину — готовий будинок виріс сам!

Бог створив дивовижну рослину, яка служить хатинкою для безлічі мурах.

Мурахи вносять усередину рослини добрива, щоб воно росло великим і здоровим. А за це з волі Господа для них просто з-під землі виростає готовий будинок.

Цю рослину можна зустріти в джунглях, де дуже часто йдуть дощі й збудувати мурашник важко.

П	А	Р	Т	Н	Е	Р	А	С	Ф
А	М	Б	В	Г	О	З	Д	И	О
Е	Ж	Е	К	Л	И	І	К	М	Т
И	К	Л	Т	Р	Н	И	Б	Б	О
М	Н	І	О	Е	Л	Є	И	І	С
О	В	К	Р	В	Л	П	Ч	О	И
С	І	О	А	Т	У	И	О	З	Н
М	К	Р	Е	В	Е	Т	К	А	Т
Я	И	Г	Р	И	Б	О	К	Ж	Е
Ф	О	Р	Х	І	Д	Е	Я	Ї	З

Знайди слово

Банк слів: метелик, бичок, грибок, корені, креветка, партнер, мікориза, мир, орхідея, їжа, світло, симбіоз, равлик, фотосинтез

Хто з ким дружить? (Симбіоз)

мурахи
риба-клоун
корова
бджола
гатерія
водорості
гриб
губка
юка
бегемот

квітка
анемон
тля
чайка
бактерія
краб
міль
корал
дерево
кроп

Спробуй згадатися, яка рослина чи тварина з правого стовпця дружить із якою живою істотою з лівого стовпця.

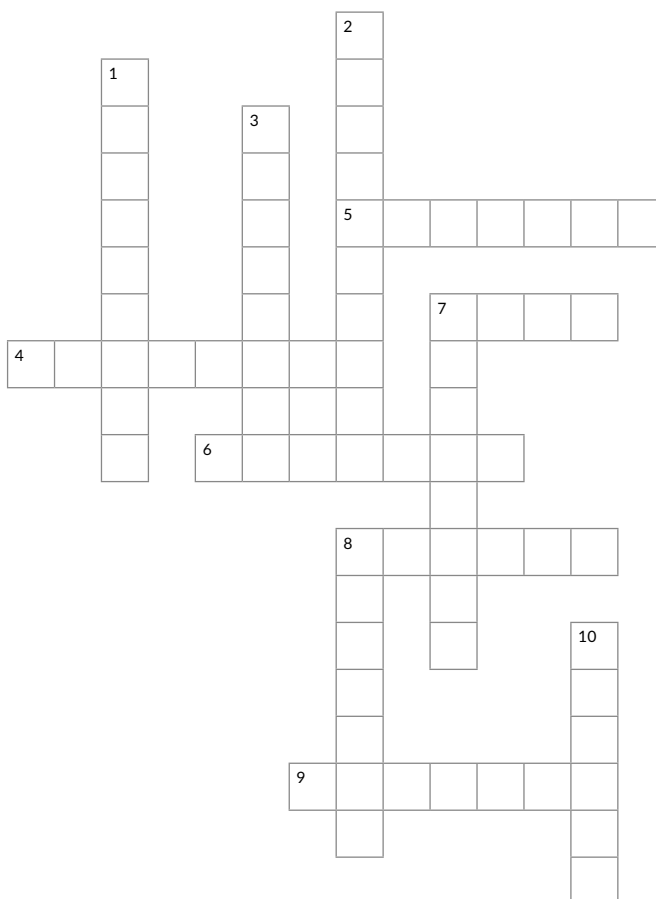
Кросворд

По горизонталі:

- Деяких орхідей дуже маленька й не містить запасу поживних речовин.
- Деякі чудово обходяться без коренів.
- Бичок — вірний сліпої креветки.
- Пліснявий допомагає деревам вижити в суворих умовах.
- Зелений морський равлик насправді не равлик, а _____.
- Зелений равлик бере участь у фотосинтезі, хоча він і не _____.

По вертикалі:

- Лишайник — це поєднання в один організм _____ і гриба.
- Клітина в процесі фотосинтезу виробляє цукор.
- _____ — приклад непохитної дружби в царстві рослин.
- Деяких метеликів живуть у мурашниках.
- _____ — співіснування кількох організмів, які допомагають один одному або не завдають один одному шкоди.
- _____ -листорізи вирощують під землею гриби.

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА БОЖЕ ПІКЛУВАННЯ

*Заняття з духовно-морального виховання
для дошкільного віку*

Мета: знайомити дітей із тим, що людина — найдосконаліше творіння Боже; пояснити, що за християнським віровченням людина — складна істота; знайомити з поняттями фізичного та душевного болю; виховувати самоповагу та повагу до інших людей, розуміння важливості здоров'я та піклування про нього.

Матеріал: ілюстрації, нарізані фрукти.

Словник: найдосконаліший, образ, зір, дотик, смак, нюх, слух, гріх, душа.

Біблійний текст: Пс. 138:14; Бут. 1:27; 2:7.

Тетяна Оборіна,
вихователь-методист ДНЗ №4
«Казка» м. Южне
Одеської обл.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Людина — найдосконаліше Боже творіння, створене за Його образом і подобою. У Біблії читаємо: «Створив Бог людину на Свій образ; на Божий образ створив її; чоловіком та жінкою створив їх».

Діти, подивіться одне на одного, які ви всі красиві та особливі. Бог дав людині дуже гарне тіло та вдихнув у нього життя, її серце стало битися, по судинах побігла кров. «І дихання життя вдихнув у ніздрі її, і стала людина живою душею». Отже, людина отримала тіло, душу й дух від Бога.

*Дивимось ілюстрації або презентацію
(гарна природа).*

Якщо ви уважно дивилися, то побачили навколишню природу, яка дивовижна в будь-яку пору року. Бог — Великий Майстер і Художник — створив її для нас. Він хоче, щоб ми милувалися світом, доглядали землю й прославляли Бога. Чим ми дивилися? Оценятами! У кожного з нас різний зір: хтось бачить краще, хтось гірше, а хтось, на жаль, взагалі не може бачити, та Господь попклувався про кожного і дав нам не один орган чуття, а декілька.

Дидактична гра «Мішечок загадок»

*Діти по черзі на дотик угадують
предмети в мішечку.*

Вихователь. Молодці, отже, ще один орган чуття, який дав нам Бог, — це дотик. Повторимо: «дотик». Ми можемо доторкатися до різних речей, на яких можуть бути мікроби та віруси. Зараз усі ми чуємо такі новини, дуже багато людей хворіють на коронавірус. Є правила, які треба виконувати, щоб не захворіти. Повторимо їх: мити часто руки з милом, тримати дистанцію, уникати скупчень, носити маски. Дорослі ще обробляють руки спеціальною рідиною — санітаїзером, подивіться, як я це роблю. А ви, діти, частіше мисте руки з милом. Помиймо руки правильно — як намальовано на картинці — намити, змити, витерти паперовим рушником. А ще ми знаємо, що Бог — великий Цілителю, що захищає людей, які покладаються на Нього.

— Діти, сьогодні в мене є для вас гостинці. Що ми скажемо перед тим, як пригощатися?

За все хвалу Тобі несу,
За світу Божого красу,
За смачну їжу на столі,
Мій Боже, дякую Тобі!
Амінь.

*Діти пригощаються фруктами, які заздалегідь нарізані
та викладені на тарілці.*

Вихователь. Бог дав нам ще одне відчуття — смак. Смак допомагає нам визначити, яка їжа: солона, солодка, кисла чи гірка. Повторимо: «смак».

А зараз погляньте, які гарні квіти, як вони пахнуть, понюхайте.

Ще одне відчуття, яке Бог дав нам, — це нюх. Він допомагає нам визначити, чи добра їжа, чи горить у духовці газ, насолоджуватись ароматами квітів. Повторимо: «нюх».

Вихователь умикає музику зі звуками природи.

Діти, ми слухаємо звуки природи, назвіть, що ви чуєте. *(Відповіді дітей.)*

Чим ви чуєте? Так, вушками. Бог дав вам слух. Повторимо: «слух».

Завдяки органам чуття людина може пізнавати світ, створений Богом. Ось подивіться, який він прекрасний.

Дивимось ілюстрацію, або мінівідео, або маленьку презентацію.

Отже, прославлятимемо й дякуватимемо Тому, Хто так чудово про нас дбає.

Руханка (з музичним супроводом).

Ось мої вушка — щоб мені все чути,
Ось мої очі — щоб бачити я міг.
Ось мої руки — щоб усе робити,
Ось мої ніжки — щоб я швидко біг.
Ось моя голова — щоби думати,
У думках я можу літати до зірок.
Ось моє серце — щоби любити,
Цього навчає нас наш Бог.

Вихователь. Діти, коли ми бачимо, що хтось б'є собаку, або чуємо, що хтось лається, каже погані слова, що ми відчуваємо? Ми відчуваємо, що в нас є ще одне почуття — у нас болить душа. Її не видно, але ми її маємо. Бог удихнув в людину душу — її життя. Душа допомагає нам відчувати, що добре, що погано, відчувати, що треба бути хорошими людьми — любити ближніх.

На початку заняття ми говорили, що є віруси, небезпечні для нашого фізичного здоров'я. А що небезпечно для нашої душі? *(Відповіді дітей.)* Так, це непослух, неправда, гнів, заздрість. Усе це можна назвати одним словом — гріх. На жаль,

він живе в кожному серці, хоча й по-різному виявляється. Ми всі є носіями гріха. Проте хочу вас потішити: Бог може зцілити нас не лише від фізичної недуги, але й спасти від гріха. Це Він зробив, пославши у світ Свого Сина Ісуса Христа, який помер за наші гріхи. І тепер той, хто вірить в Ісуса Христа й просить Бога пробачити його гріхи, отримує нове серце, яке прагне робити добро й любити ближніх.

Воістину, ми дивовижно створені. Як чудово знати Творця через Його Сина — Ісуса Христа й дивуватися не лише Його мудрості, але і Його любові до нас.

У Біблії написано: «Прославляю Тебе, що я дивно утворений! Дивні діла Твої, і душа моя відає вельми про це!» Скажемо, діти, разом: «Слава Тобі, наш Боже!»

Робота над тематичною розмальовкою

І сказав Він: «Коли дійсно будеш ти слухати голосу Господа, Бога твого, і будеш робити слухне в очах Його, і будеш слухатися заповідей Його, бо Я — Господь, Лікар твій!»

(Вихід 15:26)

Які то численні діла Твої, Господи, — Ти мудро вчинив їх усіх, Твого творива повна земля!

(Псалми 103:24)

ЯКЩО ЗДОРОВИЙ ДУХ — ЗДОРОВЕ ТІЛО¹

Конспект уроку з основ християнської
етики для учнів закладів середньої освіти

Ірина Бурнашова,
учитель християнської
етики Лисецького НВК
«ЗОШ І–ІІІ ст. — ДНЗ»
Тисменицької районної
ради Івано-Франківської
області, учитель-методист,
магістр теології, магістр
єкуменічних наук

Мета уроку: розкрити учням положення про те, що здоров'я — у складі духовного, психологічного, фізичного та соціального компонентів, — це одна з найбільших цінностей людини, а головним його складником є духовне здоров'я; розвивати пам'ять, увагу, творчу уяву; створити позитивно-емоційний настрій; виховувати в учнів відповідальність за своє здоров'я і здоров'я ближніх, повагу та вдячність лікарям та Ісусові Христу — Лікарю душі і тіла.

Завдання уроку:

- актуалізувати знання учнів про сутність здоров'я людини;
- пояснити учням зміст та складові здоров'я людини (духовне, психологічне, фізичне, соціальне);
- розкрити тлумачення поняття «здоров'я» у народній творчості та сучасній науці;
- проаналізувати вимоги до здорового способу життя людини;
- узагальнити знання учнів про коронавірус та пояснити головні правила для уникнення інфекції;
- пояснити учням, як подолати страх перед хворобою за допомогою віри в Бога;
- з'ясувати сутність і складові духовного здоров'я, показати його визначальну роль для здоров'я людини;
- розкрити діяльність Ісуса Христа як Великого Лікаря.

Ключові вірші:

- «Хіба ж ви не знаєте, що ваше тіло — храм Святого Духа, який живе у вас? Його ви маєте від Бога, тож уже не належите до себе самих, тож уже не належите до самих себе. Ви бо куплені високою ціною! Тож прославляйте Бога у вашому тілі!» (1 Кор. 6:19–20);
- «Що бо людина може дати взамін за власну душу?» (Мр. 8:37).

ПЕРЕБІГ УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація учнів до уроку. Привітання

Виконання пісні духовного змісту (на вибір учителя)

Актуалізація знань учнів про здоров'я Сьогодні на уроці йтиметься про одну з наших найбільших людських цінностей.

Інтерактивна вправа «3 Днем народження!» — метод «Сонечко» (варіант 1)

(Суть методу «Сонечко» полягає на зіставленні коротких поглядів, які записані як гасла на картках, котрі викладені у формі променів. Метод застосовують до питань чи проблем, відповіді на які можна представити у вигляді гасел).

Щоб вам легше було здогадатися, поміркуймо, що ми зазвичай бажаємо іншим людям при зустрічах і на день народження.

Уявімо собі, що ви йдете на день народження до свого друга, чи доброго приятеля, чи знайомого й готуєте йому вітальну листівку.

- Учні отримують по три аркуші А8.
- На кожному аркуші учні пишуть одне побажання (наприклад, здоров'я — на одному, на другому — гарного настрою, на третьому — успіхів у навчанні тощо).
- Учитель посередині дошки (столу) прикріплює (кладе) гарну вітальну листівку.

- Учні, підходячи до вітальної листівки, довкола неї викладають промені «сонечка» в такий спосіб, що аркуші з однаковими побажаннями творять один промінь.
- Учні за чергою або докладають аркуші з побажанням до утворених променів, або творять нові.
- Коли «сонечко» вже викладене, учитель запрошує учнів до ознайомлення з їхніми написаними побажаннями.

Заздалегідь у класі треба приготувати місце, де можна викласти «сонечко».

Тепер поглянемо, що ви побажали на день народження своїм друзям і знайомим. Які побажання зустрічаються у вас найчастіше? Так, найчастіше звучать побажання здоров'я. Як ви думаєте, чому саме здоров'я ви побажали своїм друзям?

Інтерактивна вправа «Яка дорога найкраща?», метод: дискусія (варіант 2)

Учитель об'єднує учнів у три групи й пропонує уявити, що вони заблукали в непрохідному лісі. Перед ними з'явилися три дороги. Кожна може вивести з лісу за певних умов.

- Сюди підеш — велике багатство знайдеш, та здоров'я погубиш.
- Цією дорогою підеш — половину багатства знайдеш, але половину здоров'я загубиш.

¹ Скорочений варіант, повний текст уроку див. за посиланням: <https://slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/yakshcho-zdoroviy-duh-zdorove-tilo/>

- Сюди підеш — нічого не знайдеш, але здоров'я збережеш.

Учні в групах обирають одну із доріг. Висловлюють свої міркування, роблять відповідні висновки.

Підсумок вправи

- Яке значення, на вашу думку, має здоров'я для життя людини?
- Чому здоров'я є настільки цінним для людини?

Бесіда про здоров'я

- Що таке здоров'я? (Здоров'я — це стан життя й діяльності людини за умов відсутності хвороб, фізичних вад, це психологічне, соціальне й духовне благополуччя).
- Пригадайте, які складові здоров'я ви вивчали на уроках «Основи здоров'я».

Учитель записує в таблицю відповіді учнів і узагальнює їх. (Див. таблицю 1)

Підсумок

Отже, здоров'я визначається різними складовими, які тісно взаємопов'язані між собою і кожна з них робить свій внесок у здоров'я людини. Людина вважається здоровою тоді, коли вона здорова фізично, соціально, психічно і духовно.

Ставлення до здоров'я у прислів'ях, приказках, афоризмах (презентація)

З давніх-давен українці цінували здоров'я. У багатьох піснях, новорічних засіваннях, привітаннях і прощаннях ми висловлюємо побажання міцного здоров'я:

- «Сійся, родися, жито, пшениця, на щастя, на здоров'я, на той новий рік, щоб вам вродило як торік».
- «Віншуємо вас щастям, здоров'ям, святим Різдвом! Ці свята святкуйте здорові, і других свят дочекайте здорові».
- «Доброго вам здоров'я!», «Бувайте здорові!» тощо.

Український народ склав також багато прислів'їв та приказок, присвячених здоров'ю. Наприклад:

- У здоровому тілі — здоровий дух. *Зв'язок тіла і духу.*
- Здоровому все здорово. *Про фізичне і соціальне здоров'я.*
- Бережи одяг, доки новий, а здоров'я — доки молодий. *Про бережне ставлення до здоров'я.*
- Як на душі, так і на тілі. *Про зв'язок психологічного і фізичного здоров'я.*
- Весела думка — половина здоров'я. *Про вплив психологічного стану на фізичне здоров'я.*
- Якщо дитина бігає і грається, то їй здоров'я усміхається. *Необхідність руху для фізичного здоров'я.*

Цікавинка (за бажанням учителя). У Біблії також є тексти з побажаннями здоров'я. Наприклад, Іван Богослов у своєму

третьому посланні звертається до Гая і бажає всього доброго і здоров'я:

«Любий, бажаю, щоб тобі велося добре і щоб ти був здоровим, так як і душі твоєї ведеться добре» (3 Ів. 1:2, тут і далі використано переклад І. Хоменка).

Підсумок. Пригадайте, які приказки, прислів'я, новорічні засівання, святкові побажання, вислови про здоров'я ви вивчали на уроках літератури.

Учні декламують новорічні побажання, засівання з побажаннями здоров'я.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Повідомлення теми та мети уроку

Тема сьогоднішнього уроку «Якщо здоровий дух — здорове тіло». (Учні записують тему уроку в зошит)

Після цього уроку ви дізнаєтеся про:

- значення фізичного і духовного здоров'я для людини,
- взаємозв'язок між фізичними та духовним здоров'ям,
- як зберігати здоров'я — своє та ближніх — особливо в час пандемії коронавірусу,
- про основні чинники, які впливають на фізичне та духовне здоров'я,
- які слова потіхи, розради, підтримки говорить нам Господь на сторінках Біблії,
- історії оздоровлення Ісусом Христом за часів Його земного життя.

Розповідь учителя про здоровий спосіб життя, його значення для людини

Здоров'я — одне з основних джерел радості, щасливого та повноцінного життя. Здоров'я не існує саме по собі, воно не дається на все життя, не є постійним і незмінним. Воно потребує турботи протягом усього життя. Тому людині важливим є вести здоровий спосіб життя.

Здоровий спосіб життя, з медичного погляду, — це гармонійний режим поєднання роботи та відпочинку, оптимальне й збалансоване харчування, фізична активність, дотримання гігієни, відсутність шкідливих звичок, а також доброзичливе ставлення до ближніх.

Помірне фізичне навантаження, щоденна ранкова зарядка покращує стан організму.

Люди, які займаються спортом, рідше хворіють на застудні захворювання. Велике значення для людини має гарний настрій, радість, мир у душі. Ці люди також менш схильні до розвитку різних захворювань.

Цікавинка (за бажанням учителя). Святий Іван Павло II говорив до молодих людей, що фізичні вправи, різні види спорту, здатні формувати характер людини: «Хай фізичні вправи будуть частиною вашого пошуку вищих вартостей, які формують ваш характер і дають почуття гідності та успіху у власних очах і в очах інших».

Таблиця 1

Складові здоров'я			
Фізична складова	Соціальна складова	Психічна складова	Духовна складова
Визначає фізичний стан людини та її розвиток. Це можливість виконувати певні дії: працювати, рухатися, пристосовуватися до змін довкілля. Добре працюють усі органи. Людина нормально розвивається. Не хворіє.	Окреслює ефективну взаємодію людини із соціальним середовищем (сім'я, колектив, суспільство). Уміння спілкуватися з людьми дає змогу створення належних умов для зміцнення здоров'я.	Залежить від стану головного мозку, характеризується рівнем і якістю мислення, розвитком уваги й пам'яті, ступенем емоційної стійкості, розвитком волевових якостей. Здатність розуміти свої відчуття, висловлювати і контролювати їх.	Основа здоров'я, що показує духовний розвиток особистості, сприйняття духовної культури людства, освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики. Духовно здоровим людям притаманні загальнолюдські якості.

«Кожен вид спорту несе з собою багату скарбницю вартостей, які завжди треба практикувати.

Вправа уваги, виховання волі, витривалість, відповідальність, багато праці та незручностей, дух жертви і солідарності, вірність обов'язкам — це все належить до чеснот спортсмена.

Заохочую вас, молодих спортсменів, щоб ви жили в згоді з вимогами тих вартостей, щоб у житті були завжди людьми праведними, чесними і врівноваженими, людьми, які пробуджують довіру та надію».

Творче завдання «5 способів довголіття»

Виконуючи це завдання учні мають задуматися, яких важливих принципів слід дотримуватися, щоб вберегти своє здоров'я.

Золоте правило медицини нам говорить: «Хвороби легше запобігти, ніж лікувати».

- Які правила здорового життя ви застосовуєте у щоденному житті?
- Які поради щодо здорового способу життя ви б запропонували своїм друзям?
- Сформулюйте в парах усно по 5 способів довголіття для своїх однолітків.
- Можете починати кожну тезу старовинним способом словами «Ти повинен...» або «Ти не повинен...».

Учні усно в парах складають свої 5 способів довголіття і презентують їх.

Підсумок. Обов'язково потрібно дотримуватися здорового способу життя, щоб бути здоровим і не хворіти.

Цікавинка. Науковці довели, що стан здоров'я на 50 % залежить від умов та способу життя, на 20 % — від впливу навколишнього середовища, на 20 % — від спадковості й лише на 10 % — від рівня розвитку медицини.

Ознайомлення учнів із ситуацією, яка сталася внаслідок поширення захворюваності на COVID-19 у світі та Україні

Кожна людина повинна дбати про своє здоров'я та ближніх, а особливо в сьогоднішній час пандемії коронавірусної хвороби. Пандемія (від грецького слова «пан» увесь і «демос» народ) — епідемія, що характеризується найбільшим поширенням інфекційного захворювання на території усієї країни та її сусідніх держав, багатьох країн світу.

Характеризується відсутністю колективного імунітету в людства, вакцини й лікування.

Коронавірусна хвороба 2019 (офіційна назва COVID-19) — інфекційна хвороба, яка вперше виявлена у людини у грудні 2019 року в місті Ухань, Центральний Китай. Хвороба почалася як спалах, що розвинувся в пандемію.

Сьогодні у світі, зокрема і в Україні, люди хворіють на коронавірусну хворобу. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) внесла заходи з боротьби проти COVID-19.

Міністерство охорони здоров'я України уклало спеціальні пам'ятки про запобігання зараженню коронавірусом. Лікарі рекомендують відповідну поведінку, щоб не захворіти:

Робота з Пам'яткою «Прості кроки захисту себе і рідних від коронавірусу»

(<http://kalushosvita.if.ua/2020/03/20/5-prostyx-krokv-zakhystu-sebe-ridnykh-vid-koronavirusu/>)

Учитель роздає кожному учневі заздалегідь видруковану Пам'ятку, учні ознайомлюються з нею.

Підсумок. Отже, ви дізналися як захистити себе та інших людей від інфікування вірусом COVID-19. Це — соціальна дистанція, носіння маски, часте миття рук тощо.

Бесіда з учнями про подолання страху під час спалаху коронавірусу

Природно, що у кожного з нас є страх перед новим невідомим вірусом. Нам інколи стає страшно за своє здоров'я, за здоров'я й життя наших рідних та близьких.

— Що ви переважно робите, коли у вас виникає страх стосовно цього вірусу?

— Дослухайтеся до порад фахівців.

Учитель зачитує поради фахівців «Як подолати стрес під час спалаху коронавірусу COVID-19?» (презентація)

- Під час кризи нормально відчувати сум, стрес, страх чи злість. Але спілкування з людьми, яким ви довіряєте, розмова з Богом можуть допомогти. **Більше розмовляйте з друзями, родичами та Господом у молитві.**
- Вивчайте інформацію. Не все, що ви чуєте про коронавірус, правда. Стежте за інформацією з **надійних джерел**: Міністерство охорони здоров'я України, ВООЗ, Товариство Червоного Хреста України тощо.
- Якщо ви не можете виходити з дому, намагайтеся вести здоровий спосіб життя: правильно харчуйтеся, достатньо відпочивайте, робіть фізичні вправи.
- Якщо ви переживаєте за своє фізичне і психічне здоров'я, зверніться за професійною допомогою.

Біблія про страх людини і як його перемогти

— Чи знаєте ви, що Господь у Біблії говорить нам про страх і як із ним боротися? Які засоби потрібно застосовувати?

Пригадайте з Книги Буття, що наслідком гріхопадіння наших прародичів, Адама і Єви, був страх і сором: «...і сховався чоловік із своєю жінкою від Господа Бога серед дерев саду. Тоді Господь Бог покликав чоловіка і спитав його: «Де ти?» Той відповів: «Я чув твою луну у саду й злякався, бо я нагий, тож і сховався» (Бут. 3:8–10).

Як бачимо, страх позбавляє людину спокою, миру. Людина уникає спілкування з Богом. Але Господь не хоче, щоб ми переживали страх, і тому через Святе Письмо звертається до кожної людини.

Інтерактивна вправа «Не бійся!» — метод «Біблійна цитата» (варіант 1)

Учитель готує для кожного учня мінілістівку (це може бути аркуш паперу скручений у сувій, перев'язаний стрічкою) з різними біблійними цитатами «Не бійся!...». Учні під спокійну інструментальну мелодію по черзі підходять і вибирають по одній з цитат.

За партами вони мовчки ознайомлюються з цитатою і за бажанням можуть її озвучити. Цитати учні беруть із собою на загадку. Ці біблійні слова зможуть їх заспокоїти в потрібну хвилину їхнього життя.

- «Не бійся, бо Я з тобою! Не тривожся, бо Я — Бог твій! Я додам тобі сили, Я тобі допоможу, підтримаю тебе переможною правцею моєю» (Іс. 41:13).
- «Бо Я — Господь, твій Бог, Я держу тебе за правцю, Я тобі говорю: Не бійся, Я тобі допомагаю» (Іс. 41:13)
- «Не бійся, бо Я тебе викупив, прикликав тебе твоїм ім'ям, ти — Мій!» Чи через води йтимеш, Я з тобою, чи крізь ріки, — тебе не затоплять, чи підеш крізь вогонь, — не попечешся, і полум'я тебе не обпалить» (Іс. 43:1–2).
- «Господь — моє світло й моє спасіння: кого маю боятись? Господь — мого життя твердиня: кого маю стратитись?» (Пс. 27:1).
- «Мир залишаю вам, Мій мир даю вам; не так, як світ дає, даю вам його. Хай не тривожиться серце ваше, і не страхається!» (Ів. 14:27).

— Як бачимо, Господь закликає кожну людину покладати надію на Нього в усіх ситуаціях свого життя.

Ось приклади висловів віруючої людини, яка покладає надію на Господа. Прочитайте їх собі:

Учні з дошки зачитують біблійні слова.

- «Я шукав Господа, і Він почув мене; і звільнив мене від усіх моїх страхів» (Пс.34:5).
- «Бог нам прибіжище і сила; у нещастях з'явився з душою допомогою» (Пс. 46:2).
- «Коли ж страх мене огорне, на Тебе уповаю! На Бога, слово Котрого славлю, на Бога уповаю, не страхаюся: що може заподіяти мені людина?» (Пс. 56:4–5).

Бесіда про те, як віра і надія на Бога звільняють людину від страху (варіант 2)

Пригадайте біблійну історію про воскресіння дочки Яіра. Коли Яіра, старшину синагоги, сповістили, що його донька померла і щоб він не турбував більше Учителя, згасло полум'я його надії. І тоді Ісус говорить: «Не бійся, тільки віруй» (Мр. 5:36). Тобто віра проганяє страх. Ліки, що звільняють нас від страху, — це віра в Божу могутність і любов.

Наведіть біблійні приклади, коли віра звільняє від страху.

Наприклад, у штормову ніч на морі зневірені апостоли будять Ісуса, який спить на кормі човна: «Учителю, Тобі байдуже, що гинемо?» Тоді Він устав, погрозив вітрові і сказав до моря: «Замовкни! Утихни!» І затих вітер, і залягла велика тиша. Тоді сказав до них: «Чого ви такі боязкі? Ще досі не маєте віри?» (Мр. 4:38–40).

Часто тих, кому бракує віри, сповнюють страхи й тривоги. Але Псалом (23) про Доброго Пастиря відкриває нам фундамент для того, щоб позбутися страху:

Учитель зачитує Псалом 23.

Підсумок. Проти страху не борються прямо, а з допомогою ефективної зброї — віри!

Музична хвилинка — слухання або виконання пісні «Господь мій Пастир» (<https://youtu.be/GPuNQAQt5Vw>)

Бесіда «Лікар — професія від Бога»

Якщо здоров'я для людини — це велике благо, то хвороба — це нещастя. Коли людина захворіє, вона звертається до відповідних людей, професія яких — лікувати людей. Хто ці люди? Звичайно, лікарі. Саме вони допомагають людям вилікуватися від різних хвороб. Адже лікар піклується про людину від народження до старості. Допомагає під час народження дитини, спостерігає за її розвитком протягом життя. Лікар також завжди повинен володіти моральними якостями та професійно вдосконалюватися впродовж усього життя. У народі не даремно говорять, що потрапити до «справжнього лікаря» або «лікаря від Бога» — запорука видужання. Це Господь дає лікарю покликання, необхідний дар лікувати та служити людям.

— Які якості, на вашу думку, мають бути притаманні сучасному лікарю?

Професія лікаря має бути покликанням людини, а не розрахунком. Це, спершу, професіоналізм, гуманність та милосердя, бажання завжди допомагати людям. Професія лікаря є жертвовною, бо потрібно поспішати на допомогу хворій людині, удень і вночі, працювати в різних умовах — війни, аварії, стихійних лих, пандемій. Лікар змушений зустрічатися з десятками заражених хворих, тому треба мати мужність, терпеливість, уважність до кожного пацієнта.

У теперішній час коронавірусної інфекції лікарі всього світу «на передовій» борються з цією хворобою, лікуючи хворих на COVID-19, розробляють вакцини.

Цікавинка. Іранський художник Аліза Пакдел вирішив показати, з якими реаліями стикаються лікарі під час пандемії коронавірусу. Учні знайомляться з малюнками художника (презентація)

Презентація творів мистецтва художника Аліза Пакдела (<https://life.pravda.com.ua/society/2020/04/4/240450/>)

У лікарів дуже високий ризик заразитися.

Хто турбується про медичних працівників?

Лікарі намагаються підбадьорювати пацієнтів.

Важливо думати не тільки про коронавірус.

Розповідь учителя про значення духовного здоров'я для життя людини

Людина — це унікальне створіння, вона перебуває на межі двох світів — матеріального і духовного. Тому, з одного боку, людина живе у просторі й часі, має матеріальний організм. Але, з іншого боку, є в людині щось, що підносить її над матеріальним світом — дух, самосвідомість, свобода вибору, духовність, ціннісні орієнтації, сумління, відповідальність.

Робота з ключовими віршами уроку

Один з учнів урочисто зачитує ключові вірші з дошки.

- «Хіба ж ви не знаєте, що ваше тіло — храм Святого Духа, який живе у вас? Його ви маєте від Бога, тож уже не належите до себе самих. Ви бо куплені високою ціною! Тож прославляйте Бога у вашому тілі!» (1 Кор. 6:19–20).
- «Що бо людина може дати взамін за власну душу?» (Мр. 8:37)

Учні висловлюють уголос своє розуміння ключових віршів.

Пояснення вчителя

Християнство цінує тіло дуже високо, але не переоцінює його. Тіло, як і душу, створив Бог, відтак слід оберігати його цілість, здоров'я і життя. Ми зобов'язані дбати про своє життя і здоров'я. Розважливе піклування про здоров'я, тіло належить до богоугодних справ.

Цікавинка (за бажанням учителя). Святий Франциск Ассизький жартівливо називав власне тіло братом-віслюком. Братом, бо наше тіло близьке для нас, ніби рідний брат, про якого треба дбати. Віслюком, бо подібно до цієї тварини,

воно часто має нерозумні бажання, у яких йому потрібно відмовляти. Кожен із нас може навести приклад забаганок нашого тіла. На жаль, розум та сумління не завжди керують потребами нашого тіла. Навпаки, ми часто піддаємося забаганкам «братика-ослика». Відомо, якщо цій тварині давати добре і багато їсти та не вимагати працювати, то вона стає лінива та вперта. Подібне може статися і з нашим тілом. Якщо, наприклад, говорити про харчування, то треба керуватися здоровим глуздом, а не жадібністю.

Наше життя має особливий скарб, який робить його цінним. Ним є безсмертна душа, яку нам дав Господь на початку нашого життя. Тому Христос, знаючи ціну нашого життя каже: «Що бо людина може дати взамін за власну душу?» (Мр. 8:37). Тому ми повинні турбуватися не лише про тілесне, але й про духовне здоров'я, бо людина складається не лише з тіла, але з духу та душі. Духовне здоров'я — необхідна складова повноцінного християнського життя.

З досвіду ми знаємо, що як фізичне, так і духовне здоров'я людини є дуже крихке, йому постійно загрожують хвороби. Яка найбільша хвороба нашої душі? Так, звичайно, це гріх.

Гріх — це егоїстичний, богопротивний стан серця, що характеризується реалізацією власної егоїстичної волі, а також неправильна поведінка людей, в основі якої лежав непослух Богові, невиконання Його заповідей. Інакше кажучи, у таких людей пригнічений дух, вони чинять учинки, які суперечать Божій волі.

— Які, на вашу думку, існують ліки для духовного здоров'я? (Учні усно дають свої відповіді).

— З якого джерела про них можна дізнатися?

Так, звичайно, у Біблії можна прочитати ці поради. Господь пропонує нам їх для щоденного використання.

Пам'ятка «Що робити, щоб бути духовно здоровим?» (презентація)

Учитель роздає пам'ятку кожному учневі. Діти читають тексти, випишують у зошит дві-три біблійні цитати, які для них є важливими й актуальними.

- **Слухати Боже Слово, в якому містяться слова життя для душі:** «Мій сину! Слухай слова Мої уважно, нахили вухо до Моїх глаголів. Нехай вони не відходять з-перед очей у тебе, сховай їх в осерді твого серця, вони бо життя тому, хто їх знайде, і здоров'я для всього його тіла» (Пр. 4:20–22).
- **Любити Господа, Бога всім своїм серцем, усією своєю душею і всією думкою своєю:** «Господні очі на тих, які його люблять; могутній Він їм захист і потужна підтримка; від пустельного вітру сховок, від полудневої спеки захорона; остога від спотикання й допомога від падіння: Він, що душу вгору підносить й очі освітлює, що дає здоров'я, життя й благословення» (Сир. 34:16–17).
- **Молитися:** «Моліться один за одного, щоб вам видужати» (Як. 5:16).
- **Бути радісним:** «Веселе серце — ліки добрі; а дух прибитий висушує й кості» (Пр. 17:22).
- **Бути у всьому поміркованим:** «Бо здоровий сон, коли живіт поміркований: людина, вставши вранці, є сама собою; тяжке ж безсоння, нудоту, болі нутрощів — має людина, яка не знає насити» (Сир. 31:20).
- **Не заздрити:** «Коли око твоє здорове, все твоє тіло світле; коли ж воно недуже, все тіло твоє темне. Гляди, отже, чи світло, що в тобі, не є темрява» (Лк. 11:34–35).

Підсумок. Треба постійно пам'ятати, що Бог — наш Лікар (Вих. 15:26), а Слово Боже — Його ліки для нас. Щоб зцілитися, нам варто їх правильно вживати, дотримуючись

певних правил і настанов (Божих Заповідей). У Слові Божому закладено все, що здатне нас духовно й тілесно зцілити. Головне — відповідально до цього ставитися й постійно застосовувати.

ПРАКТИЧНИЙ ЕТАП

«Завдяки вірі стаються зцілення», метод: «Аналіз біблійного тексту» (Учитель може підібрати на власний розсуд біблійний уривок із Євангелії про оздоровлення Ісусом Христом, залежно від рівня підготовки учнів.)

Приклади роботи з біблійним уривком

Хто з вас наведе приклади євангельських історій про людей, яких Ісус Христос вилікував від різних хвороб.

Види хвороб і їх причини	Які ліки використовував Ісус Христос	Тривалість лікування і результат	Рекомендації Ісуса Христа для життя в майбутньому

Робота з біблійним текстом: оздоровлення слуги римського сотника Лк. 7:1–10 (варіант 1)

Прослухайте євангельську історію про слугу римського сотника, якого одного разу вилікував Ісус Христос. Після її прочитання ми обговоримо таке:

- Чому сотник просив Ісуса Христа за свого слугу?
- Яка хвороба була в слуги?
- Як і чому Ісус Христос відгукнувся на прохання сотника?
- Що в сотника було таке, що відрізняло його від євреїв?
- Як швидко видужав слуга римського сотника?
- Що було передумовою лікування слуги римського сотника та інших людей, яких лікував Христос?

Чи добре мати такого лікаря, як Ісус Христос?

Звичайно, з ним нічого не страшно. Лікуючи хворих, Ісус Христос завжди повторював, що в основі людських хвороб зазвичай лежать гріхи.

Робота з біблійним текстом: зцілення тещі Петра (Мт. 8:14–15; Мр. 1:29–31; Лк. 4:38–39) (варіант 2)

Ісус Христос, перебуваючи в місті Капернаум, яке розташоване на північному узбережжі Галілейського моря, після молитви в синагозі був запрошений на вечерю до Петра. (Учитель на карті часів Ісуса Христа показує учням біблійне місто Капернаум)

Історична довідка. Сучасні археологічні дослідження, проведені францисканцями в Палестині, визначили, який будинок у Капернаумі I ст. впродовж перших християнських століть вважали домом Симона Петра. Він був розташований навпроти синагоги I ст. Поверх цієї ранньої синагоги була збудована велична синагога V ст. Сьогодні її руїни є улюбленим місцем туристів і паломників, які після того оглядають більш ранні руїни дому Петра. Первісно цей дім мав зовнішню стіну, що була зроблена з нетесаного каменю, викладеного на висоту двох метрів, усередині якої була певна кількість маленьких кімнат для приготування їжі, снування, зберігання провіанту та праці. Житлові приміщення, мабуть, були вкриті черепичним дахом, а внутрішній двір і переходи були ненакритими. Уся ця будівля мала приблизно 10 м із кожного боку, і тут було достатньо місця для родини з 14–16 людей.

Виявилося, що його теща несподівано злягла з важкою гарячкою і не могла виконувати обов'язки господині. Це могла бути досить бентежна ситуація, але Ісус приступив, щоб вигнати з неї дух гарячки, і вона одразу ж встала й прислугоувала своїм гостям.

Гарячка є образом зла, яке сковує людину і блокує її здатність любити, служити. У Старому Завіті вона є покаранням для того, хто виявляє невірність союзу (Лев. 26:15–16; Повт. Зак. 28:22).

Подія про зцілення тещі Петра описана у Євангелії від Матвія, Марка та Луки. Учитель роздає кожному учневі біблійні тексти (Додаток 2).

Учні читають біблійні уривки Мт. 8:14–15, Мр. 1:29–31, Лк. 4:38–39.

- Яка цитата з цих біблійних уривків вам найбільше запам'яталася, торкнулася вашого серця?

Кожен учень перечитує ще раз біблійні уривки і підкреслює цитату, яка його найбільше вразила. Наприклад, «Він підійшов і, взявши її за руку, підвів її, і покинула її гарячка, і вона стала їм прислужувати» (Мр. 1:31). За бажанням вони можуть поділитися своїми думками, уголос зачитавши свою цитату.

Пояснення біблійної історії про оздоровлення тещі Петра

Як бачимо, в уривку від Матвія, Ісус Христос Сам виявляє ініціативу без посередників. Натомість у Марка — «йому негайно сказано про неї», а в Луки — «його за неї попросили». Матвій і Марк описують цей випадок як зцілення через фізичний контакт. Натомість у Луки 2:34: «нахилившись над нею, Він погрозив гарячці». Через слова Ісуса гарячка відступає від людини, і вона стає здоровою.

Ісус не боїться подати руку допомоги жінці, щоб зцілити її. Євангеліст Лука не згадує про руку, євангеліст Матвій застосовує більш узагальнене «торкатися», а євангеліст Марк уживає дієслово «взяти». Ісус ціпко хапає жінку, аби вирвати її зі стану хвороби і поставити на ноги. Ісус Христос хапає за руку жінку і ставить її на ноги! Це ікона, образ прояву милосердя Господа до людини. А жінка теж відповідає благородним жестом служіння.

Цікавинка (за бажанням учителя). Мовний зворот «подати руку» (в італійській мові означає також «допомагати») часто означає шляхетне почуття солідарності, а нерідко і почуття справжньої дружби. Цей вираз приємно чути, бо він означає, що хтось нами цікавиться; так долаємо страх бути самотніми і покинутими. Ісус не вимовляє фразу, а робить рівнозначний їй жест (Мр. 1:31).

Руку простягають тому, хто потребує чогось матеріального, але також і тому, хто страждає морально, душевно. Ідеться про те, щоб «допомогти», поставити людину на ноги.

Цікавинка. Мати Тереза з Калькутти наслідувала Ісуса Христа, простягаючи руку бідним, хворим і нужденним. Вона казала, що, «доглядаючи хворих та потребуючих, ми торкаємося зболеного тіла Христа, і це дає нам силу, що дозволяє забути про відчуття відрази й наші природні схильності. Наші очі мусять бути сповнені глибокої віри, щоб ми могли побачити Христа у спотвореному тілі й брудному одязі, за якими ховається найпрекрасніший із людських синів. Нам будуть потрібні Христові долоні, щоб ми могли торкнутися зраних боєм і терпінням тіл».

Підсумок. Що для вас означає в цій біблійній історії «простягнута рука» Ісуса Христа до хворої жінки? Це простягнута рука Господа, що повертає до життя; це також наша рука, яку ми готові, наслідуючи Ісуса, простягати, аби допомагати ближньому, з яким перетинаємося щодня. Таким чином християнська спільнота і всі люди доброї волі продовжують дружній жест Ісуса.

Мандрівка в часі (варіант 3)

Сьогодні ми помандруємо аж на 2000 років назад, у країну, в якій жив Ісус Христос. Будемо досліджувати стан фізичного і духовного здоров'я людей того часу за допомогою Біблії.

За часів Ісуса Христа люди теж хотіли бути здоровими. Коли Христос проходив їхніми містами і селами, то люди приносили до Ісуса Христа хворих, а часто й самі вони приходили до Нього цілими громадами, і Він немічних підводив на ноги, прокажених очищав, сліпим повертав зір, німим — мову, глухим — слух, і всім хворим давав здоров'я душі й тіла.

Інтерактивна вправа «Ісус зцілює», метод: «Формуляр»

Матеріали: формуляри, біблійні тексти з описом зцілень: оздоровлення прокаженого (Мт. 8:1–4); слуги сотника (Мт. 8:5–13); розслабленого (Мт. 9:1–8); двох сліпців (Мр. 9:27–31)

ФОРМУЛЯР	
..... хвора людина	
Опис хвороби	
Слова і дії хворої людини або її близьких	
Слова Ісуса Христа	
Результат зцілення	

Дії вчителя:

1. Об'єднайте учнів у 4 групи.
2. Роздайте кожній групі формуляр (Додаток 3) і тексти з описами зцілень (Додатки, 4, 5, 6, 7)
3. Поясніть, що завдання груп є проаналізувати описи зцілень на основі формуляра.
4. Повідомте час праці 5–7 хв.
5. Після виконання завдання попросіть представників груп коротко представити описи, які вони аналізували в групах.

Очікувані результати: учні зроблять короткий зміст описів зцілень.

Підсумок вправи

- Що характерне для цих розповідей? Що в них спільне? Чим вони відрізняються?
- Який образ Бога відкривається нам у цих описах?
- Яке значення ці розповіді можуть мати для нас сьогодні, майже через дві тисячі років після того, як це все відбувалося?

Рефлексія (Учні в усній формі висловлюють власні позиції)

На уроці я.....

- дізнався....
- зрозумів.....
- навчився....
- я змінюю своє ставлення до...
- на наступному уроці я хочу....

III. ПІДСУМОК УРОКУ

На сьогоднішньому уроці ми пригадали, що таке здоров'я і його складові. Також згадали, що людина — це дух, душа і тіло. Навчилися піклуватися про здоров'я у сьогоднішніх умовах пандемії коронавірусу, як долати страх і стрес, дослухаючись і до порад фахівців, і до порад із Біблії. Ознайомилися з численними зціленнями Ісусом Христом за часів Його земного життя.

Інтерактивна вправа «Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!» (варіант 1)

- Дорогі учні, Ісус Христос має таку саму силу оздоровлення, як за часів Свого земного життя. Тож кожної миті Він готовий вислухати наші прохання, оздоровити нас і наших рідних та близьких. Пропоную вам усім разом звернутися з нашими проханнями до Ісуса Христа, Лікаря душі і тіла.

Молитва-прохання «Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!»

Учні отримують текст із молитвою, кожен охочий почергово зачитує прохання, а всі разом повторюють: «Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!»

Ісусе, Твої руки і ноги були пробиті. Пробитий був також Твій бік. Усе було пробите, щоб ми могли бути зціленими, і наше тіло, храм Святого Духа, наш дух і душа.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

Ти розплющував очі. Віднови зір сліпим.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

Ти слухався Свого Небесного Батька, Ти слухав Його Слово і прославляв Його Своїми устами. Віднови наш слух і мову. Зціли німих і глухих.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

Ти Своїми руками і ногами, пробитими цвяхами, зціли всякі види паралічу. Розкрий також усі стиснуті в кулаки долоні.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

Тобі відкрили груди й пробили Твоє серце. Зціли наше хворе серце, проблеми з кровообігом, кров'ю, кістками.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

(Учні можуть висловлювати свої особисті прохання до Господа, а всі разом повторюють: «Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!»).

Ти страждав невинно. Молимося за тих, хто страждає через байдужість безсердечних і зарозумілих.

Ісусе, Лікарю хворих, змилуйся над нами!

О Ісусе, огорни нас Своєю любов'ю, щоб ми були готові служити Тобі і один одному. Амінь.

Молитва-прохання (варіант 2)

Господи Ісусе, приємно пам'ятати, що Ти поставив на ноги людей, ослаблених стражданням і виснажених своїми проблемами. Ще приємніше переживати Твою спасенну присутність у наш час і в нашому житті. Дякуємо, Господи, що Ти проходи біля нас. Продовжуй подавати нам руку допомоги і нагадувати нам, що інші також чекають на нашу руку допомоги. Амінь.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Виконайте біблійні дослідження

Проаналізуйте євангельські тексти, запишіть і узагальніть інформацію про те, що корисного для вашого власного здорового способу життя можете запозичити із земного життя Ісуса Христа.

Знайдіть та випишіть посилання з Євангелія, де можна підтвердити чи спростувати це твердження.

Наприклад, *Ісус Христос вів активний здоровий спосіб життя: багато мандрував Палестиною, любив ходити в гори (Переображення на горі), його друзі були рибалками, не раз Ісус із ними перепливав Галілейське море, любив природу, часто перебував у молитві до свого Небесного Отця, був милосердним, добрим.....)*

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

Конспект уроку з основ християнської етики, 5 клас

Розробила вчитель основ християнської етики **Любов Венета**
КЗ Великоберезовицька
ЗОШ І–ІІІ ст. Тернопільської
районної ради
Тернопільської обл.

Мета: допомогти дітям усвідомити значення народження Ісуса Христа для людства; виховувати в дітей любов до Бога, почуття доброти та милосердя до ближніх; спонукати учнів вивчати національні традиції українців, пов'язані з Різдвом Христовим.

Біблійна основа: Мт. 1:18–2:11; Лк. 2:1–20.

Ключовий вірш: «Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь» (Лк. 2:11).

Обладнання: Святе Письмо, фонограми різдвяних пісень, малюнки та плакати про Різдво Христове, відеофільм «Різдво Христове» (Церква Бориса і Гліба смт В. Березовиця Тернопільського р-ну Тернопільської обл.)

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Вступна частина

Християнське вітання.

Спільна молитва за Боже благословення на урок.

II. Основна частина

Актуалізація опорних знань

Учитель. Сьогодні ми повернемо колесо історії на 2020 років назад, станемо свідками події, про яку говорили давні пророцтва і на яку з нетерпінням чекало все людство. Можливо, хтось уже здогадався, про яку подію йдеться? (Різдво). Саме так називається свято, яке ми святкуємо взимку, але воно є дуже тепле і ніжне.

— Що означає саме слово «Різдво»?

— Хто є головною особою в цьому святі? (Ісус).

— В якому місті народився Ісус? (Вифлеєм).

— Хто бажав смерті Немовляті й чому? (Прод, думаючи, що Ісус відбере в нього владу).

Учитель. Вам не видається дивним, що доросла людина боїться маленької дитини? Це було б так, якби йшлося про звичайну дитину. Але ж це Немовля незвичайне, і ви знаєте чому. Це — Син Божий, про якого сповістив архангел Гавриїл Марії. На появу цієї Дитини чекало все людство багато століть. Про те, що має народитися Спаситель, час Його приходу і прикмети знали старозавітні пророки, це підтверджує Святе Письмо.

III. Виклад нового матеріалу

Учитель. У галілейському місті Назареті шум і гамір — люди жваво обговорюють указ римського імператора Августа про перепис населення. Багатьом доведеться вирушити в інші міста, щоб зареєструватися. Серед них і тесля Йосип, який належав до роду Давида, і тому мав вирушити в юдейське містечко Вифлеєм. Дорога була неблизька. Йосип зажурився, бо його дружина Марія чекала дитя. Та указ є указ, і Марія з Йосипом, поклавши надію на опіку Бога, вирушили в далеку дорогу.

Вони прибули у Вифлеєм... Надходив вечір... Марія була дуже втомлена і відчувала, що ось-ось має народитися дитя. Терміново

треба було знайти місце для відпочинку. Постукали у двері до одних родичів — місця немає, до других — теж немає. Звернулися ще до декількох знайомих, але всюди їм відмовили... Так і до сьогодні Господь стукає в наші серця, а ми часто є дуже зайняті й не маємо для Нього ні часу, ні місця...

Уявіть собі стан Йосипа. Тривога за Марію і дитя охопила його. Та тут трапився подорожній, який сповістив, що на околиці міста є стаєнка, в якій вони можуть зупинитися. Марія з Йосипом зраділи і швидко вирушили до вказаного місця.

*Звучить мелодія пісні
«Свята ніч»*

Надворі була незвична ніч... Стояла дивна тиша... Небо було всіяне зорями, але одна з них була така велика і ясна, миготіла яскравим світлом, розсипаючи іскорки навкруги. Ті, хто її бачив, були вражені від такого дива.

А в повітрі бриніла дивна мелодія, яка немов линула з висот на землю...

У маленькій стаєнці притихла худібка. Павутиння на стінах виблискувало срібним сяйвом... Щаслива Марія спеленала прекрасне дитя, пригорнула до себе, ніжно поцілувала личко. Син... Прошепотіла: «Ісус»... Підняла голову і подала немовля на руки усміхненому Йосипові. А він, заколисавши немовля, положив в ясла (місце, в яке худібці кладуть сіно) — першу колиску Божого Сина...

У цей час неподалік стаєнки пастухам, які пасли череду, з'явився ангел Господній і сповістив новину про народження Спасителя. Раптом поруч з ангелом постало численне небесне воїнство, що хвалило Бога: «Слава Богові на небі, а на землі мир серед людей, яких Він уподобав!»

Пастухи спочатку перелякались, бо слава Божа їх осіяла. Та тільки ангели полинули на небо, вони поспішили привітати новонароджене Дитя і його батьків.

Чарівна яскрава зоря в небі вказувала шлях і трьом мудрецам-пророкам, що поспішали з різних сторін привітати Царя світу. Дорогою вони завітали до царя Ірода, який, почувши новину про народження Царя світу, вирішив, що це дитя загрожує йому втратою влади і вирішив випитати в мудреців місцеперебування Немовляти, щоб його вбити. Попросив їх, коли вони будуть вертатися назад, сповістити і йому, бо він теж хоче вклонитися Малайтові. Гості, не знаючи справжніх задумів Ірода, погодились.

Через деякий час мудреці дісталися місця, де перебували Марія, Йосип та Дитячко Ісус. Вони вклонилися Йому і поклали свої дари, які мали особливе значення: золото — символ того, що Ісус — Цар, але не земний, а небесний; ладан — Ісус стане священником, через Якого люди навертатимуться до Бога, миро (пахуча олія) — указувало на смерть Ісуса Христа, а також на те, що Його тіло буде змащене запашною олією перед покладанням до гробу.

Уві сні мудреці були попереджені, щоб не повертатися до царя Ірода й іншими дорогами повернулися до своїх країв.

IV. Закріплення знань

1. Робота з текстом Святого Письма

Учитель. Різдвяне диво наближається до нас. Зараз ми ще раз осмислимо цю подію в своєму серці, читаючи текст Євангелії від Луки 2:1–20. Читаємо кожен про себе вдумливо, не поспішаючи.

Діти під музику читають самостійно текст.

Учитель. Люди в далекі часи, чуючи пророцтва про прихід Спасителя, думали, що прийде Спаситель, який розв'яже

їхні проблеми, а в кожного вони різні. Але Той, Хто спасає, мав іншу місію — спасти людей від гріхів, через які вони мали потрапити в пекло. Маленьке Дитя прийшло у світ, часами такий жорстокий, щоб допомогти кожному з нас звільнитися, очиститися від гріха. Покаятися. Навчитися бути слухняним волі Божій. І найголовніше — зрозуміти, що Господь любить мене так сильно, що жертвує єдиним Сином задля того, щоб моя душа була врятована, щоб після завершення земного життя я міг (могла) б бути щасливим із Ним у небі. Зверніть увагу на ключовий вірш нашого уроку: «Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь» (Лк. 2:11). Для нас усіх Син Божий Ісус є Спасителем. Дитячко Боже простягає свої маленькі, але сильні рученята, щоб обняти і наповнити серце кожного безмежною любов'ю. Адже минуть роки, і ці руки, прибиті до Голгофського хреста, візьмуть на Себе гріх усього світу.

*Діти записують ключовий вірш
у зошити.*

2. Робота з підручником

2.1. Учитель. Події народження Божого Сина присвячено багато творів мистецтва: художніх картин, оповідань, легенд, пісень, створено фільми і мультфільми. Майстрів слова, пера і пензля притягує і буде притягувати ця тема, як і кожного з нас, бо вона дає нам надію на вічне життя з Богом. А ще вона дуже ніжна і добра. Вона навчає нас бути милосердними. Не зачиняти двері свого серця перед тими, хто стукає до нас і просить про допомогу. Навчає бачити самим потреби інших і спішити на поміч.

*Розглянемо репродукції картин,
які вміщені на с. 110–111 підручника.*

2.2. Учитель. Український народ славиться дуже гарними традиціями святкування події Різдва. Одна із них — це спів колядок, пісень, що прославляють народження Дитятка Ісуса. І зараз ми з вами проспівуємо знайому вам колядку, в якій указується і де народився Ісус, і хто Його вітав.

*Виконання пісні
«Нова радість стала» під фонограму.*

2.3. Учитель. Уже зовсім скоро Різдво постукає у наші двері. Пильнуймо, щоб ми відкрили їх щиро і з радістю. Знайдімо час для сповіді, для добрих справ, для розучування нових колядок, пошуку давніх, можливо забутих. Будьмо добрими дітьми Божими і справжніми українцями, які вивчають, знають і зберігають традиції свого роду і народу. Переглянемо відеофільм, який був створений на базі нашої церкви св.Бориса і Гліба, який так гарно відтворює давні звичаї нашого краю.

*Перегляд відеофільму «Різдво Христове»
(Церква Бориса і Гліба смт В. Березовиця
Тернопільського р-ну Тернопільської обл.).*

V. Підсумок уроку

Учитель. 2020 років тому мудреці принесли в дарунок маленькому Ісусові свої дари: золото, ладан, миро; пастушки привітали ласкавими словами; ви на сьогоднішній урок принесли малюнки, які створювали з любов'ю. Це ваш дарунок Божому Сину, а ще ми подаруємо Йому молитву подяки і щиро попросимо, зігріти кожне зболене серце, особливо маленьких дітей-сиріт, хворих, самотніх, воїнів АТО та членів їхніх сімей. Попросимо в Господа, щоб це Різдво 2020 року принесло Україні мир.

Спільна молитва

ВЧИМОСЯ БУТИ МИРОЛЮБНИМИ

Урок для 4 класу

Мета: вчити учнів стримувати бажання розпочати сварку, заохочувати їх шукати миру з Богом та людьми; виховувати бажання бути миролюбними.

Ключовий вірш: «Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть» (Мт. 5:9).

Біблійна основа: Ісус Христос наказує Петрові сховати меч (Ів. 18:10).

Навчальні засоби: Біблія, скарбничка мудрості, папір, ножиці, клей.

Література

1. Біблія / Пер. проф. І. Огієнка. — К.: УБТ, 2002.
2. Любов перемагає. Зрощуємо духовний плід. Книга для старшої групи. /укл. Уїлліс Д.; пер. з англ. Степанов В. — ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2019. — 96 с. з іл.

I. Вступна частина

Християнське вітання

Учитель. Мир вам!

Учні. З миром приймаємо!

II. Актуалізація опорних знань

Ознайомлення з епіграфом до уроку.

Учні зачитують епіграф уроку та колективно пояснюють, про що мріє автор вірша.

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. 21 вересня відзначається Міжнародний День миру.

Прикріплює на дошку емблему до Дня миру.

На всій планеті Земля люди прагнуть миру, але, на жаль, жодна країна не має цілковитого миру. На початку Бог так створив світ, що всі жили в мирі та злагоді (*учитель прикріплює на дошку картинку створення світу*), але після того, як люди не послушалися Бога й скуштували плід із дерева пізнання добра і зла, у їхньому серці поселився гріх, а з ним непорозуміння, звинувачення один одного. Так мир було порушено не лише серед людей, а й серед усього Божого творіння. (*Учитель на дошку прикріплює картинку гріхопадіння людини*.) Розпочалися різні війни: братовбивчі, серед людей різних національностей, загарбницькі. Люди потерпали та потерпають від того, що в їхніх душах немає миру, немає спокою та злагоди в сім'ях.

Людина перебуває в постійних пошуках миру.

— Чи легко Вам зберігати мир у класі, вдома, серед друзів? (*Відповіді учнів.*)

— Як Ви розмовляєте один з одним під час конфлікту? Чому? (*Відповіді учнів.*)

Учитель розповідає оповідання Бруно Ферреро «Чому ми кричимо?»

Одного разу вчитель запитав своїх учнів:

— Чому розгнівані люди кричать?
— Кричать, бо втрачають терпіння, — відповів один з учнів.
— Але чому кричать до тих, хто поруч? — знову запитав учитель.
— Кричать, бо хочуть, щоб їх почули, — пролунала відповідь.

Учитель запитав:

— Отже, неможливо спокійно розмовляти?

Було чимало інших відповідей, але жодна не задовольнила вчителя.

Тоді він сказав:

— Знаєте, чому розгнівана людина кричить на інших? Отож, коли двоє сваряться, їхні серця дуже віддаляються одне від одного. Щоби здолати ту віддаль, треба кричати — тоді тебе почують. Що більше люди розгнівані, то голосніше змушені кричати, щоб почути одне одного. А що буває, коли двоє закохани? Вони не кричать, а шепочуть. Чому? Бо їхні серця дуже близько. Віддаль між ними така маленька, що їхні серця розмовляють пошепки. А коли любов дуже сильна, не потрібен навіть шепіт — достатньо лише погляду. Їхні серця дуже добре розуміють одне одного. Так буває, коли двоє людей закохани.

Наостанку вчитель додав:

— Якщо сперечаєтесь, не дозволяйте вашим серцям віддалятися, не ка-

жіть слів, які б ще більше їх віддалили. Віддаль може стати такою великою, що серця вже ніколи не знайдуть зворотної дороги.

Є надійний спосіб, за допомогою якого можна припинити сварку: сваріться, міцно обіймаючись!

Евристична бесіда:

— Що радить автор оповідання робити під час конфлікту? Чому?

— Хто з вас зараз не в мирі зі своїми однокласниками?

Учитель пропонує учням попросити пробачення один в одного і примиритися.

IV. Цілепокладання

Тема нашого уроку «Вчимося бути миролюбними».

Сьогодні на уроці:

— будемо вчитися бути миролюбними;

— дізнаємося, що говорить Святе Письмо про мир;

— як знайти мир із Богом та людьми;

— як я можу виявляти миролюбність.

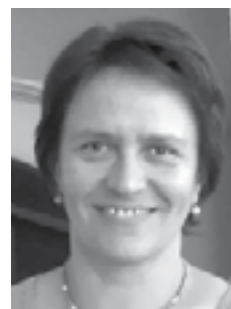
V. Цілеореалізація

— Що таке миролюбний? (Миролюбний — який любить мир; не схильний до війни, ворожнечі, сварок.)

Інтерактивна вправа «Опиши слово»

Учні записують у зошити.

МИРОЛЮБНИЙ — добрий, спокійний, люблячий, виважений, дружний тощо.

Руслана Ковальчук, учителька християнської етики КЗ «Клеванська спеціальна школа № 1 І–ІІІ ст.» та Рівненської української гімназії

*Я маю в серці мрію щирі:
Хай тихо стане в нас від миру,
І буде тихе щастя скрізь
Без криків, пострілів і сліз.
Нам разом в мирі жити треба –
Одна земля й одне в нас небо!
Одна зима, одне і літо –
Нам разом в мирі треба жити!*

М. Лукаш

Учитель. Мир — це Божий дар, плід Його Духа, і кожен, хто відкриє своє серце для Бога, отримає цей подарунок.

Христос, коли жив на землі, постійно навчав Своїх учнів та народ, який був поруч із Ним, жити в мирі та злагоді. Він говорив, що потрібно любити ворогів своїх: «А вам, хто слухає, Я кажу: «Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто ненавидить вас» (Лк. 6:27), та показував це в практичному житті. Тож розгорнемо нашу Книгу Життя.

Учитель зачитує, супроводжуючи ілюстрацією, біблійну історію про те, як Христос наказує Петрові схвати меч (Ів. 18:1–11).

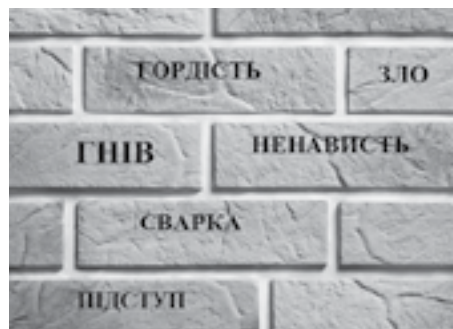
- Перед якими подіями це сталося?
- Якою була реакція Петра?
- Про що він забув?
- Як учинив Ісус?

Христос зцілив вухо раба (Лк. 22:51), цим Він показав, як треба ставитися до ворогів, щоб не втратити миру у своєму серці.

За допомогою біблійних віршів будемо шукати відповіді на запитання «Як запобігти сваркам і непорозумінню?». На «стіні ненависті» запишемо, що розділяє людей і не дає їм жити в мирі.

Учні на «цеглинках» записують слова, що руйнують стосунки, а на «кувалді» те, за допомогою чого люди можуть зруйнувати стіну ненависті.

1. «Свого язика бережи від лихого, а уста свої від говорення **підступу**. Відступи від злого і добре чини, миру шукай і женися за ним!» (Пс. 33:14–16);
2. «Бо де заздрість та **сварка**, там безлад та всяка зла річ!» (Як. 3:16);
3. «В серці тих, хто **зло** оре, **омана**, а радість у тих, хто дораджує мир» (Пр. 12:20);
4. «Легідна відповідь гнів відвертає, а слово вразливе **гнів** підіймає» (Пр. 15:1);

5. «Перед загибеллю **гордість** буває, а перед упадком **бундючність**» (Пр. 16:18);
6. «Ненависть побуджує сварки, а любов покриває всі вини» (Пр. 10:12);
7. «Мир великий для тих, хто кохає Закона Твого, і не мають вони спотикання» (Пс. 118:165);
8. «Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа» (Рим. 5:1);
9. «Бо коли ми, будучи ворогами, примирилися з Богом через смерть Сина Його, то тим більше, примирившись, спасемося життям Його» (Рим. 5:10);
10. «Коли можливо, якщо це залежить від вас, — живіть у мирі з всіма людьми!» (Рим. 12:18).

І хоча ми не можемо відразу створити мир у всьому світі, ми можемо почати із себе і з тих, із ким конфліктуємо.

— Що можеш зробити ти, щоб помиритися зі своїм ворогом? (Відповіді учнів.)

Учитель. Христос — наш мир, який зробив із віруючих юдеїв і неюдеїв один Божий народ. Він зруйнував стіну — ворожнечу, яка розділяла нас. Коли Ісус помер на хресті, Він поклав кінець закону з усіма його правилами й приписами. Він хотів із двох різних груп людей створити один народ, у якому панував би мир.

Завдяки Своїй смерті на хресті Ісус бажав повернути їх до Бога. На тому хресті Христос убив гордість, підступ, зло, ненависть один до одного. Він прийшов на землю і проповідував мир тим, хто був далеко, і тим, хто був поруч. Лише тоді, коли людина повірить в Ісуса Христа як свого Спасителя, вона стає Його назавжди. То ж ми більше не чужі й не прихоськи, а співгромадяни народу Божого й члени Його сім'ї (Еф. 2:14–19).

У Нагірній проповіді Ісуса Христа є прекрасна обітниця для людей, які примирилися з Богом.

Інтерактивна вправа «Розсіпанка»

Упорядковуючи розсіпанку, ви прочитаєте ключовий вірш уроку. Утворене речення запишіть.

Во	Ро	ми	Бла	
9	5	13	1	
Си	Жен	ти	ся	ми
11	2	15	19	4
На	Ми	ні	ці	бо
				вуть

12	16	3	7	14	18	
Наз	Бо	тво	вуть	Мт.	5:	9
17	8	6	18	20	21	22

«Блаженні миротворці, бо вони силами Божими стануть» (Мт. 5:9)

Учитель.

— Що обіцяє Бог миротворцям у цьому вірші? (Відповіді учнів.)

Хвилинка творчості

Символом миру є голуб. На пам'ять про сьогоднішній урок виготовимо голуба миру. На його крильцях напишіть ключовий вірш уроку.

Учитель роздає заготовки тулуба пташки. Учні обводять свої долоньки — це будуть хвіст і крила голуба.

VI. Узагальнення та систематизація набутих компетентностей

Учитель. Отже, лише той, хто живе в мирі з Богом, може навчати бути в мирі з іншими. Якщо Бог іде назустріч людині, щоб примиритися з нею, то й ми повинні робити так само, а не чекати, коли хтось прийде до нас просити пробачення.

Миротворці прагнуть вирішувати власні конфлікти, шукати миру та прославляти Бога. Вони не воліють бути першими, ціною приниження інших. «І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві» (Кол. 3:17).

Нехай Бог миру завжди буде з вами!

VII. Домашнє завдання.

Написати твір на тему «Моє примирення з другом».

ВЗАЄМИНИ МІЖ БРАТАМИ І СЕСТРАМИ

Урок для 10 класу

Мета: актуалізувати знання учнів про значення християнства в житті людини, поглибити їх знання про братерські стосунки; розвивати в учнів інтерес до вивчення Біблії; робити самоаналіз своїх стосунків з братами і сестрами; розвивати емоції учнів; виховувати любов і повагу до членів сім'ї як моральну необхідність.

Обладнання: Біблія; репродукції картин (див. кольорову вкладку); склянка з приклеєним написом «база даних»; кольоровий папір.

Тип уроку: урок формування умінь і навиків.

Ольга Прокопович,
м. Рівне

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент. Вітання

Учитель. Хочу розповісти вам притчу.

Жила на світі одна дуже велика родина — більше як 100 людей. Ціле село. Мир і злагода були в цій родині: ні сварок, ні бійок, ні чвар.

Чутки про цю сім'ю дійшли до самого володаря країни. І вирішив він перевірити, чи правду кажуть люди. Прибув він у село і одразу помітив: скрізь чисто, гарно, достаток і мир. Вирішив правитель дізнатись у глави сім'ї, як було досягнуто такого ладу. Той взяв аркуш паперу і щось довго писав на ньому, — видно, не дуже вправний був у грамоті. Нарешті передав лист володарю. Той узяв папір і дуже здивувався. На папері було написано три слова: любов, прощення, терпіння.

— І це все?! — вигукнув правитель. Старий взяв аркуш і, щось дописавши, повернув його володарю. А на словах додав:

— Це основа життя всякої хорошої сім'ї.

II. Перевірка домашнього завдання.

Учитель. Як ви думаєте, для чого людині потрібна сім'я (родина)?

— Досконала родина: утопія чи реальність?

— Як християнство може впливати на сімейні стосунки?

— Як ви думаєте, що дописав глава родини (у притчі) на аркуші паперу?

Заслухати відповіді учнів.

На аркуші паперу було дописано: «100 разів любов, 100 разів прощення, 100 разів терпіння».

III. Актуалізація опорних знань учнів

Учитель. Вам подобається бути дитиною в сім'ї?

— Які «+» і «-» бачите в такому статусі?

— Який у вас досвід спілкування з братами та сестрами?

— Як би ви характеризували свої стосунки з ними одним словом? (Наприклад, довірливі, взаєморозуміння, перемир'я, підтримка, охорона тощо.)

[Скористатись методом «мікрофон»].

IV. Мотивація навчальної діяльності учнів

Учитель. Послухаємо «Молитву» (у запису або зачитує хтось із учнів)

Вислухай мене, Боже, мій Господи!

Почуй моє благання:

Пошли в сім'ю мою

Мир, спокій і єднання.

Ти, що таємно з неба поглядаєш,

Про мою маму й тата мого

Добре усе знаєш ...

Навчи батьків моїх

У Божім страсі жити,

А нам, братам і сестрам,

Ніколи не сваритись.

Учитель. Чи актуальні для вас особисто слова цієї дитячої молитви?

— А для українських родин?

V. Повідомлення теми і мети уроку

VI. Основна частина уроку

1. Учитель. Як ми вже знаємо, Бог створив людей на Свій образ і подобу, наділивши їх різноманітними дарами (властивостями, талантами, здібностями). Тому й проблеми, які виникають у житті людей, вони розв'язують по-різному: хто обмірковує логічно, хто пише вірші чи музику, хто бере до рук зброю чи хірургічний скальпель, а хтось малює...

Пропоную вам зараз виконати вправу «Картинна галерея».

[Методичні рекомендації. Запропонувати учням розглянути репродукції картин:

1. Байеу-і-Субіас Ф. «Адам і Єва покликані до відповідальності за свої гріхи». XVIII ст.
2. Тиціан В. «Каїн і Авель». XVI ст.
3. Флавицький К. «Діти Якова продають свого брата Йосипа». XIX ст.
4. Рубенс П. «Ісус Христос миє ноги апостолам». XVI ст. —

із їх наступним обговоренням. Заслухати відповіді учнів.]

Обговорення:

— Яке загальне естетичне враження від полотен?

— Які емоції переживають герої картин?

— Чи зрозумілі вам мотиви їхньої поведінки?

— Що об'єднує ці полотна? (Очікувана відповідь: гріхозна природа героїв сюжетів, які є братами між собою.)

— Хто або що відрізняє картини? Чому? (Очікувана відповідь: Ісус Христос — безгрішний Син Божий — Своїм земним життям подав приклад, як повинні жити люди.)

2. Учитель. У Біблії слово «брат» уживається в різних значеннях: прямому, символічному та духовному.

Пряме значення слова «брат»/«сестра» — це діти одних батьків. У культурі єврейського народу, як і в деяких інших східних народів, брат у сім'ї (особливо старший брат,

первісток) мав особливі обов'язки і права. Він був «правою рукою» батька в усіх родинних справах, захисником молодших братів і сестер, а згодом — і всієї сім'ї. По смерті батька первісток успадковував половину статку сім'ї (друга половина порівну ділилась між іншими дітьми), ставав лідером родини в усіх її справах, надавав матеріальну допомогу членам родини (утримував старих, малих, немічних). Досі в деяких країнах Близького Сходу немає сиротинців — сиріт забирають у свою сім'ю найближчі родичі.

З огляду на все вищесказане, немає нічого дивного в тому, що Аврам назвався братом Сари (Бут. 10:10–20). (Авраамом і Саррою вони стали пізніше.)

Саме тому раб Авраама домовився про наречену для Ісака, Ребекку, спочатку з її братом, Лаваном, а вже потім — з батьками і самою дівчиною. (Бут. 24:28–33; 24:50–58).

Саме тому так жорстоко помстились брати за безчестя сестри їхньої Діни, бо «так не робиться» (Бут. 34).

Також слово «брат» застосовувалось до двоюрідних чи зведених братів.

Символічно «брат» може означати подібність, однаковість або рівність. Наприклад:

«Я став братом шакалам, а струсятам — товаришем» (Йов. 30:29);

«Теж небалий у праці своїй — то брат марнотратнику» (Пр. 18:9).

Духовне значення слова «брат» пов'язане з духовною сферою людини, тобто зі стосунками Бога й людини. Зупинимось на цьому детальніше й виконаємо вправу «У пошуках істини».

[Методичні рекомендації. Учням пропонується вибрати будь-яку кольорову картку з «бази даних», на якій указано один вірш, прочитати, обдумати, як він стосується теми уроку, і поділитися думками з однокласниками.

Вірші з Біблії краще згрупувати й для кожної групи обрати певний колір. Наприклад:

1. Ставлення Бога до проблем у стосунках між братами (сестрами): Бут. 4:9–12; Пр. 6:16–19; Мт. 5:22–24; 25:34–46; Мр. 3:33–35; 10:28–30. *Картки червоного кольору*
2. Моє ставлення до брата, який згрішив проти мене: Лк. 17:3–4; Мт. 18:15–17; 1 Кор. 6:5–8; Як. 4:11–12; 2:14–17; Повт. 15:2–4; Лк. 6:41–42. *Картки зеленого кольору*
3. Християнський погляд на взаємини між людьми Мт. 5:47–48; Рим. 12:10; 1 Сол. 4:9–12; Євр. 13:1; 1 Ів. 2:9–11; 3:10–18; 4:20–21; 1 Петр. 2:17; 3:8–9; Пс. 133:1; Пр. 14:31. *Картки блакитного кольору*

Учитель. Молодці, ви гарно попрацювали! А зараз спробуємо сформулювати висновки вашої роботи, щоб вони могли послужити тим, хто прагне вдосконалювати свої стосунки в сім'ї і за її межами. Будь ласка, чітко, одним реченням сформулюйте свій висновок-пораду.

[Учні записують поради в робочий зошит. Наприклад:

1. Зберігайте мир і приязнь у стосунках із братами і сестрами.
2. Робіть добро, особливо у відповідь на зло.
3. Беріть відповідальність на себе за молодших чи слабших.
4. Моліться за своїх братів і сестер, моліться разом із ними за свою сім'ю та інших].

Учитель. Сьогодні на уроці ми розглядаємо досить актуальну проблему для кожного з нас. І як же без консультацій зі спеціалістами? Тому на часі виконання вправи «Консультація спеціаліста».

[Методичні рекомендації. Роздати матеріали учням-«спеціалістам» для ознайомлення з ними однокласників під час уроку].

1. Консультація антрополога

Учений-антрополог запропонував дітям африканського племені пограти в гру: біля дерева поставив кошик із фруктами та оголосив, що його отримає той, хто перший прибіжить до дерева.

Учений зробив знак рукою починати рух. Діти... швидко взяли за руки й побігли до дерева всі разом. А потім усі разом ласували смачними фруктами.

Збентежений антрополог запитав, чому вони побігли разом, адже кожен із них мав нагоду отримати більше благ для себе одного? На це діти коротко відповіли: «Обонато». Їхньою мовою це означало: «Я існую тому, що існуємо ми». Хіба можна, щоб один був щасливий, а інші — ні? (О.Г. Рогова «Обонато».)

2. Консультація біолога

Учені-біологи ще наприкінці ХХ ст. (1988 р.) довели, що всі люди мають однакову ДНК. А це свідчить про єдиного предка по материнській лінії. А 1995 р. було виявлено єдину послідовність генів у чоловіків, що свідчить про єдиного предка по чоловічій лінії. Але Бог у Своїй турботі про людство відкрив цю інформацію ще на перших сторінках Біблії!

Чи означає це, що Каїн одружився зі своєю сестрою? Так.

Чому зараз заборонено одружуватись не тільки з рідними братами і сестрами, а й з двоюрідними чи навіть троюрідними? Відомо, що кожна людина успадковує половину генів від батька і половину — від матері. Адам і Єва мали ідеальні гени доти, доки не згрішили. Гріхопадіння мало катастрофічні наслідки для всього людства: у генах Адама і Єви стався «збій», тобто молекула ДНК почала відтворюватися з «помилками». А це означає, що в їхніх дітей можуть накластися гени з однаковими «помилками» і це призведе до певних вад (такі діти фізично та психічно слабші, можуть народитись розумово відсталими тощо).

Натомість, якщо батьки не мають родинних зв'язків, то збільшується ймовірність того, що «помилки» в їхніх генах будуть різними. При цьому ймовірність народження здорових дітей у такої пари різко зростає, бо коли накладаються здоровий і з «помилкою» гени, то «перемагає» здоровий ген. Але, незважаючи на це, людство загалом деградує, бо «помилки» в генах накопичуються з покоління в покоління. Каїн, як і його брати й сестри, уже не отримали ідеальних генів Адама і Єви, але ще не мали теперішніх недосконалих генів, бо на той час наслідки гріха були ще порівняно мінімальними. Заборона на шлюби між рідними була введена Мойсеєм за наказом Бога значно пізніше.

3. Консультація історика

Учені-історики відзначають, що практично в усіх відомих нам культурах із глибокої давнини існувало табу на шлюби між братами і сестрами, батьками і дітьми.

Але в деяких суспільствах (наприклад, Древній Єгипет, Імперія інків та ін.) для правителів робили виняток. У королівських сім'ях Європи (іспанські Габсбурги, французькі Бурбони, пруські Гогенцоллерни) практикувались шлюби з двоюрідними чи троюрідними братами і сестрами. Мотивацією таких шлюбів були, однак, не високі почуття, а егоїстичний матеріалізм: багатство, влада, привілеї залишались в руках однієї родини.

Інцест (лат. Incestus — нечистий, гріховний) був прийнятний, головним чином, у суспільствах, де влада правителів була необмежена, а люди часто поклонялись ідолам. Щоб уберегти свій народ від такої практики, Бог, даючи йому Обіцяну землю, звелів знищити місцеві племена і стерегтись шлюбів із ними, бо через такі стосунки єврейський народ легко впадав в ідолопоклонство, порушуючи Закон (Повт. 7:1–5).

Законом також регулювались сексуальні стосунки в суспільстві (зокрема, Лев. 18:6–24; 20:10–23 та ін.). Інцест, позашлюбні та гомосексуальні стосунки однозначно карали смертю.

4. Консультація психолога

Психологічні дослідження, які проводились 2014 року в Есекському університеті (Велика Британія), показали деякі особливості у формуванні якостей характеру людини залежно від того, чи має вона братів і сестер.

Отже:

— старші діти в сім'ї зазвичай більш відповідальні й турботливі;

— молодші зазвичай уміють прихилити до себе людей, часто стають «душею» товариства;

— ті, хто мають і старших, і молодших братів і сестер переважно спокійні та врівноважені, уміють провадити перемовини й готові до компромісів;

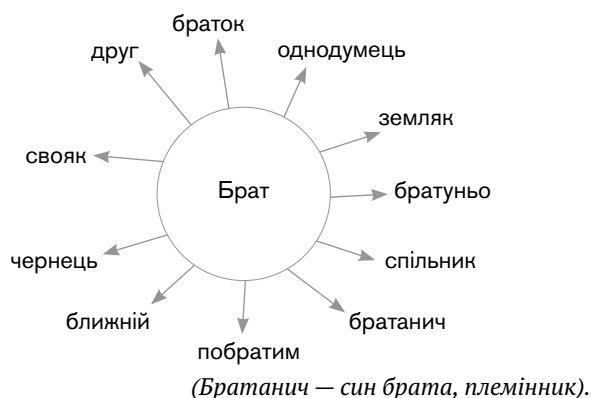
— на одинаків у сім'ї батьки покладають великі надії, тому такі діти часто ростуть творчими, винахідливими, мають значні академічні успіхи.

Натомість в іншому опитуванні, де участь брала понад 1000 сімей, дітей запитували: «Якби ми могли виконати одне твоє бажання щодо батьків, чого б тобі хотілося?». Результат вразив навіть самих дослідників: на першому місці опинились прохання, щоб їхні батьки менше втомлювались і напружувались. Виявляється, стрес у батьків послаблює інтелект дітей, виснажує їхню імунну систему, підвищує ризик ожиріння, діабету, алергії, психічних захворювань і навіть погіршення стану зубів.

Учитель. Отже, усі люди на Землі походять від Адама і Єви. А оскільки їхнім Творцем є Бог, то це означає, як вважають деякі теологи, що ми можемо вважати Адама і Єву спочатку братом і сестрою, а потім — подружжям. Через таке розуміння стосунків між першими людьми виникли й розглянуті нами сімейні традиції єврейського народу. В цьому контексті Ісус Христос пояснював людям, хто такий ближній і хто брат Йому: «Бо хто Богу волю чинитиме, той Мені брат, і сестра, і мати» (Мр. 3:35).

VII. Осмислення об'єктивних взаємозв'язків у матеріалі уроку

1. Доберіть синоніми до слова «брат» і відповіді представте наочною схемою.

2. Прокоментуйте оголошення: «Послуга «Брат на пів години». Чоловік кримінальної зовнішності прийде в школу і заступиться на перерві за клієнта».
3. Визначте, які проблеми порушує автор поезії та головну думку твору.

Автобус

«Ненавиджу автобус», — сказала ти,
Що мав твою маму везти у світі.

Її, як повітря, тобі бракувало,
І серце дитяче в розпучі ридало.
І мати стояла, немов кам'яна, —
Ножем її різали доньки слова.
Обняла і міцно її цілувала,
Приїхати скоро доньці обіцяла...
Пригнічена, йшла до автобуса мати,
Обернулася поглядом дочку обняти.
Дитина безсила додому валилась —
Сестра підхопила, сльозами залилась.
Як їхала мати, — не дай, Бог, нікому...
Хай долари нас не вганяють у кому!
І той, що в державі сьогодні керує,
Чи біль він тієї родини відчує? (Автор невідомий)

4. Запропонуйте свою назву твору

Одна молода мама очікувала народження другої дитини. Довідавшись, що то дівчинка, навчила свого первістка, синопка Михайлика, аби він, поклавши голову на її живіт, разом із нею співав колискову маляті, яке мало народитись. Пісенька, що починалась словами: «Зірочко, зіронько, вже ніч близенька...», дуже подобалась хлоп'яті і тому часто співав її.

Пологи були передчасні й важкі. Малесеньку дівчинку поклали в інкубатор, де вона перебувала під постійною лікарською опікою. Лікарі вже почали готувати батьків до найгіршого: їхня донечка мала дуже малі шанси вижити. Малий Михайлик благав їх: «Хочу її побачити! Конче мушу її побачити!»

За тиждень дитині погіршало. Тоді мама вирішила привести Михайлика у відділення інтенсивної терапії. Медсестра намагалась перешкодити цьому, але мама рішуче підвела хлопчика до ліжечка сестрички, яка була приєднана до численних апаратів, що утримували її при житті.

Наблизившись до сестрички, Михайлик за звичкою почав тихенько співати: «Зірочко, зіронько...».

Дівчинка відразу відреагувала: почала дихати рівно, без задишки. Мама, схвильована до сліз, попросила: «Співай, співай далі, синку!» І Михайлик співав. Дівчинка почала ворушити маленькими ручками. Мама й тато то плакали, то сміялися. Медсестра зачудовано споглядала, не вірячи власним очам.

За кілька днів батьки змогли забрати малечу додому. Радості Михайлика не було меж.

Лікарі, здивовані покращенням стану новонародженої, намагались науково пояснити цю подію.

Але мама й тато знали, що це — диво. Диво любові братика до сестрички, яку він так чекав!» (Б. Ферреро. Братик)

VIII. Підсумки уроку

1. 10 квітня відзначають усесвітній День братів і сестер, щоб нагадати людям про сімейні цінності, побудовані на любові, турботі та взаємоповазі між близькими людьми.
2. «Якщо ми будемо дотримуватись принципів, яких учить Біблія, наша країна буде завжди у розквіті. Якщо ми або ж наші нащадки знехтуємо авторитетом цієї Книги, — на нас чекає катастрофа, і вона перетворить нашу славу в ганьбу». (Деніел Вебстер, американський політик і адвокат, XIX ст.)
3. Міцна сім'я — міцна держава: молисьмо, щоб Бог не допустив духовної деградації нашого суспільства.

IX. Домашнє завдання (за вибором):

- 1) напишіть лист брату (сестрі), який зміцнив би ваші стосунки;
- 2) запропонуйте можливості для покращення стосунків у спільноті (сім'ї, класі, вулиці, місті, державі).

ЛЮБОВ ІЗ РОЗРАХУНКУ

Інтернет-квест

Позакласний захід із математики, інформатики, християнської етики для учнів 8–10 кл.

Мета: формувати інформаційно-цифрову та математичну компетентності, спілкування рідною та іноземними мовами, критичне мислення, навички безпечного користування інтернетом; розвивати навички командної роботи, толерантне ставлення до інших; виховувати повагу до навколишніх, загальнолюдські моральні чесноти, засновані на національних християнських принципах.

Світлана Кудрей,
учитель математики
та інформатики
Ізяславського НВК № 5
Хмельницької обл.

ВЕБ-КВЕСТ

Учитель. Добрий день усім присутнім! Сьогодні спробуємо відповісти на багато різних запитань, що стосуються навчання та життя, узагальнимо досвід із пошуку інформації в інтернеті, будемо вчитись критично її аналізувати та застосовувати для розв'язання різних завдань. Вироблятимемо вміння працювати в команді, швидко розв'язувати проблеми, приймати та поважати думку інших, учитись слухати й чути навколишніх.

Ми завчасно поділились на команди. Будьте уважні, за відповідь на кожне запитання та правильне виконання завдання ви одержуватимете бали. Команда, яка в підсумку набере найбільшу кількість балів, одержить приз.

Отже, першим завданням буде з'ясувати тему нашого квесту. Що є найважливішим у нашому житті? За малюнками на слайдах спробуємо сформулювати тему. ...

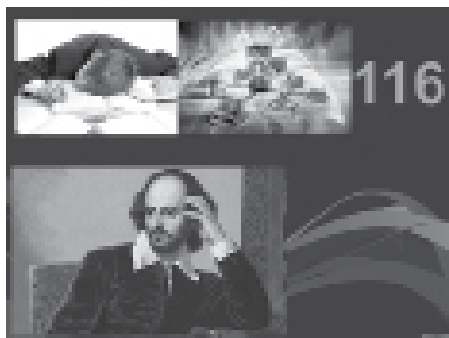
Отож тема нашого квесту — «Любов з розрахунку».

Наша історія, що може трапитись навіть з вами, відбулась зі звичайними хлопцем та дівчиною. Як це зараз поширено, вони познайомилися в інтернеті. Вона, Марічка — студентка політехнічного коледжу з Тернополя, він — Джек, теж студент, із Берлінгема, що вчиться на програміста, гарно проводили час, спілкуючись через екран дисплея. Розуміючи, що між ними виникає

щось більше, ніж просто балачки в чаті, дівчина усвідомлювала, що, можливо, майбутній програміст є не тим, за кого себе видає, і вирішила випробувати його різними завданнями.

— Хто запам'ятав, як звали дівчину й звідкіля вона? А як — хлопця?

Спочатку Марічка надіслала Джо листа такого змісту. Хто це і як це стосується нашої теми? Яке слово зашифровано в ребусі? (Див. слайд) (Вільям Шекспір, сонет 116)

Джек і вам потрібно знайти цей сонет мовою оригіналу та розкодувати назву програми для виконання наступних завдань. Щоб це зробити, треба записати підряд літери сонета, які вказані в шифрі (перше число вказує на номер рядка, друге — номер літери у ньому).

Sonnet 116

Let me not to the marriage of true minds

Admit impediments. Love is not love
Which alters when it alteration finds,
Or bends with the remover to remove:
O no! it is an ever-fixed mark
That looks on tempests

and is never shaken;

It is the star to every wandering bark,
Whose worth's unknown,

although his height be taken.

Love's not Time's fool,
though rosy lips and cheeks

Within his bending

sickle's compass come:

Love alters not with his brief

hours and weeks,

But bears it out even to the

edge of doom.

If this be error and upon me proved,
I never writ, nor no man ever loved.

William Shakespeare

(1;20) (1;27) (2;18) (7;27) (8;5) (8;36)
(12;6)

Поки виконується це завдання, пропоную присутнім насолодитись цими чудовими рядками англійського лірика українською мовою у перекладі Д. Паламарчука.

Не буду я чинити перешкоди
Єднанню двох сердець. То не любов,
Що розцвіта залежно від нагоди
І на віддаленні згасає знов.

Любов — над бурі зведений маяк,
Що кораблям шле промені надії,
Це — зірка провідна, яку моряк
Благословляє в навісній стихії.

Любов — не блазень у руках часу,
Що тне серпом своїм троянди свіжі —
І щік, і уст незайману красу.
Той серп любові справжньої
не ріже.

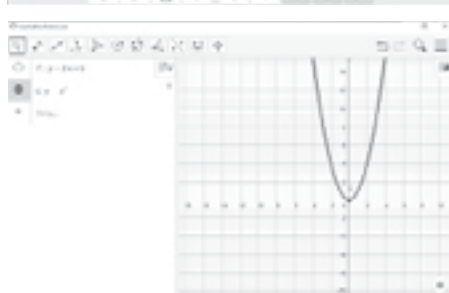
Як це брехня — я віршів не писав,
І ще ніхто на світі не кохав.

— Ми бачимо, що це програма GeoGebra. Наступним завданням потрібно встановити цю програму, яка є безкоштовною у вільному доступі, на якомога більшу кількість власних смартфонів.

Щоб познайомитися з цією програмою, спершу побудуємо графіки вже відомих нам функцій. Спробуємо побудувати графіки функцій:

- 1) $y = 3x - 5$
- 2) $y = x^2$
- 3) $y = \frac{7}{x}$
- 4) $y = \sqrt{x}$

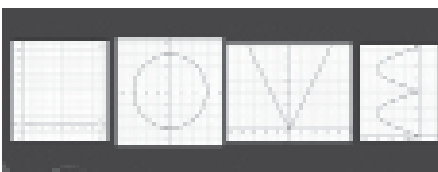
— Як вони називаються?

Черговим посланням від Марічки було наступне.

$$y = \frac{1}{x}; x^2 + y^2 = 9; y = |-2x|; x = -3|\sin y|$$

— Що вона хотіла сказати?

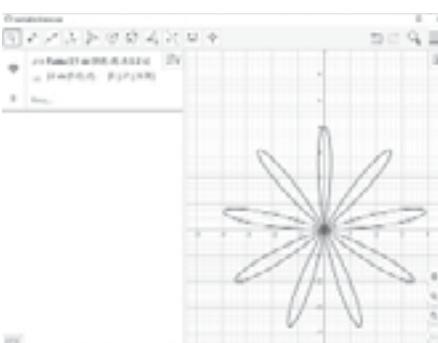
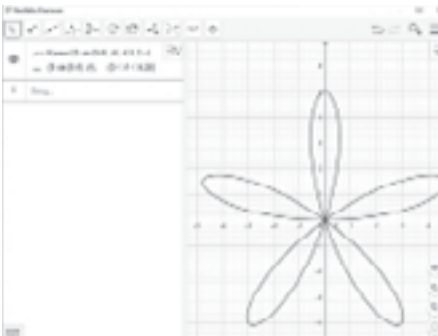
$$y = \frac{1}{x}; x^2 + y^2 = 9; y = |-2x|; x = -3|\sin y|$$

Розшифрувавши Маріччине повідомлення, Джо також вирішив зробити їй сюрприз і надіслав наступне.

$$\rho = 4\sin(5 * \theta)$$

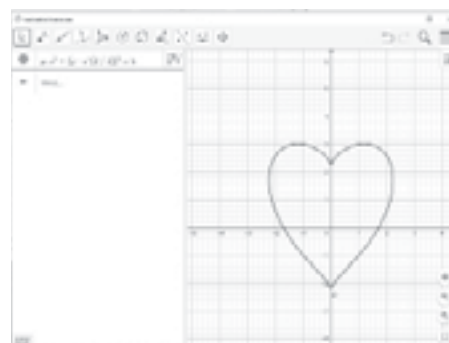
Проекспериментуйте з параметрами, спробуйте зробити малюнок з більшою кількістю пелюсток (# — кількість пелюсток)

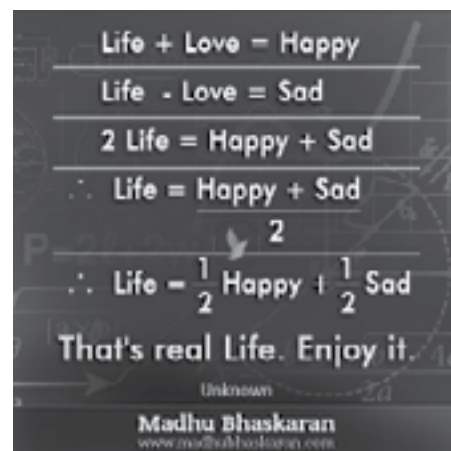
Допоможіть закоханим знайти графік серця (кардіоида). Яка команда побудує їх більше?

$$x^2 + (y - x^{\frac{2}{3}})^2 = 5$$

$$(x^2 + y^2 - 1)^3 = x^2 y^3$$

Сподіваюсь, що наші герої житимуть разом довго й щасливо. Для того щоб допомогти їм у цьому, пропоную вам знайти формулу любові (щастя) (у довільному вигляді).

Ми розпочинали з відомого класика, чие ім'я обов'язково асоціюється з коханням.

Існує ще одна Книга, основною темою якої є любов. Це — всесвітній бестселер, який майже за 2000 років перекладений близько 200-ма мовами і залишається найвидаванішою книгою.

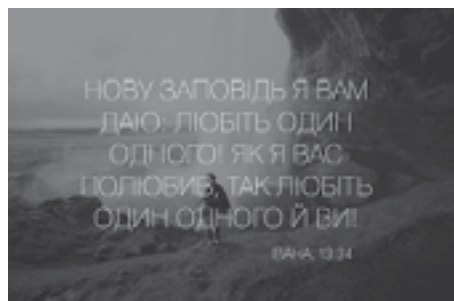

— Що це за Книга? Хто її Автор?
Так, це Книга книг — Біблія.

Пропоную вам знайти текст цієї Книги в інтернеті. (Що більше учасників команди відкриють на своїх смартфонах Книгу, то більше балів).

Для виконання наступного завдання пригадаємо, який метод кодування використовується в Біблії для позначення або пошуку потрібної інформації.

Розглянемо приклад посилання з Біблії: Івана 13:34.

– Що означає перше слово? (Назва книги)

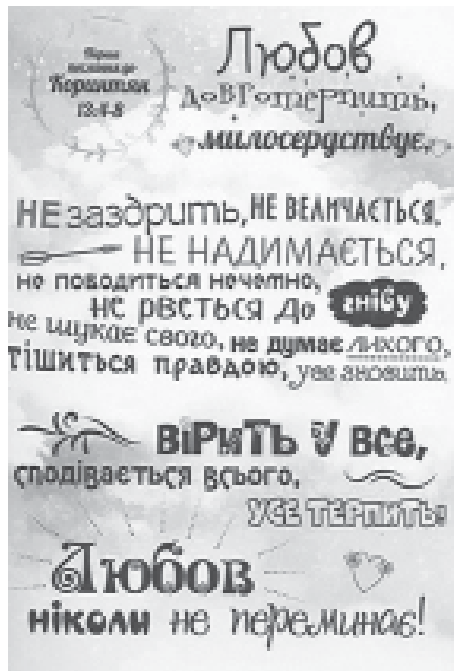
– Що позначає перше число? (Номер розділу відповідної книги)

– Що позначає друге число? (Номер вірша відповідного розділу)

Отже, бачимо, зміст цього посилання.

Біблія, як основна книга життя, містить формулу любові.

Пропоную вам знайти її за посиланням: 1 Коринтян 13:4-8 (Якогого більше учасників команди повинні це зробити).

Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечестно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестане! (1 Кор. 13:4-8)

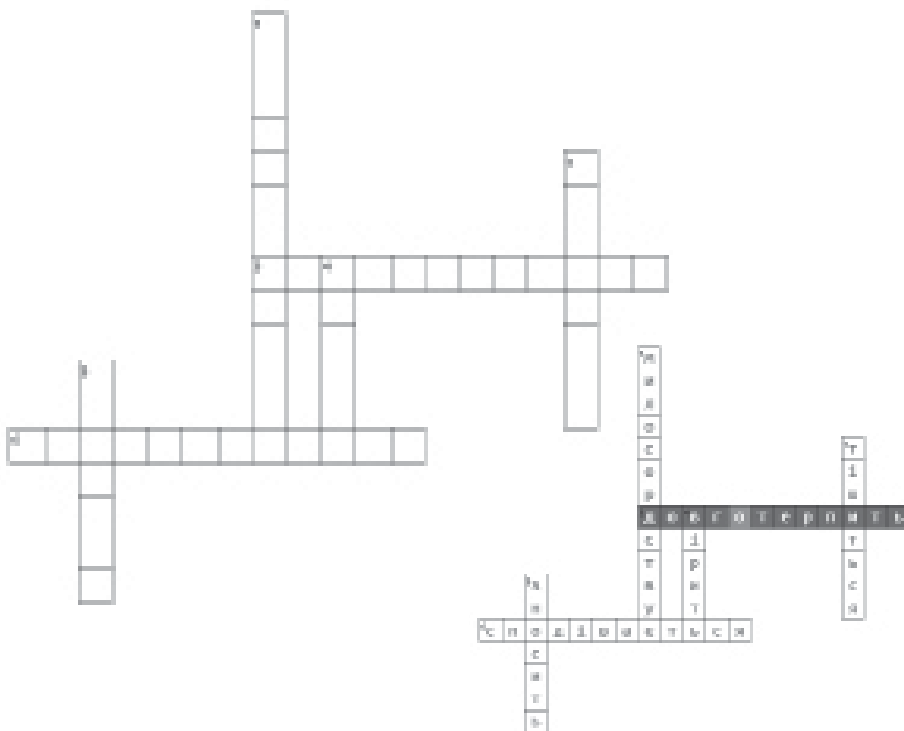
Проаналізуємо цю формулу, з'ясувавши, що ж потрібно робити для досягнення бажаної любові та чого треба уникати. Одна команда визначає, що любов робить, а інша, що — ні.

Для цього пропоную кожній команді розгадати кросворд. Слово, яке

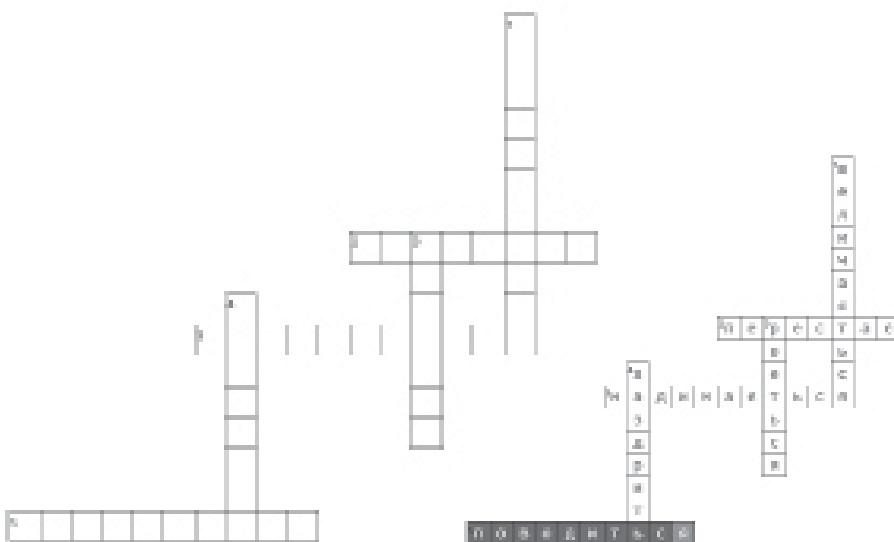
потрібно вписати, закодоване числом, що відповідає номеру цього дієслова у щойно знайденому посиланні 1 Кор. 13:4-8.

Прошу вас перейти за відповідними посиланнями та колективно розгадати кожен свій кросворд.

1) <https://crosswordlabs.mcom/view/2020-08-02-47>

2) <https://crosswordlabs.com/view/2020-08-02-57>

Сподіваюсь, тепер, знаючи всі «плюси» та «мінуси», ви в майбутньому зможете, якщо не уникнути розчарувань та невдач, то, принаймні, звести їх до мінімуму.

Відео: https://youtu.be/_NboOm_A-kA

Підбиття підсумків, нагородження переможців.

Бажаю вам, щоб ваше життя було сповненим любові від вашої родини, друзів. І пам'ятайте, щоб бути любленим, треба любити самому.

ПІЗНАЮЧИ КРАСУ ТА СИЛУ ХРИСТИЯНСТВА

Ярослав Себастьян Тегза, 1981 р. н. Бакалавр соціології та богослов'я. Проповідник. Належить до євангельської церкви Святої Трійці в м. Хуст на Закарпатті. Одружений. Батько трьох дітей. Та сьогодні знайомимося з ним як із письменником-початківцем. Готується до друку його перша книжка «Дорога», яка має дуже гарний підзаголовок: «Пізнаючи красу та силу християнства» і з фрагментами якої ви можете ознайомитися.

— Пане Себастьяне, що Ви можете сказати про власне «пізнання краси та сили християнства»?

— Свою особисту дорогу віри я міг би без вагань назвати пошуком люблячого Бога. І тоді, коли я був свідомий цього, і тоді, коли цього не усвідомлював, я завжди шукав люблячого Бога. Перше, що мене приваблювало в християнстві від самих початків мого знайомства з ним (я мав тоді 11 років),

це було випромінювання добра і краси. А також правди. Та водночас мій шлях проходив через гущі хибної релігійності, якої було чимало, як у мені самому, так і навколо мене. Доводилось буквально продиратися через ці гущі до чистої віри. Я часто торкаюся цих тем у книзі і висвітлюю вияви хибної релігійності, які стоять на перешкоді правдивого пізнання Бога. Тому я додав би до сказаного вище, що моя особиста дорога віри була дорогою від страху до любові, від рабства до свободи, від Закону до благодаті, від суворості до милосердя, від полеміки до діалогу. І вона на цей момент ще не закінчилась. Господь і сьогодні виводить мене з нових єгипетських неволь моєї власної душі.

— Чи мріяли Ви колись стати письменником?

— У дитинстві та підлітковому віці я не мріяв стати не те, що письменником, важко було уявити, що я коли-небудь

буду читачем. Справжній інтерес до книг народився вже в старших класах, коли мені було 16 років. Відтоді, власне, я почав постійно щось читати і робити різноманітні нотатки, писати вірші та статті. Але тільки зараз видаю першу книгу. І сподіваюсь на цьому не зупинитись. Ось буквально ще одна лежить у мене недописана. Мені дуже подобається писати і я хотів би цим займатися і надалі.

— Як виникла ідея написати книжку?

— Я просто робив різні дописи та коротенькі нотатки у Facebook. Згодом це стало регулярним заняттям. Багато хто дякував і ділився добрими відгуками. Тоді кілька друзів запропонували вибрати найкращі дописи і видати їх однією книжкою. Я так і зробив. Тільки не окремі, а майже всі. За сім років. Потім уклав їх за темами, розмістивши в логічному, а не хронологічному порядку, як вони були написані, поділивши на частини та розділи. Найбільше праці пішло на «затирання швів», щоб текст був цілісний. І так врешті вийшла книжка.

— Кому вона адресована?

— Зміст книжки охоплює весь спектр християнської віри. Від теми Божого об'явлення до християнського погляду на політику; від того як стати християнином і до того, як християнин повинен жити у світі. Вона буде корисною як для тих, хто тільки цікавиться християнством, так і для тих, хто є віруючим уже давно.

— Що найважливіше Ви обов'язково хотіли б передати (прищепити, виховати) своїм дітям і що могли б побажати всім батькам і вчителям, читачам нашого часу?

До речі, я пишу про це у своїй книзі. У ній є розділ, який так і називається: сім'я. Якщо сказати коротко, то я хотів би прищепити своїм дітям любов до Бога і навчити їх покладати свою надію на Нього, а не опиратися винятково на свої сили та розум. Я хотів би навчити їх мислити критично, цінувати свободу і брати на себе відповідальність за своє життя та світ навколо. Я хотів би, щоб вони мали страху Господній і ніколи не мали страху перед людьми. Я хотів би, щоб вони речі використовували, а людей любили, а не навпаки. Я хотів би, щоб вони жили згідно з мудрістю Христовою, яка говорить, що більше щастя давати, ніж брати.

ЛЮДИНА ПЕРЕД БОГОМ

Немає, напевно, такої людини, яка б рано чи пізно не ставила собі питання про Бога. Є Він чи Його немає? Що Він думає про нас? Як дивиться на нас? Як нас оцінює? Що Він від нас очікує? Що мені робити, щоб бути з Ним? Для того щоб зайняти правильне положення перед Богом і мати налагоджені стосунки з Ним, кожна людина повинна знати як мінімум три засадничі істини про Нього. Я не говоритиму загально, а звертатимусь до кожного особисто:

Перша істина. Бог любить тебе і має щодо тебе добрі наміри. Він створив світ не з нудьги чи для експерименту, а з надміру любові. Всього того, що існує, могло й не бути, але воно є тому, що Бог захотів, аби воно було. І це бажання народилося з надміру Його любові. І ти теж був бажаний, тому, що є люблений Ним.

Друга істина. У Бога є претензії до тебе! Так, у люблячого Бога є серйозні претензії до тебе. Адже Він є Богом рев-

нимим. Його ревність палає гнівом на все, що відвертає нас від Нього. І проблема не в матеріальних речах, а в нашому ставленні до них. Коли ми стаємо до Бога спиною і живемо своїм життям у власне задоволення — це називається гріхом. Це може виявлятися як у байдужості, так і у відвертому запереченні Бога. Можна устами наблизитися до Бога, а серцем блукати далеко від Нього. Так чи інакше Бог усе бачить, і Він не може проігнорувати нашу невдячність. І над тобою також палає Його святий гнів за несправедливість і нечестя, які є у твоєму житті.

Третя істина. Бог веде тебе на суд! Так, люблячий Бог починає тяжбу з тобою. Він буквально тягне тебе на судилище. Але не для того, щоб тебе погубити, а щоб спасти; не для того, щоб тобі відомстити, а щоб тебе повернути до Себе. Його любов вимагає справедливості. А що таке справедливість для Нього? Відновлення єдності. Не просто покарання, а примирення грішника з Собою. І цей суд відбувся на хресті: «Бог, — пославши Свого Сина в тілі, схожій на гріховне тіло, ради гріха, осудив гріх у тілі, щоб праведність Закону сповнилась на нас, що ходимо не за тілом, а за Духом»¹. «Христос, щоб привести нас до Бога, один раз постраждав за гріхи наші: праведник — за неправедних, умертвлений тілом, але оживлений у Дусі»². «Він сам у Своїм тілі виніс наші гріхи на дерево, щоб ми, вмерши для гріхів, жили для справедливості, — ми, що Його синяками зцілились»³.

Голгофа — це всесвітня судова зала. І ми всі є учасниками цієї судової тяжби, яку розпочав Сам Бог. Учасні в цій драмі неможливо уникнути. З неї можна вийти тільки виправданим, або засудженим. Цей суд страшний і дискомфортний, але це суд любові. Він здирає з нас листя нашої фальшивої значущості, але не залишає нас повністю нагими, бо одягає нас у значно кращий одяг Христової гідності.

Бог є позивач, ти — відповідач. Якою буде твоя відповідь? І це є **четверта істина**: Бог очікує від тебе віри і навернення!

«Клянусь, як от живу Я, — слово Господа Бога, — Я не бажаю смерті грішника; бажаю, щоб він відвернувся від своєї поведінки і жив. Відверніться, відверніться від вашої лихої поведінки! Чому б вам умирати, доме Ізраїля?»⁴

«Поверніться до Мене усім вашим серцем, у пості, в плачі й у жалі. Роздеріть серце ваше, а не одягу вашу, і поверніться до Господа, Бога вашого, бо Він благий і милосердний, довготерпеливий і многомилостивий, — і уболює над нещастям»⁵.

ДОСКОНАЛИЙ ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

Світ, у якому ми живемо, досить суворий. Щоб тебе не затоптали, треба силою відстоювати своє місце під сонцем. Культура агресивно нав'язує свої тренди. І для церкви є велика спокуса зайняти у світі войовничу позицію. Бо інакше нас просто

з'їдять. Але в такому разі християнам загрожує стати дзеркальним відображенням світу. А церква стане втіленням міфу про лицаря, який убив дракона, але зрештою сам перетворився на нього.

Та Ісус, здається, говорить якраз протилежне, коли каже: «Я посилаю вас як ягнят серед вовків». Так, Євангелія говорить і про духовну війну, і про суд, і про перемогу, але це зовсім інший тип війни, інший спосіб суду та інший шлях пе-

¹ Рим. 8:3-4

² 1 Петр. 3:18

³ 1 Петр. 2:24

⁴ Єз. 33:11

⁵ Йойл. 2:12-13

ремоги. Тому наша зброя не тілесна. І це стосується не тільки фізичної зброї, тому що пацифізм може бути ого-го який агресивний. А духовну істину доносити можна ще й як борзо і зухвало. Але це не дорога хреста. Войовничий настрій — це дух світу, а не Христа. Не в цьому перемога церкви. Євангелія закликає нас вилити всю нашу енергію в іншу форму боротьби, а саме в жертвну любов, щире милосердя та смирення служіння. Тільки це перемагає світ і викриває його неправду. Саме це є шлях Ісуса, як сказано в пророка Ісаї:

«Ось Мій Слуга, якого Я підтримую, Мій вибраний, якого вподобало Моє серце. Я поклав на Нього дух Мій: Він сповістить народам правду. Він не буде кричати, ані вигукувати, і голосу Свого на вулиці не дасть почути. Надломленої очередини не доламає; льону, що куриться, Він не погасить; оповістить ретельно правду. Він не ослабне, не подасться, аж поки не встановить на землі правди, бо острови чекають Його науки. Так говорить Бог, Господь, який створив небеса і розпростер їх, який ствердив землю з усім, що вона родить; Він, який дає на ній дихання людям, дух тим, що по ній ходять: «Я, Господь, покликав тебе для перемоги, держатиму Тебе за руку, Я берегтиму Тебе, поставлю Тебе у завіт люду, світло народам, щоби сліпим очі відкривати, виводити з в'язниці в'язнів, з темниці тих, що сидять у темряві. Я — Господь: це Моє ім'я! Я другому не поступлюся славою Моєю, ані Моєю честю — різьбленим божищам. Перші пророцтва вже здійснились; нові вам звіщаю, перш ніж стануться, вам їх оповіщаю»⁶.

Коли ми усвідомлюємо, що світ повний несправедливості і підступу, — єдиний спосіб вижити в такому світі і не зламатися — це навчитися любити!

КОЛИ МИ САМІ КОПАЄМО ПІД СЕБЕ ЯМУ...

Ніхто не може покалічити вашого життя, якщо ви довірили його Богові. Ні погані батьки, ні ненависні педагоги, ні злі керівники, ні лукаві пастирі. Якраз навпаки, якщо ви покірно довіряєте Богові, то своїми прикрими діями вони тільки ще більше служитимуть для вашого добра. Так, як було в житті Йосипа, якого рідні ж брати із заздрості продали в рабство, а дружина пана підступно звинуватила його в сексуальних домаганнях, за що він потрапив до в'язниці. Парадоксально, але якраз саме ці події послужили тому, що Йосип став другою державною особою в Єгипті після фараона. Направду, ніхто не зможе поламати вашого життя, якщо воно знаходиться в Божих руках. Навіть сам сатана всіма своїми підступами служитиме вашому благу. Яке б зло не задумували проти вас інші, Бог спроможний обернути це на добре, щоб спасти ваше життя і ще багатьом людям⁷.

І навпаки, якщо ви покладаєтесь на свої сили і намагаєтесь вирулювати свої проблеми власною кмітливостю, ви тільки ще більше закопуєте себе, якою б при цьому не була ваша правота. Доти, доки ви намагаєтесь спасти своє життя від «недобрих» людей, ви його губите, тому що перший, від кого вам потрібно спасатись, — це ви самі. Ваш справжній ворог, який справді може зруйнувати ваше життя, знаходиться перед вами в дзеркалі. Ви можете втекти з дому від поганих батьків, зі школи від ненависних учителів, з роботи від злого начальника і з церкви від недоброго пастиря, але ви не зможете втекти від себе. Цар Саул намагався позбутися Давида, щоб зберегти своє царювання, але саме цим і прискорив своє падіння. Він сам викопав собі яму, займаючись самоспасінням. Утікати треба від себе самого, а не від обставин. Лот урятувався, живучи в Содомі, а Юда загинув коло самого Христа.

У свій час хтось запитав авву Антонія: «Чого мені слід дотримуватися, щоб подобатися Богові?» Старець у відповідь мовив: «Дотримуйся того, що тобі заповідаю. Куди б ти не йшов, завжди май Бога перед своїми очима; щоб ти не робив, май на те основу в Божественному Писанні, і в якому б місці не перебував, нескоро відходь звідтіля. Дотримуйся цих трьох заповідей і спасешся».

Якщо Бог за вас, то яка різниця, хто проти вас? Але якщо Бог проти вас, то немає значення, хто підтримує вас. Якщо увесь світ за вас, але Бог проти вас, тоді у вас проблеми. Але якщо Бог за вас, то хоч би увесь світ був проти вас, тоді проблеми не у вас, а у світу.

«Та й хто вам заподіє лихо, коли ви стали ревнителами добра?»⁸

«Ми знаємо, що тим, які люблять Бога, — покликаним за Його постановою, усе спідвіє на добро. (...) Хто нас відлучить від Христової любові? Горе чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? (...) Але в усьому цьому ми маємо повну перемогу завдяки Тому, Хто полюбив нас. Бо я певний, що ні смерть, ні життя, ні ангели, ні князівства, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні висота, ні глибина, ані інше якесь створіння не зможе нас відлучити від Божої любові, що в Христі Ісусі, Господі нашім».⁹

ЄВАНГЕЛЬСЬКА СВОБОДА

Яке це щастя — євангельська свобода! Яка це розкіш! Утім яку багато хто, на жаль, усе ще не може собі дозволити. Хоча завіса в храмі роздерлася надвоє зверху аж донизу. Христос нас визволив від цього злого віку. Немає тепер ні юдея, ні грека, ні раба, ні вільного, ні чоловіка, ні жінки. Є нове творіння. Христос підносить нас над цим усім. Над будь-якими культурними, національними, релігійними стінами. Він розламав мури, які ми набудували. Немає більше страху, немає ворожнечі, немає контролю і примусу.

Ісус вільно розмовляє з жінкою-самарянкою та ще й із сумнівною репутацією, переступаючи через культурні бар'єри Свого часу. Він долає страх і відчуження. Він виходить назустріч. Він починає розмову. Він започатковує діалог. Він шукає примирення. А це можливо тільки за наявності свободи та любові.

Сьогодні, на жаль, багато хто намагається будувати нові мури і створювати нові стереотипи, але використовуючи для цього вже саме християнство. Потрібна неабияка відвага, щоби наважитись стати на шлях євангельської свободи, щоби бути людиною справді вільною, вільною внутрішньо, вільною від своїх власних обмеженостей та забобонів. Вільною, щоб не боятися вислухати іншого, відмінного від нас, щоб вийти йому назустріч, щоб вільно і сміливо зустрітись з ним не таємно вночі, а публічно при всіх.

Євангельська свобода — це вихід з нашого внутрішнього рабства і залежності від людської думки та культурних стереотипів. Євангелія робить людину вільною, справді вільною. Не хворобливо вільною, як підлітка, який вирвався на волю, а вільною, як зрілого чоловіка чи жінку, які не бояться правди, якою б вона не була. Які не тільки постійно відстоюють свою правду, але також не бояться визнати свою обмеженість і потребу в діалозі. Які не бояться через спільні зусилля з іншими шукати кращого розуміння істини.

Книгу можна замовити/придбати в автора.

Facebook: Себастьян Терза (Ярчик)
Viber: 0987720651

⁶ Іс. 42:1-9

⁷ Пор.: Бут. 50:20

⁸ 1 Петр. 3:13

⁹ Рим. 8:28, 35, 37-39

ШАЛОМ¹ БРОДСЬКОГО

Сторінку і вогонь, зерно, як йдуть жнива,
Сокири гостроту і нею стятий волос —
Бог зберігає все, передусім — слова
Любові й прийняття, неначе власний голос.

Йосип Бродський
«На століття Анни Ахматової»
(Переклад Олега Блощука)

Митці досить рідко отримують визнання за життя. Звісно, якщо це не ті, хто свідомо працює для задоволення своїх фінансових потреб. Переважно стається так, як у відомій пісні російського композитора і співака Олександра Градського про життя Володимира Висоцького — ми возносимо генія тоді, коли він уже лежить у землі. Бо здебільшого цінуємо лише те, що втрачаємо.

Наші сьогоднішні роздуми про людину, що не закінчила навіть 8-ми класів середньої школи, проте викладала в університетах США, «дармоїда в літературі», як охрестили його на батьківщині, і «останнього класика російської поезії» — як його бачили в усьому світі, поета, якого благословила на творчість Анна Ахматова, але якого саме за поезію й вигнали із СРСР, людину, яку звинувачували, що він занадто багато писав про Бога, але не писав про досягнення партії... Це все — Йосип Бродський — один із наймолодших лауреатів Нобелівської премії «За всебічну літературну діяльність, що відзначається ясністю думки й поетичною інтенсивністю».

Йосип Олександрович Бродський народився 1940 року в Ленінграді в єврейській родині. Його батько, Олександр Бродський, усе життя пропрацював фотокореспондентом — спочатку в блокадному Ленінграді, згодом — у військово-морському флоті. Мама, Марія Вольперт, бухгалтером. Під час війни малого Йосипа вивезли в Череповець, де він жив до 1944 року.

Шкільна наука майбутньому поетові давалась досить тяжко. Він змінив декілька шкіл, невдало спробував вступити в морське училище. І після 7-го класу пішов працювати на завод «Арсенал» фрезерувальником. Проте такий крок був продиктований не зневірою у свої здібності, а важким матеріальним становищем сім'ї. Пізніше ким він тільки не був — прозектором у моргу, кочегаром, фотографом. Зрештою він потрапив до геологічної експедиції і

об'їздив крайню Північ. У довгі періоди вимушеної самотності під час північної зими Йосип займався самоосвітою, заповнюючи прогалини у своїх знаннях. Правда, саме там і стався перший нервовий зрив, який на всі роки підірвав його здоров'я і спричинив лікування в психіатричній лікарні.

Повернувшись до Ленінграда, молодий чоловік (а тоді йому ледь виповнилося 20 років) спробував себе на літературній ниві. Він узяв участь у поетичному турнірі в Будинку культури ім. Горького. Його виступ сприйнявся вкрай неоднозначно. Проте це дало можливість познайомитись із корифеями поетичного мистецтва того часу. Поет Євгеній Рейн познайомив Бродського з Анною Ахматовою. Кажуть, що коли та прочитала його «Велику елегію Джону Донну», то захоплено вигукнула: «Ви самі не розумієте, що ви написали!»

Так розпочався творчий шлях Бродського. Він багато писав у різних жанрах, пробував перекладати з англійської, яку вчив самотужки, писав есе. Але ті твори мало друкували. За рік праці у світ вийшло лише його чотири дитячі вірші. Хоча інші твори — спершу прозові, потрапляли в часописи, що давало змогу хоч якось зводити кінці з кінцями.

А потім сталася катастрофа. З нього вирішили зробити «цапа відбуйвайла» і зразок того, що може зробити дер-

жавна машина із вільнодумцями. Але для повноти картини потрібно згадати декілька речей.

Перша: у той час Микита Хрущов вирішив боротись із «дармоїдами». Тобто тими, хто мав нетрудові доходи, як тоді казали. Вийшов закон про дармоїдство, під статті якого можна було запроторити будь-кого.

З іншого боку, Бродський ще до початку творчої діяльності опинився під пильною увагою КДБ. Бувши підлітком, він і його друзі планували втечу за кордон на літаку. Правда, далі якихось підліткових потуг справа не дійшла. Але згодом пілота, одного із друзів Бродського, заарештували, і він розповів про всіх учасників тієї витівки. Так Йосип опинився «під ковпаком».

Тож коли почалися масові затримання за законом про дармоїдство, згадали й про Бродського, адже його вірші почали з'являтися у самодруках і набирати популярності. А поезію, що говорила про пошуки змісту життя й розуміння світу не в канві марксизму-ленінізму, вважали шкідливою.

Спочатку 1963 року з'явилася стаття «Навкололітературний трутень», яка розносила на друзки поезію Йосипа і таврувала самого поета. А 1964 року Бродського арештували. І попри те, що фактично письменник не був дармоїдом, бо співпрацював із декількома газетами й часописами, це не стало на заваді ухвалити заангажоване й заполітизоване рішення про позбавлення його волі строком на 5 років. Відбувати покарання він мав на примусових роботах у селі Норинське Архангельської обл.

На захист поета стали видатні діячі того часу — Самуїл Маршак, Корній Чуковський, Олександр Твардовський, Юрій Герман та інші. Вони написали колективний лист із проханням звільнити поета. Невідомо, що стало поштовхом до того, що Бродський відсидів лише один рік. Кажуть, що найбільше на це рішення радянської влади вплинула фраза Жана Поля Сартра — французького культурного діяча, який симпатизував Союзу, проте сказав, що культурній делегації із СРСР буде вкрай непросто на світовому культурному форумі, допоки сидить Бродський.

Хай там як, але поета випустили з-під варті й дозволили повернутися в Ленінград. Там друзі влаштували його працювати літературним радником, щоб уникнути майбутніх претензій. І Бродський почав далі писати. Але якщо в заслання він ішов молодим хлопцем, що лише робив перші кроки

¹ Шалом — з євр. — мир, спокій, урівноваженість, внутрішня цілісність.

Стрітення

(переклад Юрія Бурая)

Коли вона вперше до царства внесла дитину, були серед зали з числа людей, що служили у ній безнастанно, Святий Симеон і пророчиця Анна.

І старець узяв дитинчатко із рук Марії, і три чоловіки довкруг дитини стояли, хисткими краями як бильця, занурені в сутінки храму.

Той храм обступив їх, заммерлий увесь. Від поглядів зайвих і зору з небес вершини ховали (щоб стати уранці карбами) Марію, пророчицю, старця.

І тільки на тім'я дитини пучок проміння лягав, ні про що малючок не відав ще, тільки посопував сонно й лежав на могутніх руках Симеона.

Було ж бо повідано старцю сьому про те, що побачить він смерті піймату не перше, ніж Сина уздріє Господня. Збулося. І старець промовив: «Сьогодні

Дотримавши мовлене слово одне, ти, Господи, з миром відпустиш мене, бо вздрів я нарешті обіцяне Звідти дитя, що продовжить Тебе і до світла

вестиме народи крізь млу перепон, і слава Ізраїлю в нім». — Симеон замовк. Тоді тиша усіх огорнула і слів цих відлуння над крокками гулом

кружляло потому ще хвилю якусь понад головами і шелест їх чувсь під храму склепінням, як птах пружнокрилий, що може злетіти, спуститись — безсилий.

І дивно було їм. І тиша дива не менші таїла в собі, ніж слова. Марія мовчала. «Слова ж бо які...» І старець промовив тоді до Марії:

«Що нині лежить на раменах твоїх — падіння оцих і піднесення тих, предмет суперечок, загроза устоям. Від зброї тиєї, Маріє, якою

каратимуть плоть його, буде й твоя душа люто ранитись. Рана сія розкриє тобі сокровенне й глибоке в серцях у людей, як всевидяче око».

Скінчивши, він рушив до виходу. Вслід Марія, зігнувшись, і тягостю літ похилена Анна в мовчанні дивились, як меншав, йдучи, він у значенні й силах

для двох цих жінок попід тінню колон, і взятий у поглядів їхніх полон мов з примусу храму долаючи простір на світло ішов, де означився отвір.

Старечо твердимі ці кроки були. Та голос пророчиці ззаду коли почувся, притримав лиш трохи він ногу: хоч то не його окликали, а Бога

пророчиця славити вже почала. І вихід наблизивсь. Одін і чола вже вітер торкнувся, і в слух його прямо вривався життя гул за стінами храму.

Він йшов помирати. Не в улишній пил з порога із храму на землю ступив, а в глухонімі пристановища смерті. Він простором ішов, що позбавлений тверді,

він чув — час утратив для смертного звук. І образ дитини із сльозами довкруг пухнастого тімені стежкою в небо душа Симеона несла перед себе

так, ніби посвітач у чорну піймату, в якій ще допіру нікому саму дорогу собі осявають не вдавалось. Посвітач світив і стежа розширялась.

на творчому шляху, то повернувся він уже сформованим поетом. Його твори пройняті спогляданням, філософським осмисленням дуже простих речей і пошуками Бога у подіях світу.

Бродського не можна назвати християнським поетом у звичному нам сенсі. Вплинуло єврейське походження і його знайомство з Біблією. Саме під час важких для нього подій 1963–1964 років він уперше познайомився з Біблією. І вона його захопила. Захопила не в сенсі, знову ж таки, наших сучасних християнських понять, а захопила, як Книга, що відкрила митцеві новий вимір реальності. До кінця свого життя він щороку писав різдвяні вірші. І це не було даниною традиції. Це було наслідком його щорічних роздумів, перечитування і переосмислення акту Втілення.

Бог був так чи інакше присутній у багатьох його віршах. Як він сказав в інтерв'ю Олександру Шмеману, «я християнин, бо я не варвар». Хоча щодо віри в Бога, сам Йосип називав себе то атеїстом (у ранніх творах), то агностиком (у пізній радянський період), то тим, що не сумнівається в Богові та Його керівництві (період еміграції). І той Бог, якого у своїх віршах змальовував поет, дуже близький, Він виявляє Себе в повсякденних речах. Недаремно поезію Бродського, яка присвячена

Богові чи біблійним темам, часто називають «іконами в словах». Зокрема, «Стрітення» — вірш, що описує емоції Семена-старця, який стрічає Христа. Дослідники стверджують, що свої вірші на біблійні мотиви Бродський обговорював з Анною Ахматовою в контексті проблем, що виникають у віршованому переказі біблійних історій. Тема Різдва і Втілення Христа — це одна з найголовніших біблійних тем у творчості поета.

Саме небажання підлаштуватися під «політику партії» на початку 70-х років призвело до двох подій. Спочатку 1971 року Бродський опинився у лікарні із підозрою на онкологію. Він утратив багато крові й був геть у кепиському стані. Слава Богові, діагноз не підтвердився, проте цей стан не минув безслідно для його здоров'я, адже він мав хворе серце, а після психіатричної лікарні — підірвану психіку.

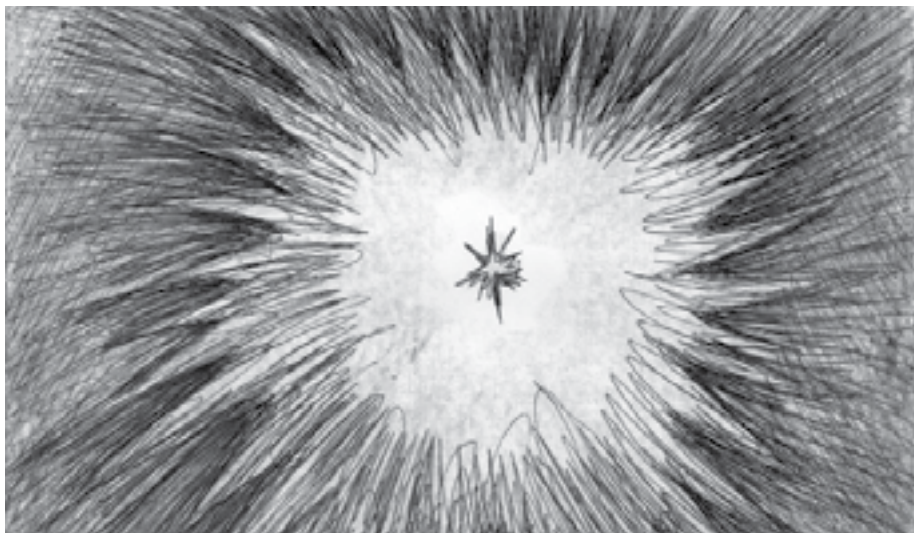
А 1972 року поета раптово викликали в ОБВІР, запропонувавши швидко оформити документи й емігрувати з країни. Річ у тім, що його вірші, які не друкували на батьківщині, друзі та небайдужі люди переправляли за кордон, де вони виходили в емігрантських часописах. Тому радянська влада хотіла вигнати непокірного поета. Документи оформили за 12 днів (хоча в більшості випадків процес тривав більше як рік) і швиденько змусили з однією валізою

покинути країну, а перед тим провівши кампанію цькування, що, мовляв, трутень тікає в Америку.

І тоді розпочався останній — емігрантський — період життя поета. Його з радістю прийняли в США й дали можливість викладати в низці університетів. Там він зумів, зрештою, видати свої авторські збірки поезії, а не передруки. Там він поринув у творчість і прославився як поет і есеїст. Писав прозу як англійською, так і російською. Проте поезію — виключно російською. За весь час перебування в США поет випустив п'ять збірок поезії російською мовою і багато есе англійською. Склалась доволі дивна ситуація: письменник-емігрант мав вплив на розвиток поетичної творчості, перебуваючи в англійському середовищі. І як не забороняли в СРСР творчість Бродського, як не писали замовні статті й розгромні «аналізи творчості», як не здійснювали хвилю паплюження «дисидентсько-запекливого псевдолітератури», проте не змогли зупинити цікавості до творів поета.

А 1987 року Бродському було вручено Нобелівську премію в літературі за «всебічну літературну діяльність». Невизнаний і зацькований серед своїх, він був визнаний у всьому світі, як той, хто найбільше вплинув на розвиток поезії своєю творчістю. Згодом 1991 року Бродський обійняв пост поета-лауреата

США — консультанта Бібліотеки Конгресу — і запустив програму «Американська поезія і грамотність», яка сприяла розповсюдженню дешевих книжок із поезією серед різних верств населення. З 1987 по 1996 рік, напередодні Різдва, щороку публікувався новий вірш, присвячений цій біблійній історії. Навіть незадовго до смерті, зимою 1995 року, він написав ще один із щорічних різдвяних віршів — «Утеча в Єгипет»... Саме в цей період поет написав найвідоміший твір із цього циклу «Різдвяна зоря», у якому самотність пронизує розуміння присутності Бога: «...зоря дивилася в печеру. І то був погляд Отця». Так у творах, написаних на біблійну тематику, поет хотів показати, що все

Різдвяна зоря

(переклад Івана Лучука)

В пору зимну, в місцевості, звиклій радше до спеки, ніж до холоду, до площини більше, ніж до гірських підніж, немовля народилось в печері, щоб світ спасти; мело, як тільки може в пустелі взимку мести.

Йому видавалось таким невимовно великим все: груди матері, в парі жовтій віл та осел; Балтазар, Гаспар, Мельхіор — волхви, і їхні дари. Він був лише крапкою. Крапкою теж — зоря згори.

Уважно, без мерехтіння, не блимнувши, віддала, крізь хмари рідкі, на спеленане в яслах маля з вселенської глибини, з тамтого її кінця зоря дивилася в печеру. І то був погляд Отця.

На Різдво всі ми трохи волхви.
В продовольчих вітрини з дарами
потонули б у морі рухви,
та, на щастя, треновані дами
стрімголов обслуговують люд:
кожний сам собі цар і верблюд.

Скрізь — портфелі, пакунки, кульки,
перекручені шапки, краватки.
В банках скачуть живі огірки.
Закликає юрбу до порядку
активіст. Це ми так пізнаєм
ту стезю, що веде в Віфлеєм.

І володарі нищих дарів
вже в трамваях розтискують двері,
поринають в провалля дворів, —
навіть ті, в кого пуста в печері,
де до ясел не схилиться Та,
над якою дуга золота.

Порожнеча. Та в думках її
як згадаєш, то й світло проллється.
Довгі, Іроде, руці твої,
і від того Різдво не минеться.
Це не просто гучний силогізм, —
це Різдво головний механізм.

Це й святкують. І людство веде
до столів не гостина, не спрага.
Всіх єднає бажання святе, —
як не зірки, то щирого блага.
Ось чому всі не дивляться вниз,
і погонич роздмухує хмиз.

Білі лица. Надворі мете,
і ревуть димарі, наче звірі.
Цар пиячить. Ховають дітей,
бо від страху хитається віра,
бо волхвам по країні усій
невідомі прикмети месій.

Та одразу той страх відпуска,
коли постать, закутана в хустку,
на порозі твоїм виника
серед протягів, краючих пустку.
Бога в серці відчуєш на мить,
глянеш в небо, — там зірка горить.

Переклад Анатолія Секретарьова

наше життя, яким би воно маленьким не здавалося в наших очах, проходить у контексті вічного, у просторі, де Бог зустрічає людину.

Хворе серце, підірване здоров'я, постійна напружена розумова праця призвели до того, що у віці 55 років поет і письменник Йосип Бродський помер. Його поховали у Венеції — другому за значущістю місті для Бродського після Ленінграда, на старовинному кладовищі на острові Сен-Мікеле. Він залишив людству свій доробок, із яким можна знайомитися, який можна вивчати й аналізувати з різною метою і з різних позицій. Одна з них: митець хотів розповісти про Бога і про світ, який Той створив.

Розумію, що Йосип Бродський аж ніяк не був типовим християнином, але, дивлячись на життя цієї людини, мимоволі запитую себе: чи шукаю я Бога в тому, що мене оточує? Чи розумію, що Він насправді видимий у всьому? Чи прагну Його побачити і зрозуміти, як це робив поет? І чи готовий я заради цього пізнання й цієї позиції йти проти системи й жертвувати собою?

Не знаю... Але чітко розумію, наскільки мав рацію апостол Павло, коли в листі до церкви в Римі писав, що через творіння ми можемо пізнати Творця, Його велич і славу. І що немає нам вибачення, якщо, дивлячись на Божий Храм природи, ми затуляємо свої очі в небажанні цього бачити. І навпаки: якщо ми відкриваємо своє серце для цього, то можемо пізнати Його і бути Ним пізнані...

Олег Блощук, магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля», м. Рівне

Ми маємо справу з поколінням, яке кардинально різниться у сприйнятті реальності та світу в цілому

Гудима Інна Олександрівна — магістр богослов'я, аспірант кафедри культурології та філософії Національного університету «Острозька академія». Понад десять років викладач предметів духовно-морального спрямування, координатор і автор програм християнських таборів, семінарів та курсів у різних регіонах України та за її межами. Член Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання.

— Як підлітки сприймають сучасний світ?

— Донедавна світ сприймався як світ великих можливостей. Нині сприйняття себе в цьому світі характеризує теза: «Ти найкращий!»

Підлітки не відчують різниці між реальним і віртуальним світами, і тому не бачать небезпек, і, на жаль, близько половини стають жертвами кібербулінгу... Це окрема болюча тема для нашого сьогодення, яку зараз активно порушує омбудсмен із прав дитини Микола Кулеба.

— Кого виховує сучасна школа?

— Згадую слова Яна Амоса Коменського: «Досі школи не привчають учнів, подібно до молодих деревець, розпускатися із власних коренів; швидше вони привчають їх навішувати на себе зірвані десь гілки... А проте ґрунтовне навчання людини є деревом із власними коренями, яке живиться власними соками, і тому завжди живе, зеленіє, цвіте й приносить плоди».

— У чому полягає культурний, світоглядний, дискурсивний конфлікти в спілкуванні з підлітками сучасності?

— На жаль, у багатьох немає бажання зрозуміти, що ми маємо справу з поколінням, яке кардинально різниться у сприйнятті реальності та світу в цілому.

Представники покоління Z активно використовують планшети, VR- і 3D-реальність. Найчастіше термін «покоління Z» розглядається як синонім терміна «цифрова людина», яка здатна швидко шукати й обробляти великий обсяг інформації і має високі інтелектуальні здібності.

Для них актуальною є самореалізація і самоствердження, попри свій вік вони мають дуже добрі комунікативні навички.

Абсолютна відсутність «сліпого слідування», вони прагнуть вільно висловлювати свої думки і відстоювати свою правоту, дуже часто не маючи страху перед критикою. Якщо раніше було достатньо сказати: «це неправильно», то наразі потрібно аргументувати: «чому?», «хто це сказав?» і «що буде, якщо?»...

Також велика кількість неконтрольованої «дорослої» віртуальної інформації згубно формує ставлення до протилежної статі, що негативно впливає на подальший розвиток підлітка.

Величезний вплив на молоде покоління має політика, націлена на руйнацію інституту сім'ї, яка буквально «вибиває» основу в суспільства, що не може не відобразитися на взаєминах із батьками.

Ми маємо розуміти, як непросто в наш час бути підлітком... але незважаючи на колосальний тиск, у них залишається жага до пошуку правди й вияву доброти.

— Як після семінарів змінюється їхнє ставлення до себе, батьків, суспільства?

— Приємно спостерігати позитивні зміни і чути схвальні відгуки від батьків і вчителів. Особливу цінність мають «вогники в очах», коли підлітки починають усвідомлювати, ким вони є для Бога.

Але ми ж повинні розуміти, що реальні зміни відбуваються не після декількох лекцій, а після багаторічної кропіткої праці... Там, де лекції відбуваються систематично, то й результат більш очевидний. Але я переконалася, що навіть поодинокі семінари дають поштовх до пошуку і дослідження Біблії.

Пригадую, як один директор ЗОШ покликав мене і каже за одного хлопця: «Якщо вже і Андрій змінився, то ви, мабуть, справді доброго навчаєте»... Як на мене, то такі свідчення сторонніх людей найкраще характеризують зміни.

— **Ваші семінари — це освіта, просвітництво чи щось інше?**

— На превеликий жаль, у нашій країні семінари чи лекції з основ християнської етики поки що мають просвітницький характер. Ще немає повного усвідомлення значення самого слова «освіта» (російською — «образование»), яке містить у собі суть «преображення» спершу моральних і духовних якостей людини.

— **Як відстежується подальший процес змін підлітків, що відвідують семінари?**

— Загального систематичного моніторингу не відбувається за браком часу і ресурсів, найперше людського... Але, звісно, підтримуємо зв'язок із постійними слухачами. Зазначу, що позитивні зміни відбуваються, багато «невоцерковлених» підлітків вибирають за пріоритет християнські цінності й надалі стають на правильний шлях.

— **Які цінності сьогодні сповідують підлітки?**

Хоча загальна картина не дуже втішна й більшість підлітків підпадає під вплив масмедіа, де відбувається підміна й девіація цінностей... Але я, усе ж таки, хочу говорити за підлітків, які цікавляться лекціями з християнської етики. На противагу загалу, абсолютно всі з них мріють створити в майбутньому міцну родину, де панують любов і повага. Для них є пріоритетними: чесність, справедливість і вірність. До речі, незалежно від національності чи країни проживання.

— **Які завдання отримують підлітки і чи є вони слухняними й відповідальними?**

— Під час дискусій намагаюся залучити всіх до обговорення, даючи їм можливість висловити свою думку, і самим «дійти» до правильного практичного застосування. Найкраще сприймаються завдання на логічне мислення, а також командні ігри, квести, багато використовую вебресурсів, адже маю справу з digital-поколінням.

Стосовно «слухняності», то я б використала слово «повага», зокрема, коли між учителем і підлітками є довіра і взаємоповага, і учні відчувають себе прийнятими і важливими, то тоді можна розраховувати на зворотній зв'язок і відповідальне ставлення.

— **Що підлітків цікавить, чого вони прагнуть?**

— Меншу вікову категорію, все ж таки, більше цікавлять комп'ютерні ігри, фільми, соцмережі, музика, спорт, друзі, мандри..., навчання не є пріоритетним, багато хто мріє стати другим

Цукербергом чи рок-зіркою, актором або футболістом...

Але цікаво спостерігати, як за декілька років прагнення стають більш серйозними і реалістичними, особливо у тих, хто сповідує християнські цінності. Знаю і про їхні бажання бути пастором чи місіонером.

— **Чи схильні вони до змагань, чи налаштовані на конкурси, написання текстів?**

— Щодо текстів сумна картина... Сучасні підлітки покоління «Z» живуть у світі Instagram і Twitter, і більш ніж 4 рядки їм писати нецікаво... А от щодо інтерактивних командних змагань, то так, беруть участь із великим задоволенням, особливо там, де є можливість виявити свою креативність і індивідуальність.

— **Як підлітки ставляться до помилок — своїх і вчителя?**

— Зазвичай свої помилки сприймають гостро й боляче, із притаманним максималізмом. Але багато залежить від атмосфери в аудиторії, якщо «культури булінгу» немає, а її не має бути й учитель відповідальний за це, то помилки сприймаються легше, навіть із гумором. Відповідним є ставлення і до помилок учителя: якщо є довіра і сприйняття, то ставляться досить толерантно.

— **Коли вони відверті і щирі — про що розповідають, що їх турбує насправді?**

— Можливо, хтось здивується, але й у наш час цифрових технологій підлітків усе ще турбують одвічні питання: любов, чесність, зрада, вірність...

Хвилюють стосунки з батьками, непорозуміння в школі з вчителями, булінг однокласників, перше кохання...

І дуже важливо переконати їх, що завжди є вихід, скерувати на пошук правильних рішень у світлі біблійних цінностей, формування гідного ставлення до себе, навколишніх, природи та держави.

— **Чому важливо викладати саме християнську етику, а не інші предмети морального виховання?**

— На жаль, незважаючи на те, що в нашій країні близько 70% людей вважають себе християнами, полеміка навколо саме християнської етики не згає...

Хотілося б наголосити, що актуальність викладання основ християнської етики в школах України зумовлена, передусім, кризою основних виховних інституцій: сім'ї, школи, Церкви, громади, також зростанням деструктивної ролі засобів масової інформації, збільшенням девіантної поведінки молоді. Уроки мають освітню мету, де учні отримують біблійні знання, інформацію про культуру, історію та релігію народів біблійного періоду, формують навички роботи з Святим Письмом, релігійною та довідковою літературою. Але не забуваймо і про важливий момент розвитку емоційної сфери, співчуття, емпатії, зростання інтелектуальних і пізнавальних здібностей, формування комунікативних навичок.

І найголовніше, учні знайомляться не лише з моральними біблійними нормами чи правилами етикету, а й із Самою особистістю Ісуса Христа, адже тільки Він є «Дорога, Правда і Життя», і саме це приводить до кардинальних змін у світогляді, дає сили й насагу перемогати труднощі.

Матеріал підготував
Сергій Найдьонов
<https://mvum.org/?p=384>

ЗАПОВІДІ БЛАЖЕНСТВА, або СПОВІДЬ ЖІНКИ

Людство розділене на дві категорії: на «вовків» і «овець». З першими живуть і навіть дружать, а других у кращому разі стрижуть. Чому? Стандартна відповідь проста: час такий, інакше не проживеш.

Щоправда, «вовки» (на двох ногах) можуть і худобу поколошкати, і будинок пограбувати, але всі якось звиклися з цим. Вікна заградували, угоду зі службою охорони уклали. Звичайно, всяко буває, але жити з «вівцями»... Вони ж не викликають аніскілечки поваги. Таке враження, що вони не від світу цього, принаймні, з іншої епохи. Здебільшого непрактичні, у дім приносять небагато, та ще й із дому виносять — вельми щедрі. Добрі до неможливості, а життя ж то одне.

Он у сусіда Василя земля під ногами горить: і машина останньої моделі, і хата з колонами й мармуровими сходами, і подвір'я плиткою викладено. Правда, у цього пройдисвіта коханка на кожному кроці... Він і сам, мабуть, із рахунку збився. А мій Ілько все за Книгою сидить. Я якось випадково зазирнула в Біблію (він залишив її розгорнутою на столі), прочитала:

«Блаженні лагідні, бо землю впадкують вони» (Мт. 5:5).

Дивне слово «блаженні». Здається, я це слово від своєї бабусі чула — це бути щасливим, так? Що ж це таке? Щасливі лагідні, бо вони впадкують землю? Яка земля? Шість соток, і то мама залишила. Не пам'ятаю жодного випадку, щоб мій чогось добився. Щось тут не те. За себе

Єрусалим? Ні. Це відбулося набагато раніше, коли Ісус виголосив Свою Нагірну проповідь. Послухай, що Він сказав: «блаженні лагідні, бо землю впадкують вони».

— Так, я вже читала.

— Отож, усе це слухачам Ісуса видалося дивним. Адже Ізраїль чекав Месію як визволителя від влади Риму. Ось, коли він відкинув Свого Господа. Для ізраїльського народу Євангелія стала каменем спотикання, тому що немислимою була ідея про страждання Месії, а що вже казати про смерть на хресті. Юдеї того часу не впізнали Месію в смиренному, лагідному, жертвовному характері Ісусі. Такий Месія їх не влаштовував. У Нагірній проповіді вони не почули тезисів політичних і соціальних перетворень. І в наш час побутує думка, що шлях лагідності й покори не личить чоловікові, а тому люди й не сприймають істини про Царство Небесне.

Так само й ефіопський вельможа, читаючи Писання, не розумів його, доки Пилип не пояснив. Про це написано в Книзі Дії святих апостолів 8:30–32. А читав вельможа пророчі слова Ісаї про Месію: «Як вівцю на заріз Його ведено, і як ягня супроти стрижія безголове, так Він не відкрив Своїх уст!»

Нагірна проповідь, вона ніжна, як лань, але набагато суворіша від Заповідей Мойсея, тому що передбачає не лише праведні вчинки, але також і думки, наказує не лише чинити праведно, але й бути праведним. У Нагірній проповіді сильніше, ніж будь-де в Писанні, показано безнадійний стан людини без Бога...

Нагірна проповідь указує на доброту. Бути добрим важче, ніж бути розумним. Сьогодні дуже багато розумних, а ось добрих вельми мало, чи не так? Доброю людиною стає лише за сприяння милосердного Господа. У короткостроковій перспективі людина може бути і розумною, і доброю, але за своєю природою вона не є такою. І тому Заповіді блаженства ніхто не може виконати без сили Всемогутнього.

Ось, наприклад:

«Король динаміту», Альфред Нобель (шведський хімік-експериментатор), який виступав проти вбивств і війни, подарував світові смертельно небезпечну вибухову речовину — динаміт. Кількість жертв, що загинули внаслідок

Сім'я Таліпових

Хочеться поїхати кудись відпочити, як усі нормальні люди, а з ним це не реально. Хіба що в Одесу, і то на дикий пляж...

Добрий і сумирний — це пара чобіт на одну ногу, ба навіть личаків. Правда, жажливо скрипучих. Переплутаєш, надягнеш не так: лівий на праву ногу й навпаки — тиснути не буде. Що не кажи, кумедний чоловік. Він за своєю сутністю скромний, зрозумілий і легко читається, ніякої загадковості. А ще м'який, а тому спокійний, покірливий; можна його двічі осідлати — понесе. Безхитрісний, добросердий, мовчазний, і користуються ним усі підряд, хіба що ледачий не скористається. Оточують його самі користувачі, але не друзі. Ну, який він приклад для дітей? Одне слово — «жмуток вовни», ото й усе. А головне — він ще й якийсь божественний. Ні, то не чоловік.

треба вміти постояти. Своє треба вибюрювати, і лагідність тут ні до чого.

І це написано в Біблії?

Хотіла відразу ж обурено згорнути Книгу, але щось змусило мене зупинитися. І того теплого весняного вечора я прочитала всю Нагірну проповідь Ісуса, прочитала і замислилась. Розум розривало, а серце стукало тихо-тихо.

Повернувся мій Ілько. Увійшов до хати такий ніжний-ніжний. За вечерею запитала його:

— Іллюшо, а чому народ відвернувся від Христа й розіп'яв Його? (Я й раніше чула Євангелію, чула, але ніколи не дослухалася.)

І мій Іллюша відповів м'яко й водночас з таким глибоким чоловічим спокоем:

— Люба моя, ти думаєш, що від Христа відвернулися наступного дня після того, як Він в'їхав на віслику в

використання динаміту, неможливо злічити. Що б учні не винаходили, все одно виходить зброя. І її створюють розумні люди. Технологічна цивілізація влаштована так, що найбільший прибуток приносять винаходи у сфері руйнування, а не збудування. Найбільший прибуток державам приносить торгівля зброєю.

Виникає запитання: чому ж тоді Ісус промовив слова «блаженні лагідні, бо землю впаdkують вони», якщо знав, що це неможливо? Бо ж Сам Господь через пророка Єремію говорить: «Чи мурин відмінить коли свою шкіру, а пантера — ті плями свої? Тоді зможе-те й ви чинити добре, навчені чинити лихе!» (Єр. 13:23). Пророк розумів, що відродження неможливе без переміни людського серця, як розумів і те, що це понад людські сили. Однак далі Господь говорить, звертаючись до народу: «Ось Я — Господь, Бог кожного тіла: чи для мене є щось неможливе?» (Єр. 32:27).

Подібний текст є й у Євангелії від Матвія: «Неможливе це людям, — та можливе все Богові» (19:26). Сама людина не може бути ні лагідною, ні покірною, тому Господь працює з кожним серцем.

— Іллюшечко, ну, будь християнином, але ж не настільки... Поглянь, діти підрастають, їм взуття нове купити треба, а грошей нема. Бути тихим, невибагливим, усім задоволеним, до того ж постійно — це ж так важко... і зовсім не вигідно! Подумай сам, чи варто завжди бути таким сумирним? Таку людину навіть не вислухають до кінця.

— Проте Ісус називає таких людей блаженними, ще й дає обітницю, що вони впаdkують землю. Це не нова обітниця. Про неї було відомо цареві Давиду. В одному із Псалмів Він пише: «...бо благословенні від Нього впаdkують землю... Успаdkують праведні землю, і повік будуть жити на ній... Надійся на Господа та держися дороги Його, — і піднесе Він тебе, щоб успаdkувати землю» (Пс. 36:22, 29, 34). Ми маємо яскравий приклад у Писанні — це Мойсей. Його названо «найлагіднішим за всяку людину» (Чис. 12:3), і Господь дав йому землю: «І ви заволодієте тим Краєм, і осядете в ньому, бо Я дав вам той Край на власність» (Чис. 33:53).

А хіба Ісус Христос не здається нам слабким, коли Він говорить: «... бо Я тихий і серцем покірливий» (Мт. 11:29)? Але ж Він запрошує і нас: «Прийдіть до Мене, усі... і навчіться від Мене...» Навчіться чого? — лагідності й смирення.

Деякі релігії світу, і атеїсти зокрема, досі вважають Ісуса слабаком, і так само ставляться до Його послідовників. Згоден, що навіть найближче оточення

часто не сприймає таких людей. Але поглянь: Ісус протистояв фарисеям, наказував духам, утихомирював бурю тощо. Отже, сумирність — це не слабкість.

Говорячи про смиренність, Ісус мав на увазі насамперед смиренність перед Усевишнім і послух Йому. «Жди Господа мовчки й на Нього надійся» (Пс. 36:7).

Від нас не вимагається самовільно принижуватися. Ми й так уже на дні: смирення тільки визнає істинний стан справ.

Батько / мати, чоловік / дружина, син / дочка, брат / сестра, якщо вони покірні й слухняні Господу, будуть лагідними й одне до одного.

Сумирність і нерішучість — це не одне й те ж. Це не відсутність переконань і не звичайна людська вихованість.

Сумирність — це не боягузтво і не легкодухність.

Безвольний і сумирний — це також не одне й те саме, і ці поняття не можна плутати.

Сумирність — це не терпіння в розумінні «ватності». У народі кажуть: «Христос терпів і нам велів». Цей вислів суперечить духові Святого Письма. Христос не терпів, а виявляв стійкість, а це різні речі.

Нерішуча, безвольна, безхребетна людина не говорить і не робить того, що думає й хотіла б сказати чи зробити.

Лагідна й сумирна людина спочатку обмірковує (1), а відтак діє (2) з любов'ю і згідно з вірою в Ісуса Христа. Лагідність і покірливість — це складові мудрості, не земної, а тієї, «що зверху вона» (Як. 3:17). Вони надають мудрості істинної гідності.

Хіба не вражає приклад Ісуса? Пригадай, як книжники і фарисеї привели до Нього жінку, схоплену в перелюбі (Ів. 8:1–11). Вони хотіли побити її камінням і чекали від Господа схвалення. Ісус робить паузу не випадково, а потім виголошує важливу думку: «Хто з вас без гріха, — нехай перший на неї той каменем кине». Ісус у Своїй любові й лагідності спасає жінку від смерті.

Отже, лагідна людина не завжди має мовчати, але вона має обмірковувати ситуацію, тобто витримати паузу.

Сумирність — це зовсім не слабкість, це сила, узятя під контроль. Це — мужність, сила і переконаність.

Лагідність — це активне християнство! Авраам, Йосип, Мойсей, Ісус не були пасивними в служінні.

Підставити щоку кривднику — це сила в лагідності, а не безсилля. Ісус був тихим і серцем покірливим, однак у праведній ревності й гніві вигнав продавців із храму (Мт. 21:12). Він міг викликати 12 легіонів ангелів (Мт. 26:53) і знищити Своїх ворогів, але не зробив цього.

До речі, несмирненні, тобто горді, так і роблять: знищують своїх кривдників, усувають конкурентів тощо.

Однак треба пам'ятати, що у всього (живого) є свої плоди. Плід лагідності — велич.

Коли апостол Павло говорить про плід Духа, однією з дев'яти його складових є лагідність (Гал. 5:22). Не помилюсь, якщо скажу, що лагідність — це характер Духа Святого, у ній поєднується м'якість і твердість.

Пригадуєш, ми дивилися фільм «Світло в океанах»? Я тоді ще звернув увагу на одну фразу: «Прощаєш один раз, а ненавидиш кожен день». Лагідні прощають і живуть наповненим життям, а горді не мають такої радості. Тільки смиренні здатні на співчуття.

Слову «лагідні» протиставляються слова: «горді», «нахабні», «самолюбні», «зухвалі», «лиходії» і «неслухняні». У Царство Боже такі не ввійдуть. Загалом на землі неслухняних більше, ніж відвертих лиходіїв. І тому Господь через Свого служителя каже: «Тому-то відкиньте всіляку нечисть та залишок злоби, і прийміть із лагідністю всіяне слово, що може спасти ваші душі» (Як. 1:21).

А які характеристики лагідної людини?

— Це людина скромна, ніжна, м'яка, спокійна, без жовчі, покірлива, нелюкава, добросерда... Не ображається, не гнівається, не мстить...

— Так. І погодься, що всі наведені якості лагідності — це не слабкість, а велич! Хіба не варто цінувати таких людей? Хіба не буде в них багато справжніх друзів? Вони випромінюють світло в духовній, морально-етичній, релігійній сферах. Вони відображають світло Христове. І до таких ідуть люди. Я хотів би бути такою людиною.

А якщо повернутися до Нагірної проповіді, то головна думка Господа полягає в тому, що зрештою нечестиві будуть замінені праведними, і в цьому сенсі вони успаdkують землю.

— Іллюшо, яка я щаслива, що ти мій, і такий, як є: ти і добрий, і розумний. Я кохаю тебе.

Tahir Talinov,
викладач-консультант з питань сім'ї
та шлюбу МГО «Надія — людям».

Зоя Степанівна Оксаніченко народилася й живе в м. Городищі Черкаської обл. З дитинства закохана в поезію. Свій перший вірш написала в 5-му класі. Та поряд із цим захопленням займалась гімнастикою в ДЮСШ і мріяла стати тренером. Коли постав вибір між філологією і спортом, залишилась вірна своїй мрії й закінчила факультет фізичного виховання Черкаського державного педагогічного інституту. Однак для творчої натури було замало праці вчителем фізичної культури, то ж, навчаючись далі, присвятила багато років життя хореографії, що дає можливість створювати оригінальні художні образи. Зараз працює в рідному місті викладачем-методистом вищої категорії в дитячій школі мистецтв.

1996 року, переживши духовне прозріння, присвятила своє життя Богові. Член асоціації педагогів-християн. Разом з однодумцями неодноразово на різних рівнях відстоювала викладання предметів духовно-морального спрямування «Основи християнської етики» й «Основи сім'ї» в загальноосвітній школі (наразі християнську етику запроваджено в шести школах району).

Авторка поетичних збірок «Сонце на павутинні» і «Краплина неба», у яких поєднано філософські вірші, лірику, патріотику, духовну та соціальну поезію, а також байки в алегоріях сучасного життя.

ЖИТТЯ — НЕ ПОЛІГОН ЕКСПЕРИМЕНТІВ

Школа сучасності з модулями, інноваціями, інтерактивністю, віртуальністю, інформаційними технологіями, репетиторством, електронними дошками і модифікаційним оснащенням. Школа сучасності з викликами часу, невротами вчителів та учнів, вигоранням, булінгом, невизнанням авторитетів. Школа сучасності з багаторівневим і поверховим засвоєнням та накопиченням предметної інформації.

А далі — інтеграли життя, яке, на жаль, зі здобутими освітами стає полігоном нескінченних експериментів із ризиками згубних залежностей, свободою безвідповідальної «любові» через успоглиняльне нівелювання інституту сім'ї або ж дежавю розлучень, безбатьківством чи взагалі без пріоритету батька в родині, сирітством, насиллям — психологічним каліцтвом душ дорослих та дітей.

Якось в автобусі стала невимуженим свідком розмови двох подруг віком 20–25 років. На запитання «як життя?» одна з них відповіла: «Нормально, у мене вже шостий громадянський». «А в мене — третій», — відрпортувала друга. «Нічого, — почула у відповідь, — у тебе ще все попереду, гони його, якщо буде не такий»... Серце здригається від почутої легковажності, від невідповідності молоді до справжнього щасливого життя.

Школа сучасності — без духовно-моральної основи — це школа майбутніх руйнацій доль, поколінь. «Згуба народу без Слова Божого», — ці пророчі слова Ф.І. Достоевського болісно перегукуються з амбіціями сучасної освіти.

Освіта філософських інституцій гуманізму тріснула по швах, ледь склеєна альтруїстичними пориваннями чи двоесутньою заморалізованістю нового покоління, що зчитує на підкоркових рівнях усі штрих-коди меркантильності і вписує в майбутні егошляхи свого життя.

Школа без духовності — не в ракурсі «краса спасе світ» чи то всеосяжності й многоликоності знань, а без глибинного розуміння свого життєвого кредо як людини з усім арсеналом щастя, закладеного їй Творцем, без підвалин духовно безцінної скарбниці святого Слова, на якому плагіатно вибудовуються всі конституційні основи суспільства.

Ні, не «опіум для народу», не стрижений фанатизм, а «світильник для ноги», компас реалізації життя, маяк цілі, міцна опора у виборі «чинити правильно» в усі часи.

Неперевершена ностальгія Любові вищих порядків, її агапепрояв убереже молоде покоління від майбутніх стагнацій зруйнованих мрій та розчарувань.

Душа, як і тіло, як і розум, прагне їжі, наповнення суттєвим сакральним.

Чорні діри пустот зяють ополонками викликів часу, а за освітянські погрешності розплачуються нащадки.

Яка вона — школа майбутнього, якщо нинішнє покоління вкорінене на валютно-статусних стосунках, коли освіта на всіх рівнях вимірюється в грошових еквівалентах?

Як повернути втрачені константи морально-духовних цінностей, якщо багатовекторність та інформаційна перевантаженість забирає варіативні години, а часто самі керівники освітянських структур на місцях не надають особливого статусу викладанню «Християнської етики» чи то «Основ сім'ї» на протигагу освітянам, що всією своєю суттю пройнялися життєвою необхідністю повернення духовності в сучасну школу, практичної підготовки молодого покоління до життя, вибудованого на чеснотах моральних приписів святого Слова.

Учителі — вчорашні студенти вишів із закладеним пріоритетом філософсько-атеїстичного підґрунтя в силу ідейних парадигм. Тому так важливо донести спростування теорії еволюції самим Дарвіном, духовні орієнтири всупереч відстороненню та невігластву. Глобальна впорядкованість Усесвіту — прямий доказ абсурду світового хаотичного вибуху. Наука і Господні промисли йдуть поряд неантагоністично. Творець створив — наука відкриває

Його закони, учитель — доносить їх до учнів.

Батьки — вчорашні діти безбожного покоління зі сформованим світоглядом релігійно-обрядового пристосування на часі. Тому так потрібний пізнавальний вектор у сфері духовності у вигляді проведення дискусійних альтернативних форумів освітян та батьків для духовної просвіти й повернення від невігластва поверхової номінальної обрядовості, досягнувши результативну значущість предметів духовно-морального спрямування як кодекс життя, вибудованого на непохитній основі Слова Божого.

Благословенна школа, де серця вчительські унісонять відвічним покликом сіяти не тільки добре, а й вічне неперехідних істин духовних приписів Святого, повертаючись знов і знов до люстрації особистої душі в Його Світлі, відкриваючи в першу чергу для себе тріумфальні поступи креаціонізму як основної моделі світотворення в ракурсі стосунків людини і Творця, вдячності пріоритету благословенного життя без руйнацій молодого покоління, а значить — країни в цілому.

«БО ЦЕ ДЛЯ ВАС — НЕ СЛОВО ПОРОЖНЄ, ВОНО — ЖИТТЯ ВАШЕ, І ЦИМ СЛОВОМ ВИ ПРОДОВЖИТЕ ДНІ НА ЦІЙ ЗЕМЛІ...» (Повт. Зак. 32:47)

Надвічно сяють витoki основ
У вимірах незмірної любові,
І б'ється правди вишне джерело
У цім воістину великім Слові.

Схрестилися кордони і мости,
Держав знамена і віків обнови.
Старіє світ та не старієш Ти —
З глибин Вселенських реченєє Слово.

У нім — блаженства подих із висот
І благодаті найщедріші крони,
Та вірний заклик до святих чеснот,
І простота великодум'я повна.

В нім — виклик злу, нечистому — війна.
В нім — біль безмежний за людській душі,
Що люцифер у пута сповива,
Що й далі спокій надземельний рушить.

Прислухаймось до голосу велінь,
Знайдім у Слові слушную розраду
Та водами його благословінь
Омиймось, щоб просвітитись в правду.

Щоб сповнитися велетенських сил
З безвисся подарованого Духу
Любові і надії, й віри крил,
Сердець відчуті унісонний стукіт.

Багато слів ми чуєм повсякчас
Хороших, добрих, перемудро-ново,
Але ніякі неспроможні нас
Цілити як Творця величне Слово.

Із Книги вічної цей вічний глас
До вічної любові закликає.
О, люди всіх народів і всіх рас,
Вас Слово свято до вінця збирає.

Без Тебе — нічого не знаю,
Без Тебе — нічого не можу.
Без Тебе — нічого не варта,
Мов вежа пуста без сторожі.

Неначе земля, що без неба,
Неначе вода, що без суші,
Неначе плоди — без потреби,
Неначе слова, що без суті.

Без Тебе — неспоєні трави,
Без Тебе — руйнівні вітри.
Без Тебе — украдена слава
Й життя, що без права жити.

Без Тебе — безглуздя звершень,
Без Тебе — марнота буднів,
Дорога — без правил й обмежень
І ціль — без вершини мудрості.

По милості дай, Боже, мудрість
Поринути в Твої глибини,
Щоб йти за Тобою мужньо
У Дусі, у істині, в силі.

Щоб йти за Тобою твердо.
В поразках вбачать перемоги,
Щоб віри небесне знамено
Підносило дух у дорозі.

Під стягом Твоїї слави,
Покровом Твоїї десниці
Отримать найвище право —
В небесній країні жити.

В долоні неба покладу думки,
Щоб не грішити, Боже, проти Тебе.
Не треба осуду і заздрості не треба,
Зарозумілість з серця забори.

В долоні неба серце покладу,
Хай в ньому оберіг Святого Духа
Охороняє від нападів душі
І боронить у будь-яку біду.

В долоні неба покладу життя —
Усе, що є, сповна і те, що буде,
Щоб понести оцю іскринку людям
Із серця найдорожчого — Христа.

Ілюстрація зі збірки «Краплина неба»

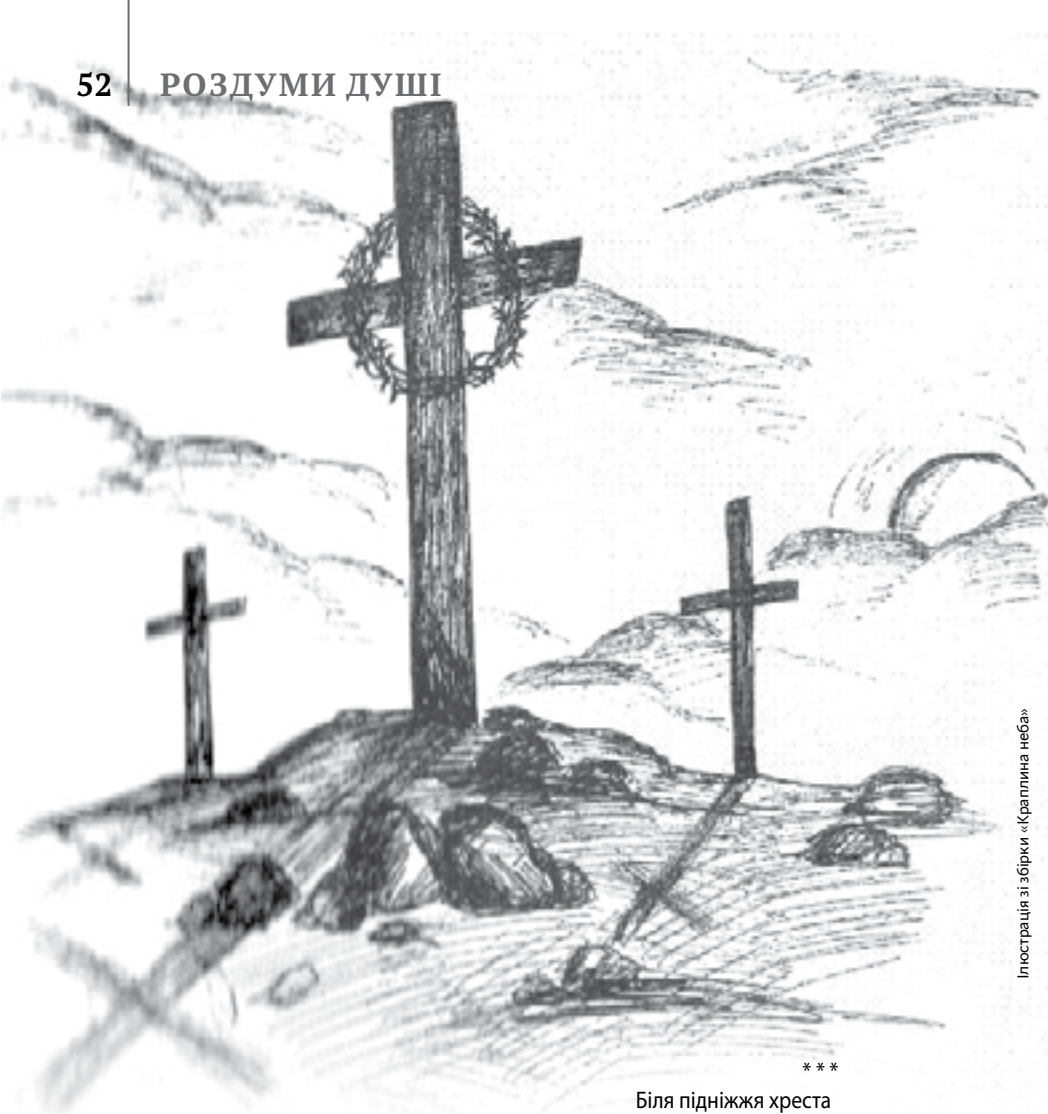
Є речі, які важко зрозуміти
Для пересічного, який живе у світі.
Ні інтелект, ні ранги наукові
Не можуть пояснити їх основи.

Є речі, які важко досягнути,
Людськими вимірами їх не перетнути,
Ані комп'ютером, ні мікроскопом,
Не зрозуміть, чого не бачиш оком.

Є час, який не можна зупинити,
Є Той, який дарує право жити,
Бо автор є у кожного творіння,
Чому ж це не дається розумінню?

Є речі, що не хочемо прийняти,
Є шанс, який не прагнем вибирати,
Є цілі, що в розмитості міліють,
Є душі, що пустіють і ржавіють.

Дай, Боже, досягнути нам духовне
Дозрілим розумінням і оновленим,
Де простоти звеличені глибини —
У святості Отця і Духа й Сина.

Ілюстрація зі збірки «Краплина неба»

* * *

О, мій Господь, до Тебе серцем лину,
Твою любов збираю по краплинах,
Як той нектар, як келихи роси,
Що проливає в душу Дух Святий.
О, мій Господь, у затишку Твоєму
Горить, як світоч, зірка Віфлеєму.
Її тепло відігриває душі,
І в Твій наймилосердніший притулок
Приходжу й я, дозволь переступити
Поріг Твій, насолоджуючись миттю
Найвищої гармонії Твоїї,
Щоб спраглим серцем, як води в пустелі,
Шукати і знаходити у вьому
Твій образ в безкінечному й святому.
О, мій Господь, із таємниць пізнання
Небесних манускриптів із Писання
Через мембрани днів знайти відбитки
Твоїєї мудрості, що так майстерно виткав
Ти Всесвіту неосягненні далі
І нам відкрив небеснії скрижалі
В святому образі на страждущій землі.
О, Боже, як віддячити Тобі
За хрест Голгофський, прощення, спасіння
Й повернення в Твоє благословіння
Людини в досконалий Твій спокій.
О, Боже, розчиняюся в Тобі, як Ти
Своєю величчю в моєму дусі
Вирівнюєш шляхи й каміння рушиш.
О, мій Господь, до Тебе знову лину,
Твою любов збираю по краплинах,
Як той нектар, як келихи роси,
Що проливає в душу Дух Святий.

* * *

Біля підніжжя хреста
З кожної крапельки крові
Квітка жива проросла
Саду добра і любові.
Ніжне її семено
Вітри по світу розносять.
Сіється дивне зело,
Зорями вквічує очі.
І в яке серце впаде,
Враз розкриває пелюстки,
Бо семено те святе —
З серця самого Ісуса.

* * *

Я в молитві приходжу до Тебе
У хвилини вечірньої тиші.
Відкриваються двері неба —
В Твоїй величі серце притишу.
Я прийду натщесерце босоніж
Свою душу «роздінути» щиро,
Щоб в небесній розмові з Тобою
Незвичайним наповнитись миром.
Щоб відчуті Твій люблячий погляд,
Щоб зігрітись в Твоїх долонях.
Ти дозволь розуміть Твою мову,
Ти омий в чистоті Твого Слова.
Я приходжу до Тебе в молитві,
Коли все спочиває у тиші,
Піднімаюся в невидиме крильми
Від надії, що Ти не залишиш,
І від віри, що Ти почуєш
Моїх сліз найщасливішу втому.
Я співаю Тобі: «Алилуя!»,
Я всім серцем вклоняюся Святому.

* * *

Прислухаюся до тиші у собі
Там, де вирують ще земні тривоги.
Знайду у серці острівця від Бога
Й присяду на ослінчику душі.

Прислухаюся до тиші у собі.
Відчую особливу сферу духу.
Де не панують децибелі звуків,
Де дивний мир у спокою душі.

Де оживають образи святі,
Де воскресають помисли високі,
Де Бог виводить із печер глибоких
В Господні лабіринти золоті.

Прислухаюся до тиші у душі...

* * *

Весь світ, неначе в параної,
В коронавірусній чумі.
Мов час з небесної долоні
В фінал скотився до землі.

А знаю: заслужили, Боже,
За рубіконів міражі,
Ти надивився від Голгофи
На людства вивертні путі.

На виклики всі теомортні*,
На шпилі Вавилонських веж,
Що в мильних бульках велюмовно
П'ялися до безбожних меж.

Ти надивився, терплять крони
Твоїх осмислених основ.
А людство вперто пнеться вгору
До Вавилонських знов підков.

У бунті ще протистояння
На вірусах всіх протиріч.
Одні — за пошуками манни,
Одні — пихатістю сторіч.

Та що ми, люде, проти Сили
У генах вірусних проблем.
Щоб встигнути б, хоч до могили,
Цвяхи зірвати із дилем.

Із вічності по краплях крові
Над людством — запитальний знак.
Просити прощення в Любові,
Яку втомилась розпинать.

Скресавши наші «абсолюти»,
Бо людська одіж так брудна,
Бо навіть добрі всі маршрути
У «ореолах», кривизнах.

То, може, час скорити волю,
Відкинуть слави всі вінці
До ніг Голгофи, спасши долі,
Всі скіпетри — в Його руці.

Щоб підкорити серце строго
Під лейтмотив небесних нот.
Прости же і помилуй, Боже,
Щоб не потрапити в цейтнот.

Заплутались неслухні діти,
Ти освяти та онови.
Розбий об Свій могутній скіпетр
Вірус духовної чуми.

* Теомортія — Бога не існує, мертвості.

Духовне здоров'я — підґрунтя радісного життя

4 серпня 2020 року у м. Южному Одеської обл. зібралися педагогічно-науковці. Зустріч відбувалася у форматі відеоконференції Zoom, до якої під'єдналися учасники з різних областей України. Тема заходу — «Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку засобами парціальної програми «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях». Організатори: Юженська міська рада Одеської обл., управління освіти, культури, спорту та молодіжної політики ЮМР, Комунальний дошкільний навчальний заклад «Юженський міський ясла-садок №4 «Казка».

Привітали учасників та висвітлили досвід роботи з духовно-морального виховання в м. Южному **Лариса Шегіда**, керуюча справами виконавчого комітету Юженської міської ради, та **Світлана Алексєєва**, начальник від-

Державну нормативну базу організації роботи з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку представила **Світлана Нерянова**, начальник відділу дошкільної освіти головного управління дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти директорату дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України. Духовні основи патріотичного виховання дошкільнят у ЗДО №4 із медіапрезентацією роботи закладу показала **Віра Сучок**, завідувач ЗДО №4, відмінник освіти України, магістр християнської педагогіки. З інтересом слухали учасники доповідь «Реалії і перспективи духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських засадах», яку підготувала **Алла Богуш**, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. **Ірина Сіданіч**, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи, професор Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, ознайомила присутніх та слухачів із проблемами й результатами духовного виховання дітей у системі дошкільної освіти України. **Дарія Новікова**, керівник Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія», ознайомила з роботою фонду, завданням якого є духовно-моральне виховання дітей засобами

християнської літератури, дала координати для охочих отримати безкоштовно цікаві, актуальні та корисні матеріали (daria.novikova@eemvienna.org).

З матеріалами конференції можна ознайомитися за посиланням на онлайн-конференцію: <https://youtu.be/rKpRuBqKnMQ>. Багато корисних матеріалів для роботи ви знайдете на сторінці ЗДО №4 «Казка» у фейсбук-спільноті та на сайті закладу <https://dnz4kazka.odessaedu.net/uk/site/our-kindergarten.html>.

Разом із педагогами вокальний ансамбль «Промінець» Юженського палацу творчості дітей та юнацтва, під керівництвом Володимира Петровського, автора музики й методичного посібника для уроків християнської етики.

ділу освіти УОКСМП ЮМР. Зокрема, Лариса Шегіда сказала, що Южне, на її думку, є осередком духовності для молодого покоління, здорового способу життя не тільки в фізичному, але й у духовному плані, а зважаючи на результати роботи за Програмою з духовно-морального виховання дошкільнят на християнських цінностях, є надія на кращі зміни в житті всього українського суспільства.

Духовність як основа цілісної особистості

Нова українська школа ставить собі на меті «виховувати цілісну особистість, усебічно розвинену, здатну до критичного мислення», а також декларує, що така особистість — це «патріот з активною позицією, що діє згідно з морально-етичними принципами і здатний ухвалювати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини».

Духовно-моральна складова є основою такої особистості. Можемо багато говорити про повагу до гідності особи й моральні принципи, але вони будуть залишатися лише красивою беззмисловою декларацією без практичних поведінкових навичок. Патріотизм, повага до гідності людини, критичне мислення формуються через середовище, засвоєно знання й поведінкові моделі. Дуже важливо, щоб освіта служила засвоєнню потрібних знань.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» зазначає серед проблем, що потребують розв'язання: «несистемний характер формування активної громадянської позиції для утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей українського народу, національної самобутності; низький розвиток громадсько-патріотичного, військово-патріотичного та духовно-морального виховання».

Як же ми можемо розв'язувати проблеми, трансформувати задекларовані

духовно-моральні цінності, що визнає добрими й важливими, у шкільне повсякденне життя, відтак і в українське суспільство, якщо самі предмети духовно-морального спрямування не є обов'язковими у шкільних програмах?

У нашому багатоконфесійному й різноманітному за світоглядним вибором суспільстві не так легко знайти прийняте для всіх тлумачення духовно-моральної складової шкільних програм. Тому важливою є можливість обговорювати подібні питання й знаходити консенсус на засіданнях Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України.

30 вересня 2020 року на запрошенні керівництва ДЗВО «Університет менеджменту освіти» було проведено візні засідання Громадської ради.

Ректор університету, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, Микола Кириченко, у вітальному виступі повідомив, що університет не на словах, а на ділі підтримує й поширює християнські цінності в освіті. Усе більше науковців розуміють, що християнські духовні засади — це порятунок нації. Враховуючи це, ректорат визнав за необхідне ввести у навчальний процес Інституту менеджменту та психології дисципліни, спрямовані на формування духовно-моральних знань, умінь і вироблення концепції майбутніх магістрів-викладачів предметів духовно-морального спрямування. 2015 року було розпочато програму

«Християнська педагогіка у вищій школі» і задля цього введено низку нових дисциплін. Микола Олексійович розповів і про ті труднощі, які довелося здолати, щоб засвідчити, що світськість нашої держави не означає відмови від християнської духовності й моралі у вихованні молоді. Ректор високо оцінив здобутки команди університету, що змогла переконати освітянську еліту, політиків, керівництво держави у важливості духовно-морального виховання.

Свій навчальний заклад також представляли завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології, доктор педагогічних наук і член Громадської ради Ірина Сіданіч; професор кафедри, кандидат педагогічних наук Тетяна Махиня; доцент кафедри, кандидат педагогічних наук Алла Висоцька, доцент кафедри, кандидат педагогічних наук, Дмитро Гришук, магістранти та випускники університету.

Представниця МОН України, Світлана Нерянова, начальник відділу дошкільної освіти Головного управління дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Директорату управління дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, доповідала про забезпечення духовно-морального виховання в закладах дошкільної освіти. Світлана Іванівна наголосила, що духовно-моральне виховання є надзвичайно важливим для дошкільнят. Предмет запроваджується відповідно до заяв батьків, які виявляють бажання виховувати своїх дітей на християнських цінностях.

Про стан викладання предметів духовно-морального спрямування у 2019/2020 навчальному році доповів Голова Громадської ради Володимир Марущенко. У цілому по Україні показники викладання предметів духовно-морального спрямування у 2019/2020 навчальному році становлять: кількість шкіл — 5279, що становить 34,73 % від загальної кількості шкіл в Україні; кількість учнів, охоплених викладанням предметів духовно-морального спрямування — 545736 осіб, що становить 13,19 % від загальної кількості учнів.

Голова Громадської ради зауважив, що ситуація з викладанням предметів духовно-морального спрямування мало корелюється із Положенням Стратегії національно-патріотичного вихован-

ня. Доповідач висловив думку, що варто на засідання Громадської ради запланувати розгляд виконання Стратегії національно-патріотичного виховання й обговорити виконання задекларованої в ній духовно-моральної складової.

Володимир Марущенко зазначив важливість активної позиції батьківської спільноти, про яку часто наголошується на засіданнях Громадської ради. Батьки нерідко віддають перевагу іншим предметам, які вважають більш важливими для своєї дитини.

Духовно-моральна складова, попри те, що задекларована, не закріплена для реалізації в освітніх програмах. На думку голови Громадської ради, важливе значення у цьому питанні мають органи місцевого самоврядування. Так Волинська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська і Львівська області прийняли регіональні програми, в яких передбачено розвиток предметів духовно-морального спрямування. Це один із найефективніших шляхів. Доцільно запропонував церквам та релігійним організаціям шукати методи роботи з батьками й місцевими органами самоврядування.

Ольга Дятлик, випускниця університету, поділилася ідеєю зробити цікаві філософсько-богословські програми для старшокласників у формі дискусій, тренінгів, наукових турнірів. Школярам можна запропонувати гурткову, групову роботу, щоб у практичний спосіб вони самі напрацьовували життєві вектори, за допомогою яких керувалися б у буденних ситуаціях духовно-моральними цінностями. Також Ольга Дятлик запропонувала проводити базові навчання з органами місцевого самоврядування. Чиновникам і політикам важливо пояснювати важливість духовно-морального виховання й показувати реальний результат такої діяльності.

Від професора Острозької академії Василя Жуковського присутні дізнались про шлях відновлення програми з Основ християнської етики відповідно до вимог Нової української школи. У своєму виступі Василь Миколайович закликав вживати рішучих дій для відстоювання права запроваджувати в школах предмети духовно-морального спрямування й запропонував нагородити осіб, причетних до розвитку викладання предметів духовно-морального спрямування, спеціальною грамотою Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України. Члени Громадської ради підтримали ініціативу Василя Жуковського й затвердили список перших осіб для відзначення грамотою.

Ділові пропозиції стосовно актуальних питань взаємодії між громадянським суспільством і державною владою озвучила Альбіна Паренюк. Представниця Міжнародного альянсу для розвитку християнської освіти зазначила, що формування освітньої політики здійснюється із відстороненням громадянського суспільства. Громадська рада заслуговує не тільки на те, щоб заслуховували наші запити та ініціативи, а бути включеною до освітньої політики через її представницькі органи. Формувати освітню політику на сьогодні без ініціативи від громадянського суспільства неможливо, бо це маркер постіндустріального суспільства. Пані Альбіна запропонувала створити Положення про шкільну Раду, до якої будуть долучені представники громадянського суспільства і релігійних громад на рівні місцевого самоврядування.

Ще одним актуальним питанням, на думку Альбіни Паренюк, є надзвичайно мала кількість приватних навчальних закладів в Україні, що обмежує різно-

маніття освітнього процесу. Принцип інклюзивності й демократичності всього суспільства передбачає вдосконалення системи «гроші ходять за дитиною». У приватному закладі тричі сплачують за освіту: 1) батьки як платники податків, 2) приватний заклад як юридична особа і 3) батьки за приватну освіту. Важливо дослухатися до батьків, які хочуть вибирати заклад освіти, програму, яку він вибирає, і хочуть цілісного виховання дитини, щоб ідеологія навчального закладу не суперечила світоглядним переконанням сім'ї.

Своїми напрацюваннями, труднощами і планами про хід підготовки навчально-методичних комплектів з «Основ християнської етики», «Біблійної історії та християнської етики», «Християнської етики в українській культурі» та «Школи подружнього життя» поділилися: Василь Жуковський, Ірина Ковальчук, Галина Красікова, Олег Олійник.

Духовно-моральна складова — це гармонійний розвиток і критичне мислення; виховання поваги до людини і зменшення цькування один одного, стійкість перед шкідливими пропозиціями, які не мають бар'єрів і вміння налагоджувати сприятливу для співпраці атмосферу. Це надзвичайно важливо для сьогоденного суспільства. Предмети духовно-морального спрямування пояснюють суть духовних цінностей, які скеровані на добро для людини, її розвиток і безпеку. Теми, що запропоновані у програмах і затверджені Міністерством освіти і науки, вчать учнів розуміти, які вчинки чи ухвалені рішення відповідають духовно-моральним цінностям.

Оксана Сенчук, секретар Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України

Християнській етиці в українській школі — бути!

Учні 2-го класу Борсуківського ЗЗСО І–ІІІ ст. Лановецького р-ну Тернопільської обл.

1991 року після здобуття Україною незалежності в державних школах розпочалося викладання предмета «Основи християнської етики». За короткий час було підготовлено тисячі вчителів, укладено навчальні програми, написано численні посібники, підручники, навчально-методичні комплекси. За результатами багатьох соціологічних досліджень курси з основ християнської етики стали улюбленими для сотень тисяч українських дітей.

Останніми роками (починаючи з 2012-го) курси духовно-морального спрямування починають витіснятися з державної школи. Особливо цей процес прискорився 2020 року. Міністерство освіти і науки України наказом в. о. міністра освіти і науки Любомири Мандзій за № 641 від 18 травня 2020 року ліквідувало Комісію з основ християнської етики, яка упродовж тривалого часу затверджувала програми та навчально-методичні посібники з цього предмета, надаючи їм відповідний гриф. Тож громадяни України, більшість із яких складають християни різних конфесій, втрачають можливість виховувати своїх дітей на християнських моральних цінностях. Отож, постало питання: **чому в християнській країні фактично відмовилися від викладання християнської етики?**

Саме тоді за ініціативи ГО «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів із духовно-морального виховання» та християнського духовно-просвітницького часопису «Слово вчителю» розпочали Всеукраїнський онлайн-марафон з міжнародною участю «Християнській етиці в українській школі — бути».

Мета марафону: сприяти широкому залученню дітей і молоді до вивчення основ християнської етики в державних закладах освіти.

Завдання марафону: привернути увагу українського суспільства до предметів духовно-морального спрямування на християнських цінностях; розкрити суспільству ефективність предметів духовно-морального спрямування; розширити викладання таких предметів.

Цей марафон для тих, хто планує жити й працювати в Україні; розуміє, що духовно-моральні цінності християнства, перевірені тривалим вітчизняним і зарубіжним досвідом, не мають альтернативи; усвідомлює,

що майбутнє нашої держави залежить від того, які цінності сьогодні закладаються в душі наших дітей; переконаний, що не сумнівні авторські експериментальні ідеї постмодернізму, не потенціал штучного інтелекту, не додатки мобільного телефона й комп'ютера з мережею Інтернет, а професійний вихователь, учитель, викладач — носій християнських цінностей, може виховати високоморальну людину, патріота нашої держави, її гідного громадянина.

Марафон ґрунтується на **принципах:**

добровільності. До марафону учасники приєднуються добровільно, без примусу, за власними переконаннями, виходячи з особистого релігійного, філософського, психологічного, педагогічного, батьківського, учнівського чи іншого досвіду;

мотиваційності. Марафон стимулює педагогів, батьків, учнів, державних діячів різних рівнів, інших членів спільноти до викладання предметів духовно-морального спрямування;

міжконфесійності. Учасники марафону належать до різних християнських конфесій, а об'єднує їх Біблія і Особа Ісуса Христа та Його вчення;

результативності. Результатом марафону має бути усвідомлення, що християнські моральні цінності не мають альтернативи в навчально-виховній діяльності наших дітей. Відбувається обмін досвідом між учителями, батьками і учнями щодо необхідності викладання предмета в школі. Предмет має бути збережений і примножений кількісно і якісно.

У процесі перебігу марафону використовуємо низку **методів:** молитву за результативність марафону, пояснення, інформування, повідомлення, розповіді про його цілі, завдання й проміжні результати; переконання в необхідності викладання основ християнської етики, дискусії з опонентами, приклад тих, хто сповідує християнські цінності, авторитет Святого Письма та релігійних діячів.

Основними **формами проведення** є виготовлення малюнків, плакатів із закликами на підтримку християнської етики, звернення до органів влади, виступи на телебаченні й у мережі Інтернет, інтерв'ю з учнями, учителями, директорами шкіл, батьками, відеозвернення, відеоролики, тексти з Біблії, християнська поезія, есе тощо.

Стебненська ЗОШ І–ІІІ ст. Звенигородської районної ради Черкаської обл. на чолі з директором приєдналася до Всеукраїнського марафону «Християнській етиці — бути»

Всеукраїнський онлайн-марафон з міжнародною участю **«Християнській етиці в українській школі — бути»** стартував 28 липня 2020 року, у день хрещення Київської Русі, у місті Рівному на каналі «Рівне-1».

З вітальним словом до учасників марафону звернулися: Голова Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій, предстоятель Православної Церкви України митрополит Епіфаній, старший єпископ Української Церкви християн віри євангельської Михайло Паночко, голова Громадської ради з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при МОН України Володимир Марушенко, народний депутат України Святослав Юраш, представники церков і релігійних організацій, освіти, місцеві депутати.

Перебіг марафону засвідчив, що його завдання поступово реалізується: тисячі батьків, учителів і дітей долучилися до акції і на фейсбук-сторінках «Всеукраїнський марафон «Християнській етиці — бути!» та «Слово вчителю», а також на інших інтернет-ресурсах висловилися за необхідність викладання предметів духовно-морального спрямування.

Діти із задоволенням узяли участь у конкурсі на найкращий малюнок на підтримку викладання християнської етики (див. на звороті обкладинки).

Активно відстоює викладання предметів духовно-морального спрямування обласна влада Івано-Франківщини, Львівщини, Рівненщини, Тернопільщини та Черкащини. Низка міських та селищних рад прийняла відповідні ухвали та звернення до очільників освіти. Представники громадських організацій, ЗМІ, студентських спільнот також сказали своє слово на підтримку християнських цінностей в освіті.

Та чи не найважливішим досягненням марафону є те, що в 2020–2021 навчальному році предмети духовно-морального спрямування продовжують викладати в державних закладах освіти (на факультативних засадах).

Водночас марафон висвітлює низку проблем, пов'язаних із викладанням християнської етики, і головною з них є низька зацікавленість з боку Церкви, батьків та директорів шкіл.

Церква і релігійним організаціям, духовенству треба більше дбати про викладання християнської етики в школі, наполегливіше пояснювати своїм парафіянам необхідність бути ініціативними й вимогливими в цій справі.

Батьки мають усвідомити, що їхнє завдання — не лише думати про те, як нагодувати й у що одягнути своїх дітей, але й дбати про прищеплення їм духовно-моральних цінностей.

Директорам шкіл важливо зрозуміти, що навчання учнів в школі є продовженням політики сім'ї. Діти не є власністю держави. Школа має забезпечити право батьків виховувати своїх дітей відповідно до свого бажання і своїх переконань, а виховання дітей на християнських цінностях є бажанням багатьох батьків.

Марафон активізував діяльність головних виховних інститутів нашої держави, але ще не виконав свого головного завдання — масового залучення дітей і молоді до вивчення християнської етики, тому **марафон продовжується**.

Звертаємося до різних категорій людей із проханням узяти участь в онлайн-марафоні й поділитися досвідом вивчення християнської етики.

Учні

- ✓ Якщо вам подобаються уроки християнської етики, поставте вподобайку.
- ✓ Напишіть, що саме вам подобається на цих уроках.
- ✓ Яка ваша улюблена біблійна історія, герой? Чому?
- ✓ Як часто ви читаете Біблію?
- ✓ Чи допомагає вам християнська етика в житті?

Студенти

- ✓ Напишіть есе про те, з якими почуттями ви згадуєте уроки християнської етики, учителя.
- ✓ Напишіть есе про те, що принесла християнська етика у ваше життя.
- ✓ Що Ви порадили б для покращення викладання цього курсу?

Учителі

- ✓ Зверніться до учнів, які ще не вивчали основи християнської етики і поясніть їм сутність цього предмета.
- ✓ Зверніться до батьків, діти яких ще не вивчали основи християнської етики, і поясніть їм сутність і важливість цього предмета.
- ✓ Повідомте, які зміни відбуваються з дітьми під впливом християнської етики. Наведіть цікаві приклади.
- ✓ Розкажіть, які ви використовуєте навчальні програми і підручники, які форми й методи використовуєте.

Директори шкіл

- ✓ Розкажіть, як сприймають предмет «Основи християнської етики» учні школи та їхні батьки.
- ✓ Хто викладає у вашій школі цей предмет? Де навчався ваш учитель?
- ✓ Чи забезпечений цей предмет підручниками?
- ✓ Розкажіть, чи не виникає у вас нестандартних і конфліктних ситуацій, пов'язаних із викладанням цього предмета.
- ✓ Як змінилася (якщо змінилася) атмосфера у вашій школі під впливом християнської етики?
- ✓ Що ви порадили б авторам підручників, методистам, учителям для покращення викладання цього курсу?

Батьки

- ✓ Чому ви вибрали для своєї дитини курс «Основи християнської етики»?
- ✓ Чи спілкуєтеся ви зі своєю дитиною на тему християнських цінностей?
- ✓ Наведіть приклади вашої співпраці з учителем основ християнської етики.
- ✓ Відомо, що діти після уроків християнської етики ставлять батькам багато запитань? Чи було щось подібне у вас?
- ✓ Чи помічали ви елементи конфесійності на уроках християнської етики, з якими ви не були згодні?
- ✓ Що Ви порадили б авторам підручників, методистам, учителям для покращення викладання цього курсу?

Науковці: філософи, психологи, педагоги, правники, культурологи, біологи та інші фахівці

- ✓ Зверніться з коротким словом до учнів, студентів, батьків, директорів шкіл, ректорів з поясненнями важливості християнської етики.
- ✓ Повідомте, які зміни відбуваються з дітьми, студентами під впливом християнської етики.
- ✓ Наведіть цікаві приклади з власного досвіду вивчення чи викладання основ християнської етики.

Розміщення інформації: інформацію, пов'язану з участю в марафоні, розміщуйте на всіх доступних вам інтернет-ресурсах із позначкою #ХристиянськійЕтиціБути.

Координатори марафону:

Василь Жуковський,

професор НаУ «Острозька академія»,

Марта Глушиць,

студентка НаУ «Острозька академія»

Всеукраїнським благодійним фондом «Східноєвропейська гуманітарна місія» проводиться благодійна акція, суть якої полягає в забезпеченні закладів дошкільної освіти Програмами з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях та додатковою літературою для впровадження духовно-морального та національно-патріотичного виховання. Акція проводиться за рахунок коштів Фонду.

Натепер зазначеною літературою забезпечено заклади дошкільної освіти Закарпатської, Івано-Франківської,

Тернопільської, Хмельницької, Житомирської, Черкаської, Донецької, Чернівецької та Кіровоградської областей.

У 2021-2022 навчальному році Фонд планує запропонувати за потребою літературу для закладів дошкільної освіти Вінницької, Одеської, Дніпропетровської, Миколаївської, Сумської, Чернігівської та інших областей.

Міністерство освіти і науки України, директорат дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, в особі в. о. генерального директора Віктора Салькова (лист за № 6/1116-20 від 14.09.2020), звернулося до департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних адміністрацій і закладів післядипломної педагогічної освіти з проханням сприяти забезпеченню закладів дошкільної освіти комплектами літератури ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія». Заявки на отримання літератури надсилати директору Фонду Новіковій Дарії Петрівні (daria.novikova@eemurope.org, +38 (050) 471-21-73).

Комплект літератури для закладів дошкільної освіти

Біблія для юних читачів

Книга призначена для дітей 7-10 років. Вона містить 92 біблійні історії, що оживають завдяки веселим та жвавим ілюстраціям. Це правдиві оповідання про те, як склалися відносини між Богом та людиною. Книга допоможе дитині зробити перший захопливий крок до світу Біблії. Українською або російською мовами.

Уроки виховання характеру

Збірка з десяти практичних уроків, які розглядають десять позитивних якостей характеру людини. До складу уроків входять приклади, вправи, головоломки, практичні завдання, питання тощо.

Для дітей середнього шкільного віку, а також широкого кола читачів. Українською або російською мовами.

Розфарбуй Біблію

Серія книжок-розмальовок, що містять по одному віршу з кожної книги Біблії. У Святому Письмі 66 книг, які навчають мудрості.

Діти можуть вписувати відсутні слова і розфарбовувати картинки, щоб дізнатись більше про Творця.

Безкоштовно замовити примірник навчальної програми «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» та комплект додаткової літератури, ви можете за посиланням: <http://www.eemukraine.org/література/>

Християнська відкрита академія — можливість учитися в найкращих!

1 листопада 2020 року розпочалося навчання в Християнській відкритій академії, освітній програмі для лідерів, що покликані впливати на суспільну сферу та нести туди християнські цінності.

Організатори Академії зробили все, аби студенти могли навчатися у найкращих викладачів, професіоналів своєї справи, зокрема топових світових апологетів та мислителів. Серед них Джон Леннокс, професор математики Оксфордського університету, один із найкращих у світі сучасних теологів Вейн Грудем, відомий в Україні своєю «Систематичною теологією», соціальний критик і автор кількох десятків бестселерів Ос Гіннес, учитель менеджменту Боб Біл. Плеяду західних викладачів досконало доповнюють Глен Саншайн, професор історії в Університеті Коннектикуту; колишній дипломат, професор Коледжу Кальвіна та Інституту Актона, досвідчений лектор і автор книг Тодд Хайзінга; подружжя Дерил і Тері МакКарті, які тривалий час опікуються розвитком християн-науковців по всьому світу; Чарльз Уайт, професор християнської думки та історії Університету Спрінг Арбор; Габрієла Кубі, відома своїми книгами «Глобальна сексуальна революція» та «Гендер».

Українське крило викладачів ХВА також складається з професіоналів та досвідчених лекторів. Серед них — Андрій Баумейстер, найвідоміший на сьогодні публічний філософ, Ютьюб-канал якого зібрав понад 6 млн переглядів; Мирослав Маринович, колишній в'язень комуністичних таборів, член-засновник Української Гельсінської групи, проректор УКУ; Ігор Пасічник, доктор психологічних наук, ректор НаУ «Острозька академія».

Навчання у Відкритій академії відбувається у змішаній онлайн-офлайн формі: вебінари, відеолекції, вивчення книг, а також тематичні очні семінари в різних містах України. Програма-мінімум — це прослухати три лекції на тиждень і прочитати одну книгу на місяць та взяти участь у трьох суботніх семінарах протягом всієї 7-місячної програми. Усі навчальні елементи супроводжуються тестуванням.

Участь у програмі не змінить Вашого звичного графіку, вона гнучка і розроблена для дуже зайнятих людей, проте дасть Вам:

- солідний каркас гуманітарних знань, необхідних для діяльності в публічній сфері,
 - основи християнського світогляду,
 - можливість отримати менторінг від досвідчених лідерів та викладачів,
 - контакти з іншими служителями, які поділяють Ваші інтереси і мають схоже життєве кредо і місію,
- а також:
- навички менеджменту для реалізації суспільно-спрямованих проєктів.

Програма призначена для:

- пасторів і церковних служителів, допоможе їм працювати з інтелігенцією та суспільно-активними людьми, тобто авангардом нації,
- людей, активних у суспільній сфері, (освіта, культура, медіа, бізнес, адміністрація, політика та інше), які хочуть свідчити про Істину на своєму робочому місці,
- пасіонарної молоді, яка прагне знайти своє покликання в суспільній сфері.

Після завершення 7-місячного курсу навчання студенти отримають сертифікат від Острозької академії та Spring Arbor University.

Кінцева мета проєкту — допомогти християнським спільнотам у створенні мереж, які систематично здійснюють проєкти християнського впливу на суспільство.

Якщо Вас зацікавило навчання у Християнській відкритій академії, будь ласка, зареєструйтесь на сайті:

<https://academy.forumeast.eu/>, зв'яжіться з нами

за номером телефону: +380 95 113 69 54

чи напишіть нам: christian.open.academy@gmail.com

Передплати наше видання онлайн на сайті Укрпошти

- Швидко та без черг
- Сплачуєш карткою або за реквізитами

peredplata.ukrposhta.ua

Передплатіть наше видання онлайн!

- Доступ в інтернет і 3-5 хвилин часу - все, що потрібно вам, щоб передплатити наше видання онлайн.

Щоб оформити передплату онлайн:

- Зайдіть на <https://peredplata.ukrposhta.ua/>.
- У полі пошуку введіть назву «Християнський духовно-просвітницький часопис "Слово вчителю"» або індекс видання (99864).
- Вкажіть період, впродовж якого хочете отримувати видання.
- Оформте замовлення. Для цього вкажіть ПІБ замовника, поштову адресу, за якою потрібно доставляти періодику, номер телефону та email, на який надійде лист-підтвердження замовлення.

*Вартість та індекс видання для передплати на території Донецької та Луганської областей, що підконтрольні українській владі, можуть відрізнятися.

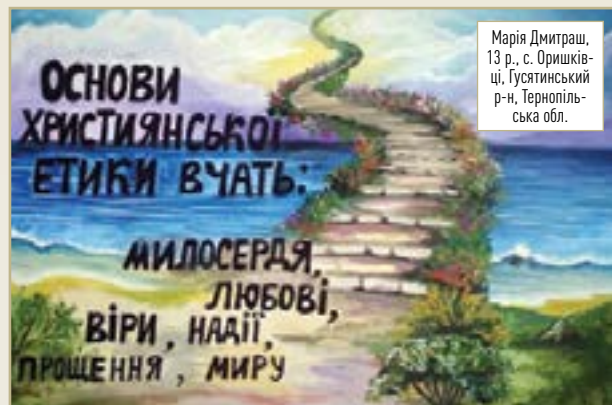
Християнській етиці — бути!

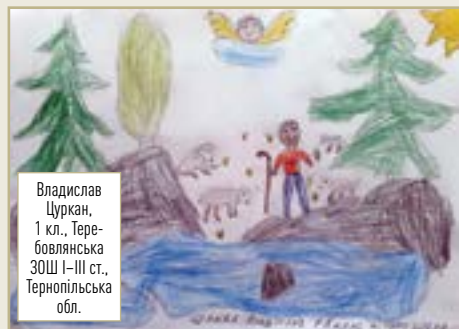
Дмитро Пантюх, 2 кл., Рівненський НВК № 14

Степан Бондарюк, 5 кл., НВК «Берегометська гімназія» Вижицької районної ради Чернівецької обл.

Марія Дмитраш, 13 р., с. Оришківці, Гусятинський р-н, Тернопільська обл.

Владислав Цуркан, 1 кл., Теребовлянська ЗОШ І-ІІІ ст., Тернопільська обл.

Мargarита Баско, 8 кл., Звiздiвськoї ЗОШ І-ІІІ ст., Костопiльськiй р-н, Рiвненська обл.

Софія Цуркан, 2 кл., Теребовлянська ЗОШ І-ІІІ ст., Тернопільська обл.

Ростислав Цуркан, 1 кл., Теребовлянська ЗОШ І-ІІІ ст., Тернопільська обл.

Вероніка Музичук, 7 р., ПЗ «Дубенська гімназія «Премудрість»

Софія Фанта, 9 р., с. Крайниково, Хустський р-н, Закарпатська обл.

Богдан Приходчук, 7 р., ПЗ «Дубенська гімназія «Премудрість»

Ірина Точенюк, 8 кл., НВК «Берегометська гімназія» Вижицької районної ради Чернівецької обл.

Діана Ткачук, 6 кл., Михальчанський ліцей Сторожинського р-ну Чернівецької обл.

Мирослава Співак, 7 р., ПЗ «Дубенська гімназія «Премудрість»

